

ten mandere

heemkundige periodiek voor izegem en omgeving

Bestuur

Voorzitter	Rafaël Verholle	Heyestraat 21	Tel. (051) 30 12 42
Ondervoorzitter	Roger Bekaert	Sint-Crispijnstraat 37	Tel. (051) 30 34 99
Secretaris	Robert Leroy	Boomforeeststraat 51	Tel. (051) 30 10 56
Penningmeester	Alberic Deprez	Ommegangstraat 71/1	Tel. (051) 30 28 48
Archivaris	André Demeurisse	Baronielaan 45	Tel. (051) 30 22 04
Redactie	Antoon Vandromme	Blauwhuisstraat 54	Tel. (051) 30 31 35
Bestuursleden	Luc Billiouw	Ter Beemden 16	Tel. (051) 30 12 23
	André Mistiaen	Hondekensmolenstr. 18	Tel. (051) 30 36 69
	Johan Noyez	Kerkstraat 9	Tel. (051) 30 11 42
	Freddy Seynaeve	Elegastlaan 14	Tel. (051) 30 58 31
	Hendrik Willaert	Krommekeerstraat 3 8080 Ruiselede	Tel. (051) 68 82 45

Hoe word ik lid?

Gewoon lid: ~~300 fr.~~ 300 fr.
Steunend lid: ~~300 fr.~~ 400 fr.
Erelid: ~~300 fr.~~ 500 fr.

Ofwel door storting of
overschrijving op
rek. 712-0700260-03 van
Heemkundige Kring
„Ten Mandere”
8700 Izegem

Ofwel betaalt u aan
een van de leden van
het Bestuur.

Noot: In geval van storting of overschrijving vergeet u niet de gewenste jaargang(en) te vermelden.

Archief

Is ondergebracht in het stadhuis,
Korenmarkt 9.

Is toegankelijk
voor iedereen.

Toegang wordt
verleend na aanvraag
op het secretariaat,
stadhuis, op 1e ver-
dieping, bureau nr. 6,
bij de heer
André Demeurisse.

Bibliotheek

Is ondergebracht in het stadhuis,
Korenmarkt 9.

Is gratis toegankelijk
voor **alle leden**
van **Ten Mandere**.

De boeken kunnen
gratis in bruikleen
ontvangen worden.

De aanvraag dient
gericht tot de heer
André Demeurisse,
stadhuis, 1e
verdieping,
bureau nr. 6.

Alle oude geschriften,
boeken, foto's, kaarten e.a. betreffende Izegem, Emelgem en Kachtem
worden steeds met dank aanvaard bij alle leden van het Bestuur
of op het stadhuis, 1e verdieping, bureau nr. 6.

In dit nummer:

- 183 Inhoud
- 185 ^{Jozef Huyghebaert}
De Rederijkers van Izegem in de Franse tijd.
- 234 ^{Adrien Vanderveeren}
100 jaar geleden stierf E.H. JOSEPH Baron de PELICHY.
- 242 ^{Maurits Vandommele}
In Memoriam de heer JOZEF BEHAEGHE.
- 251 ^{naar Maurits Renier}
Symfonische avonden in oorlogstijd.
- 254 ^{Antoon Vandromme}
Een oude officiële afstempeling voor Izegem
- 257 ^{Antoon Vandromme}
Snippers nr. 27. (196-203)
- 260 ^{Robert Leroy}
Actueeltjes nr. 44. (1211-1269)
- 269 ^{Antoon Vandromme}
De schijnwerper op Kachtem: De knopenfabriek "MODERNA".

De Redevijkers van Izegem in de Franse tijd

Jozef Huyghebaert. Beenweg, 76. - 9078 Zaffelare.

1. De Overwinders in Eendrachtigheid

Niets wijst erop dat vóór de achttiende eeuw in Izegem een kamer van retorika bestond. Enkele jaren na de Spaanse Successieoorlog (1700 - 1714) werd zo'n genootschap er gesticht. Dat gebeurde op 10 juli 1718. Pastoor Commacen koos de welluidende benaming van *Godtminnende retorycke Ghilde oft broederschap van het hoogweerdigh heyligh Sacrament des autaers onder den tyttel van Overwinders in Eendragtigheid onderhouden binnen de prochie ende prinsdomme van Iseghem*.

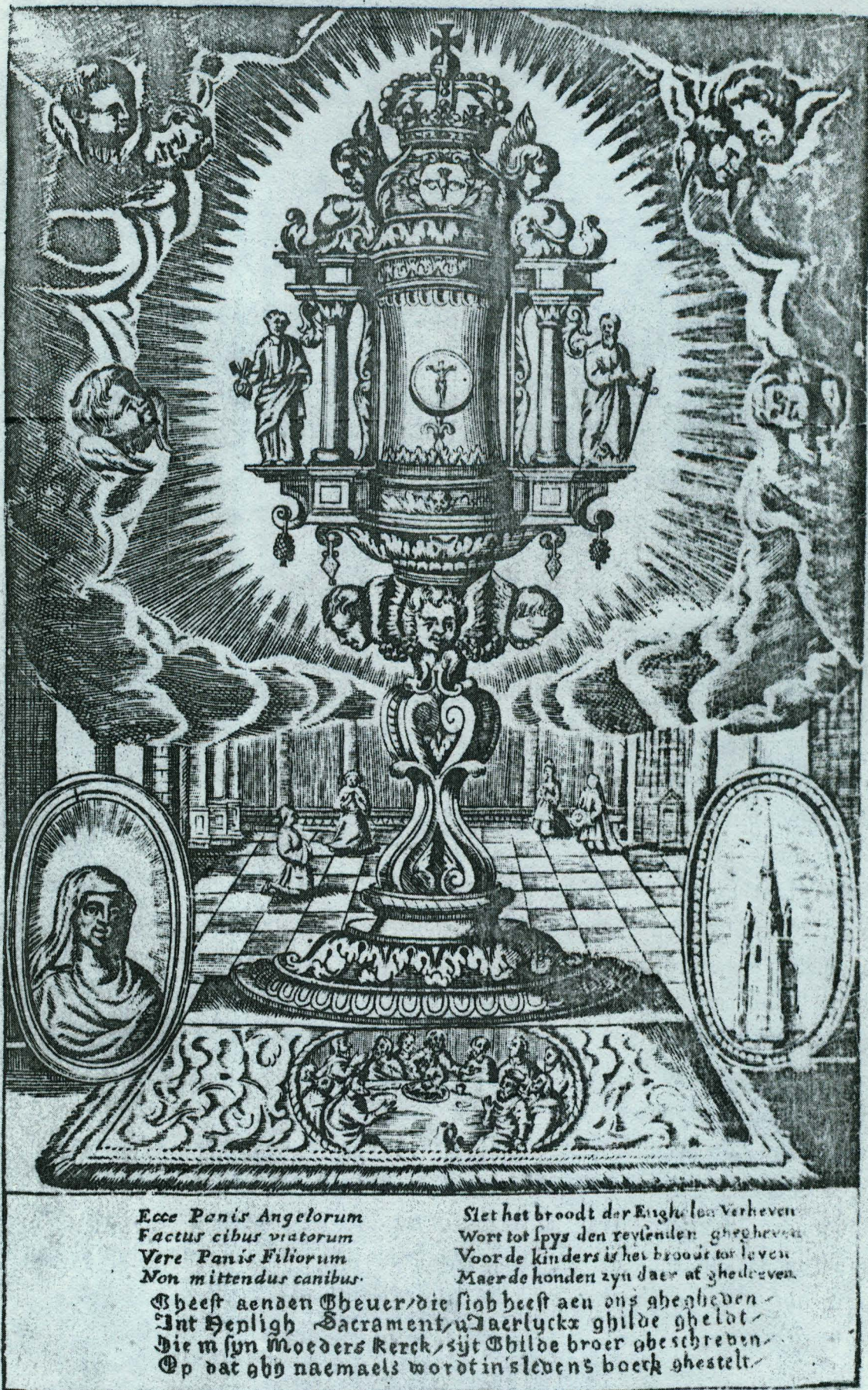
Twee jaar later kwam daar een afdeling voor vrouwen naast, waarover verder weinig wordt vernomen.

De Overwinders in Eendragtigheid vergezelden het Allerheiligste in processies binnen en buiten de kerk en bij generale berechting.

Tijdens de gedurige aanbidding had elke konfrater in het kerkkoor de beurt, en aldus geschiedde ook in de hoogmissen van offerande tot nutting.

De konfrerie liet af en toe flambeeuw en baldakijn ter zijde om zich toe te leggen op dichtkunst of toneel. Toen het theater in de loop der achttiende eeuw zo populair werd dat gelegenheidsgezelschappen alom opdoken, verkreeg ze in 1749 van de souvereine hoofdkamer de Fonteine in Gent de bevestiging van haar toneelmonopolie binnen de parochie van Izegem. De Overwinders overwonnen niet alleen die rivalen. Ook Keizer Jozef II met zijn afschaffing der broederschappen (1786) hebben ze overleefd (1).

Hun toneelbeoefening, in de eerste helft der eeuw, vrij druk, met onder andere de stukken van het produktieve gildelid Jan Baptist van de Walle (2), bleef in de tweede eeuwhelft allengs achterwege. De geestelijkheid stak er een stokje voor. Blijken van literair leven worden dan ook sporadisch. Wel nam aan een dichtwedstrijd in Wakken in 1781 een Izegemnaar deel (onder de initialen P.J.U.H., met kenzin *Uyt d'Hoven komen all' slag van Blomen*) (3).

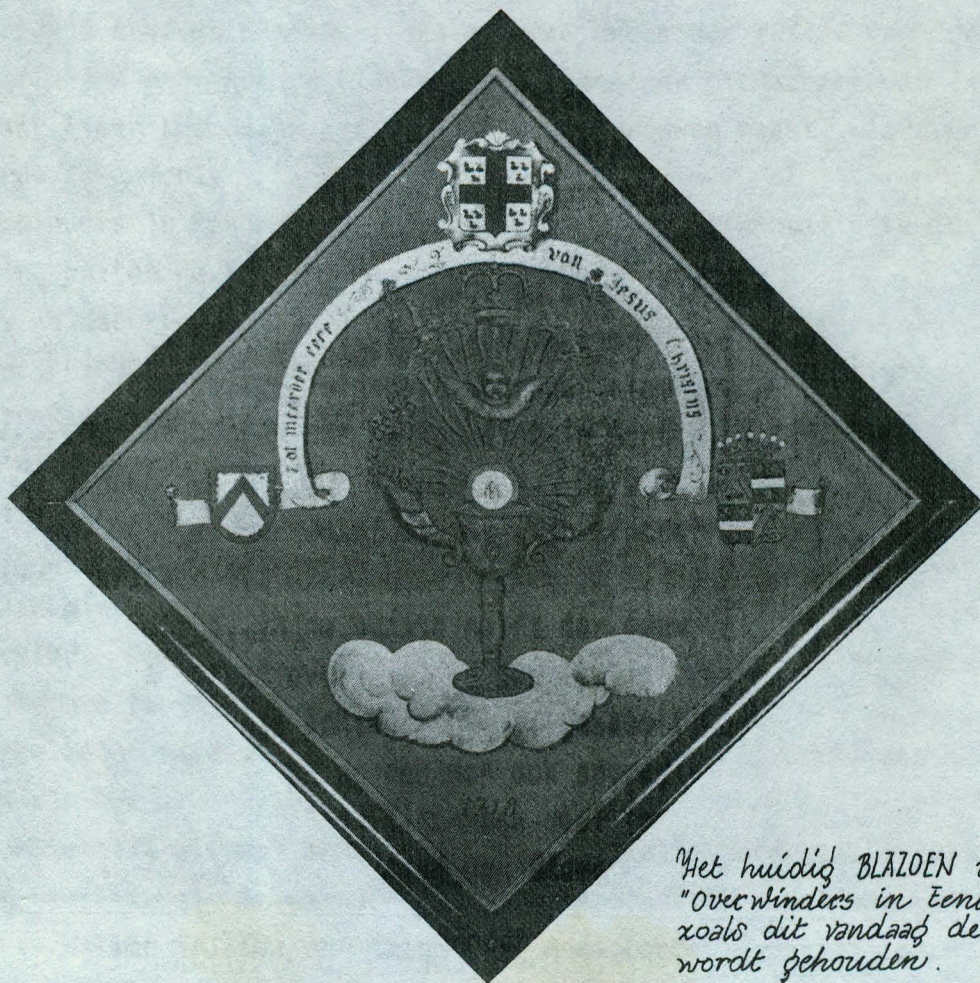

*Ecce Panis Angelorum
Factus cibus viatorum
Vere Panis Filiorum
Non mittendus canibus.*

Siet het broodt der Engelen Verheven
Wort tot spys den reyſenden gheheven
Voor de kinders is het broodt tot leven
Maer de honden zyn daer af ghedreven.

Gheeft aenden Gheuer, die ſich heeft aen ons ghegheven
Int Heyligh Sacrament, u Jaerlyckx ghilde ghelot
Die in ſyn Moeders Kerck, sijt Ghilde broer gheſchreven
Op dat ghj naemaels wordt in's levens boeck gheſtelt.

De oorlogen van 1789 - 1794 en de aanhechting bij de Franse Republiek betekenden voor veel rederijerskamers bijna de ondergang, maar de periode van 1800 tot 1810, onder het bewind van Bonaparte, bracht een heropbloei. De Overwinders in Eendrachtigheyd herrezen uit hun as in 1805 (4). Van toneel was nog altijd geen sprake. Er werd wel voorzichtig deelgenomen aan enkele van de vele dichtwedstrijden. Pastoor Delaere, die al bijna twintig jaar de parochie onder zijn hoede had, rekende zoals in de goede oude tijd op de trouwe ijver van de leden voor het Allerheiligste, maar voor hun dichtelijke aspiraties had hij weinig belangstelling. Een konfrater van hem, kapelaan op Sint-Anna in Brugge, wachtte op een gelegenheid om die Izegemse rederijers in de armen van Polyhymnia te drijven.

*Het huidige BLAZOEN van de
"Overwinders in Eendrachtigheyd"
zoals dit vandaag de dag in eene
wordt gehouden.*

JOZEF AYBERT ANTOON IDESBALD VAN HUERNE
1752 - 1844

Deze afbeelding werd genomen van een niet-genaamtekend schilderij dat in 1827 gemaakt werd en op heden (1982) nog steeds berust in Lyceum de Pélichy, Gentsestraat 31, 8700 IZEGEM.

2. Priester Dienberghe en Heer Van Huerne

Jan Baptist Dienberghe (Brugge 16 augustus 1756 - 3 september 1812), sinds 1792 kapelaan op Sint-Anna in zijn geboortestad, vierde zijn literaire neigingen bot in allerlei gelegenheidsgedichten en jaarschriften. Hij bekleedde bovendien het ambt van proost bij een van de drie Brugse rederijdersgilden, met name de vroegere Heilig-Kruiskamer, onder het Frans bewind kortweg Rhetorica genaamd (5). Zijn geestdrift voor de Vlaamse literatuur was onblusbaar. Hij geraakte dan ook betrokken bij de organisatie van heelwat dichtwedstrijden, door de rederijdersgenootschappen toen in alle hoeken en kanten van Vlaanderen uitgeschreven. Eén van de bijzonderste dichtwedstrijden was in 1807 geopend door de Catharinistenkamer van Aalst, waar de deelnemers een lang gedicht over *De Belgen* dienden te vervaardigen. Dienberghe bood de inrichters enkele medailles aan om het aantal prijzen te vergroten (6). Waarom hij dat deed vinden we nergens beschreven, maar men kan aannemen dat hij de Vlaamse letteren trachtte aan te moedigen omdat hij ze door de Franse overheersing bedreigd zag. Het is in ieder geval nuttig, te weten dat hij zich inliet met meer rederijderskamers dan die van Izegem. Ook de Cecilianen van Moorsele genoten bij de organisatie van een wedstrijd van zijn vrijgevigheid. Priester Dienberghe trachtte ook andere mensen te bewegen tot het verlenen van morele en financiële steun aan de rederijkerij. Eén van zijn Brugse vrienden, de schatrijke jonker Jozef van Huerne, die de zomermaanden doorbracht te Izegem in zijn kasteel het Blauw Huis, aanvaardde aldus het beschermheerschap over de kamer van retorika aldaar (7). Vooraleer we hierover wat meer vertellen, bekijken we even van nabij de vriendschappelijke relatie tussen de familie Van Huerne en de geestelijke. Dienberghe heeft er bijvoorbeeld voor gezorgd dat Jozefs dochter Marie als kunstschilderes een plaats kreeg in het lijvig manuscript waarin zijn stadsgenoot Pieter

Le Doulx alle bekende schilders en beeldhouwers van Brugge bijeenbracht (8). Marie van Huerne, geboren op 3 juni 1786 en op 16 juni 1807 getrouwd met Jean de Péligny, wordt hier voorgesteld met verschillende van haar werken, waaronder we slechts vermelden *eene hofstede nevens de kerke der prochie van Ardoye toebehorende haere zuster*. Toen het jonge paar De Péligny op 16 april 1808 een zoon kreeg kwam Dienberghe aandraven met een ode.

Voor Jozef van Huerne heeft ook de nog erg jonge borduurder en tekenaar Jan Lerenous gewerkt (geboren in Gent in 1790). Van zijn hand was *eene tweede mysterie voor het tabernakel van de prochie van Yseghem in roode zyde fluweel met goud van welk het tweede deel van het gemelde tabernakel gemaakt is op wit zyde satyn door de zeer edele Mejoffrouw Mary van Huerne*.

Van dezelfde kunstenaar vermeldt het handschrift-Le Doulx een portret van Dienberghe. Het lijkt geen twijfel dat heer Jozef van Huerne de opdrachtgever was, en hij moet het ook geweest zijn die de Izegemse rederijker Maarten Nuttens het gebruikelijke berijmde onderschrift liet maken :

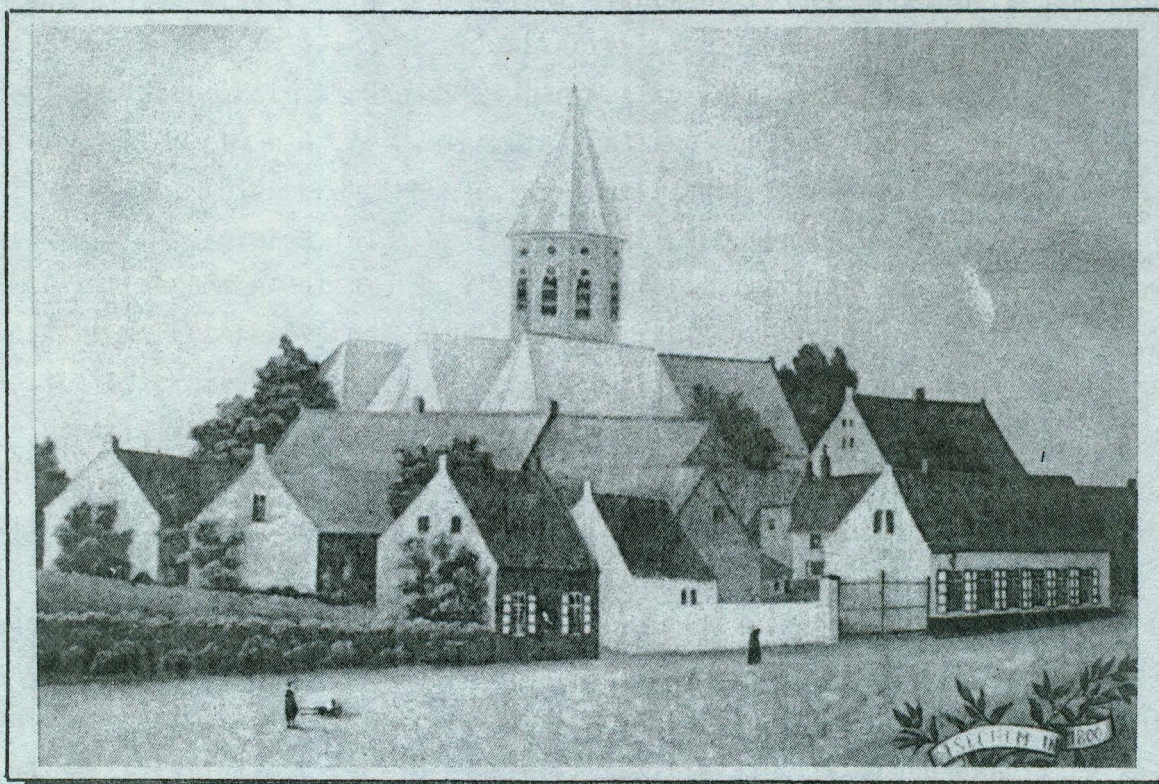
*Een hoofd vol raed en kunst
een hart vol liefd en gunst
is in d'heer DIENBERGHE te zien
die BID GHEERNE voor alle liên (9).*

Daarnet kwam de Aalsterse dichtwedstrijd op *De Belgen* ter sprake, door onze letterlievende kapelaan begiftigd met enkele medailles. De grote man bij de organisatoren was de bekende Karel Broeckaert (10). Toen deze in juli 1808 die wondere mecenas Dienberghe te Brugge een bezoek bracht, en hem een portret schonk van de Duitse toneelschrijver August von Kotzebue, die toen over heel Europa een ongehoord sukses kende, bracht de geestelijke zonder tijdverlies zijn vriend Van Huerne, zelf een verwoed verzamelaar, van deze aanwinst op de hoogte (11).

De Overwinders in Eendragtigheid hebben op vrijdag 2 september 1808 heer Jozef van Huerne geïnstalleerd als hun beschermheer. Van dit feest is ons geen beschrijving bekend. Wel komt weer de nauwe band tot uiting tussen de prominente beschermheer en zijn eerwaarde vriend Dienberghe. Deze was op de plechtigheid verwacht. Barones Marie de Péligny-van Huerne, de schilderende dochter van Jozef,

had hem een plaats aangeboden in haar koets om op 1 september naar Izegem te reizen. Hij bleef echter liever in Brugge om er de voorbereidingen te helpen beredderen van een grote dichtwedstrijd waar hij alweer voor iets tussen zat : zondag 4 september zou de prijsuitreiking plaats hebben van de wedstrijd op het onderwerp *De Laster*, uitgeschreven door Rhetorica, welk genootschap daardoor een konflikt met zijn proost trachtte goed te maken (12).

Dat Van Huerne de Izegemse rederijdersgilde in bescherming nam, mag volledig op de rekening van Dienberghe worden geschreven. De geestelijke, die zelf voor de Vlaamse letteren alles veil had, trachtte de bedreigde rederijkerij - andere vormen van literatuurbeoefening waren zo goed als onbestaande - onder de hoede te stellen van welwillende machtigen en vermogenden. Rond dezelfde tijd was hij bijvoorbeeld ook bezig met plannen om de hoofdkamer van de Heilige Geest in Brugge te doen herleven onder de leiding van burgemeester De Croëser, Van Huernes schoonbroer (13).

De Gentstraat te Izegem : (1800) - Licht uit de tyd van de prijsvraag. Naast het witte gebouwtje was een open toegang naar de herberg "Den Engel" waar de rederijders hun stamlokaal hadden.

Muurschilderij uit 'De Hert' - verdwenen in 1976.

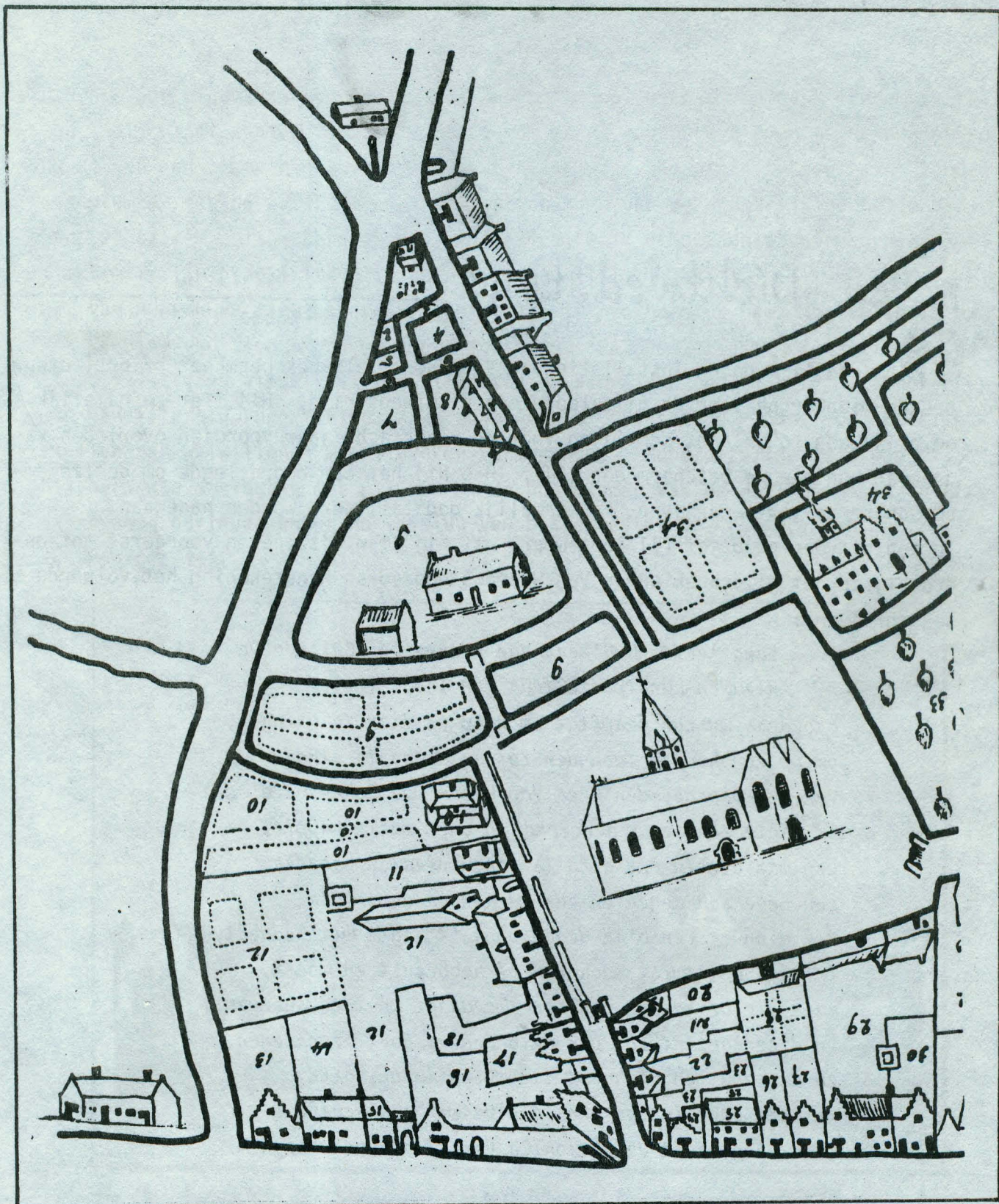

F. De Vlaminck del.

DE VLAAMINGEN, 1844.

En son vivant Seigneur de Schervelde et de Puyenbeke,
Ancien Magistrat de la Prevoté,
Décédé à Bruges le 31 Mai 1844, à l'âge de 91 ans et 6 mois.

Develuy Lith. Pa. Tra. Bruges

Detail van kadastraal plan getekend door Francois De Bal. st. A. I. De nummers staan op hun kop.

Hierbij een deel van het Stadscentrum van Izegem uit 1746, nr. 12 duidt DEN ENGEL aan waar Baas Pattyn woonde - zijnde stamlokaal van d'Overwinders.

3. Een Dichtwedstrijd

Onmiddellijk na de installatie van Van Huerne als beschermheer of protecteur opende Dienberghe voor de gildeleden een dichtwedstrijd. Hij liet ze namelijk om prijs een rouwklacht schrijven voor de reeds acht jaar voordien overleden vader van hun nieuwe beschermheer (14). Hoe hij het aan boord legde om de Izegemse schare zo ver te drijven, kan tamelijk gedetailleerd worden nagegaan. In een uitvoerige brief (11 september) gaf hij zijn discipelen vooreerst tot opdracht, in het gildeboek onder Van Huernes nog verse handtekening het volgende te schrijven :

*Lang Leeft nu D'heer Van Huerne De SchierVELDe
nIellWen kunstproteCtelle Van Iesus (15).*

*Broeders wy zyn verpligt om harp en lier te vringen,
om op een hoogen toon den lof en deugd te zingen
van den voornoemden heer Van Huern' de Schierveld' die
't Protecteurschap aenveerd' in onze maetschappie,
een man die in ons gild is eenen nieuwen broeder,
een onderschraeger en een waeren vrede voeder
die d'onverslensb're deugd voor 't regte wit bedoelt,
in wie noch twist noch nyd of hebbelust en woelt,
maer die de ranken van den tweedragt weet te snoeyen
en d'eensgezintheyd van de broeders doet aengroeyen,
en die zoo men verhoopt zal wesen in ons gild
in alle oneenigheyd een o(n)verwinbaer schild.*

Lang Leeft De rhetorICa Van 't aChbaer YsegheM

De bestuursleden werden verzocht deze inlassing in hun gildeboek te ondertekenen, en, zo schreef Dienberghe in dezelfde brief van 11 september, om ul. in de dicht-

konst eenigsins te oefnenen ben ik van zin in dese toekomende winter aen den (besten) kunstenaer van ul. maetschappie te jonnen eene schoone zilvere medaille langs den eenen kant gegraveert de harpe van Apollo in de glorie met opschrift roUW oVer 't sterVen Van Van hUerne De sChIerVeLDe proteCteUr Van DIen-berghe prIester, en langst den anderen kant eene kroone van lauwerieren met opschrift GEWONNEN door Myn Heer ..., die best van ten minsten zes dichtschriften zal gezongen hebben in 60 a 80 heldenversen de volgende programme :

*Ras op ! Yseghem zal Van Huerne doen erleben
en door het rond heelal op Fama's vleugels zweven.
Zingt Broërs op zyne dood een kunstryk treurgedigt,
zoo g'hebt zyn kroost, uw broer (16), als ook Dienbergh' verplicht.
Maer om volstrekt ons wit en oogmerk te bedoelen,
wyd hem een grafschrift toe, kort, zinryk, vol gevoelen,
die niet alleenelyk Schiervelde waerdig zy,
maer ook all' eer aendoet Yseghems maetschappy (17).*

De deelnemers dienden dus op maat en in rijm de dood te bewenen van de vader van hun nieuwe protecteur, wijlen heer Aybert Jozef Augustijn van Huerne, de 10e december 1800 op tachtigjarige leeftijd overleden (18). Dat de Izegemse dichters dat met acht jaar vertraging moesten doen, met het voor de hand liggende gevaar dat hun rouwklacht geforceerd zou klinken, lijkt de initiatiefnemer allerminst te hebben geremd. Overigens hielp hij de dichters in spe waar hij maar kon. Zo voegde hij aan zijn uitnodigingsbrief van 11 september toe : *Ik zende ul. mede het goon eenen vlaemschen dichter korts naer het overlyden van den gemelden heer gezongen heeft.* Hij bedoelde een rouwdicht door Vlaanderens poeta laureatus Pieter Joost de Borchgrave van Wakken (19).

Dienberghe had moeilijk een slimmer plan kunnen bedenken. De literaire activiteit van het genootschap aanwakkeren leek met zo'n onderwerp slechts kinderspel, meteen kon de pasgesmede band tussen de rederijkers en de jonker van het Blauw Huis alleen maar hechter worden, en niet in de laatste plaats verzorgde Dienberghe zijn eigen relaties met de invloedrijke familie.

De Overwinders lijken eerst wat te hebben geaarzeld, zodat Dienberghe op 22 oktober nog eens moest aandringen. Op 11 november ontving hij dan toch een positief antwoord. Maarten Nuttens, hun greffier, verzocht om toezending van het curriculum vitae van de te betreurenpersoon. De Brugse kapelaan stuurde de gewenste informatie en gaf de dichters tijd tot de Vasten van 1809. Hij voegde er iets aan toe waarnaar die heren wel oren zullen hebben gehad : *men zal mogen ontleenen van andere goede schryvers mits hun naem staet by het geleende uyt-schrift. De vlijtige taalminnaar gaf hun pegasuspaardje de sporen met nog andere argumenten : kunstbroeders, hoe menigvuldiger en redenrijker de gedingstukken zullen wezen, hoe schoonder den lauwer en eerpenning zal zyn (20).*

Hij vervaardigde prompt zelf een specimen om te tonen hoe het moest. Dit stuk heet *Liefde tot den Armen ende Lof van den overleden heer Mynheer Aybert van Huerne de Schiervelde (21)*. De aanvang is tamelijk interessant, vooral het vierde vers :

*Eertyds het heydens volk voorzaegen hunne graeven
met zilver, goud en geld, en meynden zoo te laeven
hun zielen; maer eylaes ! hunn' zorg was niet nut,
de ziel gonk naer de hell' en 't geld bleef in den put.*

De dichter betoogt vervolgens dat een kristen zijn zielezaligheid beter kan veilig stellen door met zijn geld de armen te onderhouden of kerken en kloosters te stichten. Zo belandt hij vanzelf bij de achtbare overledene. Hij herinnert eraan, dat de stervende Aybert van Huerne "*Dienberghe'ns zuyl be-geerde*" in de Sint-Jacobskerk van Brugge (22).

*dat als zyn lichaem zoud gedraegen zyn naer d'eerde
en over zyne ziel het gebed zoud geschien,
benedeffens zyn geslacht alle de arme lien
daer zouden zyn present, en dat men ook zoud geven
dobbels brood tot behulp van hun ellendig leven (23).*

*Elkeen op hunne knien oodmoedig nederviel
en baden inniglyk voor d'heer Van Huerne's ziel.
Men zag by hun gebed ook brakke traenjens gieten
op dat Schiervelde'ns ziel den hemel zoud genieten.
Eenider zag dit aen, ik was er ook ontrent
want 'k hadde dezen man myn leven lang gekent.*

4. Zes Rouwklachten

Dankzij Dienberghes kopieerlust zijn de rouwklachten bewaard waarmee zes konfraters hebben deelgenomen. Dit aantal mededingers stemt overeen met het cijfer dat als voorwaarde was gesteld om de wedstrijd als geldig te beschouwen.

We overlopen de stukken in de volgorde waarin ze zijn gekopieerd. Dat lijkt immers de volgorde te zijn van de waardering die de geestelijke ze toedroeg. Gedicht 1 is althans van de laureaat en gedicht 2 van de winnaar van de nevenprijs (voor het grafschrift).

HET EERSTE RIJMWERK is van de 67-jarige Maarten Nuttens. Zijn bekroonde tekst, door de organisator de drukpers waard bevonden, volgt in bijlage I.

Voor de rest kan men de dichter het best huldigen door bij zijn werk even stil te staan.

Sommige verzen zijn niet afgeschreven uit de hoger genoemde *Cypressenkrans* waarmee De Borchgrave acht jaar vroeger de heer Van Huerne had beweeklaagd. De herkomst van de betrokken verzen hebben we door gebrek aan belezenheid in de even saaie als overvloedige toenmalige poëzie niet kunnen achterhalen. Wat echter van De Borchgrave komt, zonder de bronvermelding waar Dienberghe zo vriendelijk om verzocht had, is niet gering. (De vergelijking wordt wel bemoeilijkt doordat De Borchgraves versie van 1800 - 1801 niet voorhanden is. We werken noodgedwongen met de tekst uit het verzameld werk van 1861, dat vaak vrij sterk van de achterhaalbare originele teksten blijkt af te wijken).

Vergeleken met wat zal volgen is de schatplichtigheid in de aanhef van Nuttens' gewrocht nog onschuldig. De Borchgraves verzen 5 en 6, met de dood als grammaticaal onderwerp, klonken aldus :

*Vervult en stulp en slot met wee en jammerzuchten,
En doet, als vlugtgen rook, de blydschap henenvluchten.*

Daarvan maakte Nuttens :

*Wat treffend' treur-gebaer ! wat naere jammer-zugten
Doen thans zoo onverwagts de blydschap heenen vlugten ?*

In de Cypressenkrans van de Wakkense puikdichter las Nuttens vervolgens :

*Die huld' valt u te beurt, aen U, o Burgervader !
Wien laet, doch nog te vroeg, den milden levensader
Door 't stael der onverbidbre Dood is afgesneën,
En wiens geëerde asch omheynd is van Tropheën
Met dankbaerheyd, tot eene laetste pligt, gevlochten
Door Burgren die by U en troost en bystand zochten.*

In het vers waar het stael der Dood zijn knipwerk verricht verschoof Nuttens het adjektief onverbidbaer in de goede richting, wat ook nog een betere, want mannelijke dood opleverde :

*Om zynen Ed'len Heer VAN HUERNE, Vriend en Vader,
Die, laes ! maer veel te vroeg zyn hert en leevens-ader,
Door 't onverbidbaer stael des doods is afgesneën,
En rust in 't vratig graf, omheymt van prael-tropheën.
Die zyne mensche-min zoo vuerig heeft gevlogten
by die, die in zyn deugd, en heyl, en bystand zogten.*

Ook deze alexandrijnen uit de Cypressenkrans hebben Nuttens bekoord :

*Nooyt onderdaen, o neen, bood hem 't minste offer aen,
Hy gaf, hy troostte : hy wischte elks biggelend getraen;
Nooyt baet of zelfbelang kenschets(t)en zijne schreden,
Hy hielp en weeuw en wees, hy spysde d'aerme leden.
Verberg u, harde Vrek, die, door uw drift misleyd,
Een stukje brood den schaemlen Laz'rus hebt ontzeyd;
Ga, overdekt met schaemte, U aen dit graf onttrekken,
Uw aedem moog het hart eens menschenvriends bevlecken,
Dit hart dat nooyt door snoode heblust wierd verpest,
en daer Mildadigheyd haer zetel had gevest.*

De vergelijking valt voor de brave Izegemnaar wat pijnlijk uit :

Geen slaeven, geen slaevin bood hy zyn offers aen,
Hy gaf met eygen hand en droogde hun getraen,
Ja zelfbelang nog vriend weêrhielden zyne schreden :
Hy liet zyn volk en spys, en spysde d'arme leden.
Weg, weg, ontaerden vrek, die door uw drift misleyd,
Het afgevallen brood aen Laz'rus hebt ontzeyd.
Wil, overdekt van schaemt U aen dees plaets ontrekken,
Uw adem mogt het lyk van zoo een vriend bevlecken;
Waer in menschlieventheyd haer zetel had gevest.
En noyt, 't zy in wat tyd, door hebzugt wierd verpest.

Een laatste brok afschrijverij. Eerst weer De Borchgrave :

Gelyk de zilvre stroom, na zachte regenvlaegen,
De dorstige akkers laeft by warme zomerdagen,
Zoo laefdet Gy alwien, geprest door drang of nood,
In zyn' rampzaelge woon ontbeerde drank of brood.
d'Almagtige heeft, te vroeg, uw ziel tot Zich genomen;
Die Zon die, lang op aerd, zoo heylryk heeft geglommen,
Die met het floers der donkre Nacht is overlaën,
Zonk in het westerzout om nimmer optestaen.

Nuttens :

Gelyk een zilv'ren stroom naer zagte regen-vlaegen
Ons dorstig akkers laeft by heete zomer-dagen,
Zoo was voor 't vlamme hert van Armen en Gemeent,
'T geen d'Alvoorzienigheyd VAN HUERNE had verleent.
Maer, laes ! hy heeft geweest !... dat hert is ons ontnomen !
Die zon van zoo veel goed is tot haer eynd gekomen,
En met het floers des doods en sluyer overlaën,
Die zonk in 't westen zout om noyt meer op te staen.

De Cypressenkrans van De Borchgrave, ook niet zijn meesterwerk, hoeft gelukkig niet integraal te worden geciteerd, want Nuttens biedt ter afwisseling fragmenten die van om het even waar kunnen komen, en hij heeft zijn bloemlezing doorstrooid met een even eentonige als overbodige reeks ophelderingen omtrent het-gene de held van het gedicht nu eigenlijk is overkomen : *Dien Vader is niet meer*

(p. 2), *gy zyt dien Vader kwyt* (p. 2), *dien Vader is verdwenen* (p. 3), *Dien Schud-Heer is voorby* (p. 3), *dien Vader is in 't graf* (p. 4), *hy heeft geweest* (p. 4). Eindelijk iets dat slecht genoeg is om voor eigen vinding door te gaan, horen we menig lezer verzuchten. Fout. Geen jota is niet van de literaire afvalbelt herkomstig. En waarom zou de kleine Nuttens anders hebben gehandeld dan de grote De Borchgrave, die enkele maanden later zijn gestorven gildebroeder Dossche be- weende met een gedicht vol identieke stoplappen : *dien minnaer van Parnas is onze zyd' ontruikt* (p. 3), *dien Vader is verdweënen* (p. 4), *wy zyn in eeuwigheyd dien waeren Vader kwyt* (p. 4), *dien gulden mond is eeuwiglyk geslobten* (p. 4), *dien Ceder is gevallen* (p. 5), *Dossche is niet meer* (p. 6), *dien Vriend is ons ontno- men* (p. 7).

Wat de overige vijf deelnemers met De Borchgraves *Cypressenkrans voor Van Huerne* hebben gedaan zal in de volgende bladzijden een onbeantwoorde vraag blijven. Het voorspelbaar resultaat loont niet de moeite en de tijd. Iedere rouwklacht in de toenmalige Nederlanden vervaardigd was tenslotte, wie ook zijn naam eronder schreef, een willekeurige variatie van gemeenplaatsen. De beschuldiging van plagiaat staat alleen de sukkelaar te wachten die geen voldoende uitgebreide kollektie voorbeel- den bezat om nieuwe variaties geloofwaardig aaneen te lijmen.

De Izegemse wedstrijd kwam overigens neer op een gezelschapsspel onder vrienden, met een eerwaarde scheidsrechter die de ogen sloot omdat geen resultaat hem aan- lokkelijker toescheen dan een tekst die zo goed mogelijk geleek op de poëzie van de onovertreffelijk gewaande tijdgenoot De Borchgrave. Die zijn *Cypressenkrans* had hij de zes poëten niet toegespeeld om bootje te vouwen.

Verdienstelijk is Nuttens bovendien door zijn korte verwijzing naar de graanplun- dering van 1774 (24).

De bejaarde (her)dichter bekleedde als greffier ofte geheimschrijver een vooraan- staande functie in de Gilde der Overwinders.

Hij had recentelijk buiten eigen woonplaats enkele literaire prijzen in de wacht gesleept, namelijk in Ledegem en in Heule in 1806, wat blijkbaar sinds mensenge- heugenis geen gildebroeder overkomen was.

Als men daarbij weet met welke pracht en praal zulke laureaten door hun medebur- gers werden gevierd, kan men zich voorstellen dat de halve stad de heer Nuttens

voor een genie hield. We vertelden al dat Jozef van Huerne in hoogst eigen persoon bij hem een gedichtje bestelde ter attentie van Dienberghe (25); deze laatste heeft zijn portret met dat berijmde onderschrift waarschijnlijk gekregen als dank voor zijn initiatief tot de dichtwedstrijd.

Nuttens' jammerklacht zou helaas *postuum* gelauwerd worden. Hij stierf immers op 23 juni 1809, twee maanden voor de proklamatie (26).

De enige TROOSTPRIJS was voor GASPAR VAN DE WALLE, een 58-jarige smid. Hij kreeg de medaille als auteur van het beste grafschrift (zie bijlage I). Gaspard was de zoon van Jan Baptist, in zijn tijd een vruchtbaar toneelschrijver (27). Dat Gaspard erg eerbiedig opkeek naar de prestaties van zijn vader, kan men afleiden uit de rederijkerskenzin die hij zich had gekozen, en waarmee ook zijn rouwklacht voor Van Huerne ondertekend was : *Myn vaders wal die voedde visch, Doch nu den mynen ydel is* (28). Zo bescheiden was hij heel terecht, zoals men ziet aan zijn gedicht. Hier volgt de aanvang :

*Wat onverhoeds geschrey ... 'k hoor niets als treurgezangen.
Wie (29) past dit bitter vogt op uw bedrukte wangen.*

Een eind verder weet hij niets beters te verzinnen dan :

*Van Heurne ... ò wat slag ... Van Heurne ... ik bezwyk ...
Van Heurne gy zyt dood ... gy zyt een romp ... een lyk ...*

Even flauw is het jaarschrift waarmee hij waarschijnlijk in de gunst probeerde te staan van de grote specialist Dienberghe : *'t Was al In Winter, zelfs In DeCember als allgllst In Van huerne gestorven is* (30).

LODEWIJK JOZEF DE HULSTER trommelde al de dames uit de antieke mythologie bij elkaar om, mits fatsoenlijk aangekleed, in stoet voor zijn poëem uit te schrijven :

*Trekt aen een rouwgewaed, ò Phaebe ! laet u(w) schynen,
Aurore, laet u(w) glans en heldenlicht verdwynen,
geeft aen het bloemgewas, Flora, een bang kouleur,
en gy Castelidas vermeerderd het getreur.
Libitina doet aen alsnu uw zwarte kleeren,
daer med' gy eertyds plagt de doode te vereeren,
komt Nenia voldoet aen uw verzogte pligt,
verklaerd een heer zyn dood door een kort treurgedigt.*

De auteur, afkomstig van Brugge en 67 jaar, oefende in Izegem het beroep van schoolmeester uit. Op 16 april 1813 zou hij er overlijden (31).

NUMMER VIER is ons het dierbaarst. Het betreft PIETER JOZEF PATTYN herbergier in den Engel, 34 jaar (32). Hij noemde zichzelf Baas Pattyn, en had onlangs het greffiersambt van de overleden Nuttens ten voorlopigen titel op zich genomen. Zijn herberg, gelegen vlakbij het koor van de Sint-Tillokerk, was sinds de stichting van de rederijkersgilde haar vergaderlokaal (33).

Wat hij tot bejammering van Aybert van Huerne ineenstak is volkskunst, en zou in minder strenge disciplines dan de letteren, zoals de akoestische of de plastische uitdrukkingsvormen, thans aanspraak maken op de lof van velen. Kenmerkend voor het volkse karakter van zijn stuk is het samengaan van kinderlijk naïeve afkijkerij van Dienberghes hoger besproken rouwgedicht met een kinderlijk originele formulering. Hier volgt het begin (met leestekens van ons) :

Onlangs in myn gepeys doorreysd ik veele ryken.

Ik vond koning, keyser en ook de republyken.

*Ik zag hun zeden, hun manier van leven aen,
maer 'k heb bezonder in Egypten blyven staen.*

Ik zag dat zy aldaer maekten veel kleen gebouwen.

maer (34) leege ende slegt om 't leven t'onderhouwen.

In kontrast met deze povere stulpen zag Baas Pattyn in zijn droom ook de reusachtige pyramiden, en :

'k vraegde diffrente mael wat wilt die plaets bedien,

dat is zoo groot gebouwd als m'onze kerken zien,

zy zeyden 't is het graf van dien of dien der held'den.

Dat brengt de auteur, die het schema van Dienberghes rouwgedicht volgt zonder ook maar iets van 's dichters redenering te hebben doorgrond, tot het gedenkteken van Aybert van Huerne in de Brugse kerk. Vervolgens zal hij uit Brugge nogal plots in zijn eigen stadje belanden waar hij zijn gildebroeders aantreft in volle schrijfdrift ter beantwoording van Dienberghes wedstrijdopgave :

Tot Brugge in de stad, 'k gonck van d'een kerk in d'ander.

Ik vond daer eenen zark, in Brugge, stad in Vlaender,

Hier rust den waerden heer Van Huerne de Schierveld'.

*Dit rakte my de ziel, 'k heb myn gepeys gesteld
 op dien lofwaerden heer, een der byd' rechten (35).
 die in de Brugghe stadt het welzyn quaem bevegten
 dat hy voor d'aerremen als een Tabitha was
 zoo dat (36) ik in het Schrift by de apostels las.
 Daer stond ik heel versteld, ik zag de Bruggelingen,
 bezonder d'aerremen, daer hunne handen vringen,
 de traenen leekten op den rauwen marmer steen,
 'k en zag niet anders als veel traenen en geweën,
 keerde met haesten weer tot Iseghem in den Engel,
 myn eygen woondhuys. Daer vond ik weder mengel.
 Ik vond de broederen, 'k vond de rethoricaen
 van 't Iseghemsche koor, als in verwer(r)ing staen.
 Den eenen was verblyd, maekte zelfs vreugd bedryven,
 en eenen anderen die zet hem aen het schryven.
 Ik vougde my by hun en nam de pen in d'hand
 zeggende tot de doodt : gy ongezind verstand,
 ghy makt alles gelyk, moght ghy tot onze baeten
 Aybert van Heuren de Schiervelde nog wat laeten,
 tachentig jaeren en is noch geen ouderdom
 om wegh te nemen al ons hope, onsen rom (37).*

De minst geschoolde van de zes poëten was niet de slechtste.

Met de NUMMERS VIJF EN ZES komen we weer terecht in de konventionele rimram. FRANCIS VAN FLETEREN, dichtmeester der gilde (38) zal zijn verwijzing naar Alexander de Grote voor een vondst hebben gehouden. Hij steekt zo van wal :

*Als eertyds op de aerd den grooten Alexander,
 vorst der vorsten, overtreffend al de ander,
 de tydina hoorde dat Espalion was doot (39).*

Voegen we hier nog aan toe dat Van Fleteren zijn werk ondertekende met de kenzin : *Ik quam om konst te voen, Myn selfs belang verdoen.* We leiden eruit af dat de schoenmaker met niet te veel geestdrift de verantwoordelijkheid heeft opgenomen die voortvloeide uit zijn ambt van dichtmeester. Iemand die blijkbaar eveneens meedeed om het deelnemersaantal op de door Dienberghe vereiste zes te brengen, was

JOHANNES BEERLAND, die toen de titel van prins voerde (40) :

*Den tyd doet zynen loop en geeft veranderingen,
zoo men ziet zonneklaar in alle stervelingen.*

*Bedenkt het zomergroen, hoe dat het in den herft
vernietigt en vergaet, verdort ende versterft,*

zo klinken de eerste regelen van zijn bedroevende treurgedicht.

Voor één konfrater zou deze lijktranenwedstrijd de weg openen naar enige bescheiden bekendheid buiten de Izegemse grenzen. Laatstgenoemde Beerland werd namelijk opgenomen in het eerste deel van *Leven en Werken der Zuidnederlandsche Schrijvers* (Gent, 1900-1907, p. 63), dat gaat van de letter A tot de letter C. Frans de Potter, auteur van het artikel, kende van Beerland niets anders dan zijn pasgenoemde rouwgedicht. We vermoeden dat Nuttens, Van de Walle en konsoorten in zijn steekkaartendozen lagen te wachten op het verschijnen van de volgende delen. Die hebben echter nooit het licht gezien, misschien wegens De Potters overlijden in 1904. Zo blijft alle eer voor Beerland, in onze ogen de slechtste. De Potter identificeerde hem als zijnde geboren in Sint-Eloois-Winkel, zoon van Ambroos en Maria Anna Verbrughe, en gestorven in Izegem op 28 maart 1825 (41).

OPMERKING BIJ BLADZIJDE 201 :

Net voor het ter perse gaan vinden we de door ons geciteerde aanhef van De Hulsters lijkklacht (8 verzen) integraal geplagieerd uit : Ferdinandus LOYS, Den Nieuwen Spiegel der Jongheyd, ofte Gulden A, B, C, voor de Leerzuchtige Jongheyd (nieuwe uitgave, Gent, Bernard Poelman, 1772), p.49.

Het betreft een "lijk-dicht" voor heer Ferdinand van Renynghe, overleden in 1699, prins van de rederijderskamer van de Heilige Victor, gezeid Langhoirs Victorinnen te Poperinge.

De bundel van pater Ferd. Loys was opgedragen aan Nicolaas van Renynghe, zoon van de aflijvige; er is dus een verrassende overeenkomst met de situatie van de Izegemse rederijders t.a.v. vader en zoon Van Huerne.

Als slotopmerking nog dit : aangezien de tekst van De Hulster momenteel niet meer te onzer beschikking is, kunnen we niet zijn gehele lijkklacht vergelijken met die voor Loys.

5. Prýsuitreiking met Kamervraag

Toen de zes inzendingen binnen waren, en door Dienberghe gelezen en gekeurd, werd het tijd om uit te zien naar een geschikte dag voor de proklamatie. Heer Jozef van Huerne maakte zijn eerwaarde vriend zijn keuze kenbaar :

Alzoo Onze L. Vrouwe alſ ougst den bequaemsten tyd is om de prys uytdeeling van parnassi werken (42) door UE milde hand hertminnelyk gejont, ende dat alsdan een dag is dat men mag eenige buytengewoone publyke vreugd zonder critique uytrusten (43), als ook dat dan zommyge personen (die ik daerby juste om redenen niet en zoecke) zig alsdan hier niet en vinden, wordt aenzogt UE bezigheden dusdanig t' arrangeren dat door die bemiddeling my alsdan d'eer doet te kommen. In afwacht cum debita reverentia totus vester hum(i)l(i)s famulus (44).

De heer van het Blauwhuis koos dus het feest van keizer Napoleon, niet uit bewondering voor die snuiter, maar omdat openbare vermakelijkheden op die officiële feestdag probleemloos konden plaatsgrijpen, en omdat bepaalde lieden die hij niet erg mocht, of die hij althans op de rederijersbijeenkomst niet graag aanwezig zag, die dag buiten Izegem zouden doorbrengen. Het zou de moeite waard zijn, te achterhalen welke categorie van Izegemnaren hij bedoelde. Misschien zekere leidende figuren uit het politieke, administratieve of militaire wereldje die het Napoleonfeest ex officio in hogere regionen dienden te vieren.

Dienberghe verliet Brugge enkele dagen vóór dinsdag 15 augustus. Hij reisde naar zijn oudoom De Vogele in Ledegem, bij de Kleppe, vanwaar hij zondag de dertiende een bezoek bracht aan de rederijersgilde der Cecilianen van Moorseele, een genootschap waarmee hij hartelijke kontakten onderhield sinds het jaar voordien, toen hij voor een dichtwedstrijd aldaar de medailles had geschonken. Die wedstrijd had plaats gehad op 14 augustus 1808 en was gewonnen door pastoor Jan Baptist Luyckx van Ninove (45). Thans precies een jaar min een dag later werd de Brugse mecenas door de dankbare gilde feestelijk verwelkomd (46). Maandag de veertiende vertrok hij dan naar Izegem, waar hij te gast was bij de familie Van Huerne (47).

De prijs werd op die vijftiende augustus postuum toegekend aan Maarten Nuttens, zoals we al zegden, en Gaspard van de Walle kreeg wat Dienberghe noemde de *by-eer-prys* voor het grafschrift.

We weten het niet met zekerheid, maar we vermoeden dat alle zes mededingende gedichten voor het publiek werden *uitgegalmd* (zoals deklameren toen heette), en Dienberghe was niet karig met zijn lof voor dat *cierlyk rouw banket, zoo geestig door malkaer geweven* (48).

De plechtigheid werd natuurlijk opgeluisterd met de gebruikelijke kamervraag. Dat wil zeggen dat de deelnemers ter plaatse en onder de ogen van de toeschouwers een gedicht moesten schrijven op een onderwerp waar ze vooraf geen weet van hadden.

Heer Jozef van Huerne had het onderwerp gekozen, en zijn eerwaarde vriend zal het wel inderhaast op rijm hebben gesteld :

*'t Wyl de tak van lauwerieren
't hoofd vercierien
door een zoo mildaedig hand,
steld eens op in goe manieren
met uw lieren,
tot een geringe wederpand,
de manier om wel te kappen
met de happen
peperkoek en zulke (?) goed.
Geeft dat in zes rym geklängen
tot verlangen
zonder dat de vinger bloed.*

De steller van deze kamervraag gekscheerde wat met een gebeurtenis uit het recente gildeleven. De koek in kwestie was blijkbaar de koek die jaarlijks op Beloken Pasen door de leden te verdienen was (49). Dat smakelijke baksel placht nogal hard uit te vallen, waardoor het niet zonder krachtig gehanteerd hakmes in brokstukken verdeeld geraakte. De kamervraag zinspeelde op de pijnlijke misslag van een onhandig lid van het genootschap.

Dienberghe heeft acht antwoorden op de kamervraag gekopieerd. (We vinden slechts vier auteurs die zowel aan de lijklachtwedstrijd als aan de kamervraag hebben deelgenomen).

De waard van de Engel, Pieter Jozef bijgenaamd Baas Pattyn, trad aan met onderhavig gewrocht :

Ik ben van dezen dag naer Emelghem gegaen.

Ik vond daer op die plaets diffrente bezig staen.

'k Zag de kinderen daerin de koeken kappen.

*'t Moest zyn met eenen slag met hun geregeld happen,
maer door d'abilligheyd geen vinger wierd gerocht.*

Den vinger was al weg eer d'hap wierd toegebracht (50).

Net zoals in zijn rouwklacht treft hier die spontane volkse verhaaltrant waarin de verteller voortdurend zichzelf voorop stuurt : ik deed dit, ik zag dat, en zo verder. Had hij zich toen vastgeklampt aan het rouwgedicht van Dienberghe, dan blijkt dat hij bij de beantwoording van de kamervraag niet ver uit de buurt van Gaspard van de Walle heeft gezeten. Ook hier vindt men de termen *diffrente* en *abilligheyd*, benevens het naar onze mening nogal paradoxale denkbeeld dat het gevaarlijke koeksnijden best aan kinderen mag worden overgelaten :

*Een oud en brillend man met glaesen voor de oogen
dien treed zyn gangen voort, 't zy dat men komt vertoogen
diffrente nieuwigheen, 't wyl hy niet wel en ziet,
hy weet in d'ommelooop niet wat er al geschied,
maer ikken zoude noyt my geven by de happen,
ik word te oud en styf om snellelyk te kappen :
't moet door d'abilligheyd van kinders hand geschien
om uyt de vingeren geen zweet of bloed te zien.*

Schoolmeester Lodewijk Jozef de Hulster schreef boven zijn onrijpe pennevrucht als opschrift Aen UE. *hoverheyd* Antworde op de peperkoek :

*Om de peperkoek te kappen met de happen
volgens myn verstand zonder bloen
men zoude noodig hebben yzer handschoen
zoo en waert alsdan geen perykel zonder lachen (?)
van eenig bloed te zien aen vingers.*

Heeft een ander den prys, ik vond de mededingers.

Een geheel andere kijk op het probleem had het medelid Larmuseau, die met nog enkele anderen slechts voor de lol schijnt te hebben meegedaan, want hij had geen rouwgedicht ingestuurd :

*Al de geen die willen kappen
Met een stael byl afhappen
ziet wel op naer uw behoed
op dat gy noyt uw vinger bloed
vlugt dees plaets, elk moet bevroeden
dat noyt zal uw vinger bloeden.*

P.J. Willemyns, deken van de gilde, dacht waarschijnlijk dat het een bijbelraadseï betrof. Bijbelraadseï waren bij de rederijkers erg in trek. Dekan Willemyns gaf zich in alle ootmoed gewonnen voor de wijsheid van Salomon :

*Kan ik op d'heyl'ge blaën
de oogen slaen,
ik ben verwon
twyl Salomon
houde vaste staen
die 't gevaer mind daer door zal vergaen.*

We zouden aan de ontboezemingen van de in juni als prins afgetreden Joannes Beerland beter voorbijgaan :

*Aen tafel zynde zout en peper was te grouf,
ik nam myn mes of hap en ik begonst al vroeg
om die te deelen en zelfs wel te vermindren,
want werkende in tyds 'k en zal myn zelfs niet ind'ren,
het zy met hap of mes myn vinger zal niet bloen,
dit is het heeren dat ik u wil vooren hoen.*

Het medelid F. van Caster begon nogal vlot :

*Die wilt zoetekoeke kappen
en mag niet van ander klappen.*

Jan Sintubin, die ondertekende met *Prins Sintubin* omdat hij inderdaad zijn kunstbroeder Beerland in die waardigheid was opgevolgd, schreef, van genoemde waardigheid zeer bewust :

*Ik als prins van retorica
sloeg uwe kamervraag wel ga,
en als ik die wel had gelezen,
my dogt 't zal den dezen wezen
die door zyn vernuft verstand
synen vinger steekt aen kant.*

Zo dacht ook barbier Frans Dupon, maar hij drukte zich ietwat plastischer uit.

Beroepservaring waarschijnlijk :

*steek uwen vinger in uw gat
noyt word hy door 't sweerd aengevat.*

De uitslag van deze beantwoording der kamervraag is ons niet bekend. Wel is het dankgedicht bewaard waarmee greffier Pattyn de kunstzinnige dag heeft afgesloten :

*Roomt, roomt nu Iseghem,
roomt nu rhetoricaenen,
terwyl gy in uw oord schuyld
onder d'heylige vaenen
van het lofweirdig alderheyligst sacrament.
Ons waerde broedertal ontfangend het present
van u lofwaerden heer de jonst aen ons gegeven,
gaf ons de pen in d'hand dat wy hebben geschreven
dit slecht kleen offerken van enkel dankbaerheyd ... (51)*

Foto: A.C.L.

Archief: D.A.1. (se.Tillo)

De breuken van de "Overwinders in Eendrachtigheyt".

6. Borstsieraden en gedrukte bundel

Donderdag 17 augustus, twee dagen na dit literair festijn, kwamen de bestuursleden in buitengewone vergadering bijeen. Prins Joannes Sintubin, deken P.J. Willemyns, de oud-prinsen Joannes Beerland, Franciscus Bulcke, Jacobus Vandaele, Gaspard van de Walle, Jozef Roelens, Jozef Verbrugge, Jozef van Steenkiste, Petrus Lapiere, Gregorius Vuylsteke, Martinus Rebry, Anthone Geldhof en dienstdoend greffier P.J. Pattyn ontmoetten er eerwaarde heer Dienberghe, die vertrekkenklaar stond. Ze boden hem het *geduerig stadhouderschap* hunner gilde aan. Hij heeft de waardigheid aanvaard.

Enkele dagen later schreef de geestelijke uit Brugge aan Jozef van Huerne een brief die we in zijn geheel overnemen, vooral om de latente kritiek die hij bevat op de Franse overheersers, een kritiek waar de Izegemse patriciër kennelijk achter stond :

Ik ben God lof wel thuys gearriveert vrydag den 18 dezer. Ik vond de mar(k)t verciert door eenen vreeselyken gouden arend - men verwagt alhier het quartier generael - het huys van Mhr Dheere is gerequireerd (52) voor den duc de Conegliano (53) niettegenstaende onzen weerden meyer (54) het huys van Pardo gereed hadde. Hy vreest dat buyten zyn wete nog huizen zullen gerequireert worden. Hy wenscht dat alle absente heeren (55) in stad waeren want vele geschied door de menschlievendheyd van onsen prefect (56). Onse garde nationael dinsdag vertrokken zyn geplaets(t) van Ostende tot Duynkercke langst de kust, zommyge in cabaenen en zommyge onder de blooten hemel.

Hr Goethals student ligt in De Panne by Vueren (57) weeldig en drooge, als het niet en regent. Den toevloed der slegte meysens daer naertoe is ontellyk. Antwerpen is rondom bewaetert omringelt van engelsche en vervult met fransche sine fine (58). Holland is in opstand tegen hunnen wettigen koning (59). Den bisschop van Gent (60) is benevens de andere bisschoppen van Vrankryk naer Parys geroepen.

De pasbenoemde gedurige stadhouder liet zijn schare niet in de steek. Twee zaken hielden hem bezig : het fatsoeneren van de eretekens der bestuursleden, en de uitgave van de bekroonde rouwgedichten.

Al op 26 augustus liet hij per brief het bestuur in spoedvergadering bijeenroepen om van die twee plannen kennis te nemen.

De publikatie zou probleemloos geschieden, omdat beschermheer Van Huerne dat financierde. Zo gaf Dienberghe diezelfde 26 augustus opdracht aan drukker Beyaert-Feys te Roeselare tot het drukken van 200 exemplaren *waervan 60 op schryfpapier in purper pampieren band.*

Hij wilde daarnaast de schakels of eretekens een beurt geven. De gilde bezat op dat ogenblik voor ieder bestuurslid zo'n sierstuk om naar aloud rhetorikaal gebruik bij plechtigheden mee te pronk te lopen. Sommige waren beschadigd, en Dienberghe vond dat ze in ieder geval een gegraveerde inskriptie dienden te dragen. De schakels van de gezagvolle groep der gewezen prinsen wenste hij bijvoorbeeld te laten voorzien van de namen van de bekende oud-prinsen uit het verleden, zoals Pieter Thibau die de eerste was geweest (1718), Joannes Larmuseau (1724); Lodewijk Bourgeois (1730), Gnaas van Oost (1734), Jozef van Compernelle (1736) en Joannes Nuyttens (1748).

Op de achterkant van de drie recentst verworven sieraden (medailles uit de dichtwedstrijden van Heule en Ledegem in 1806, waar wijlen Maarten Nuttens had gezegevierd) zou een opschrift worden gegraveerd *om de borst van werkende konstbroeders te sieren als daer zyn, L.J. de Hulster schoolmeester, Francis van Fleteren, Frans Dupon en anderen die nog geen prins geweest hebben en waerlyk dichters zyn (61).*

Van de hier bedoelde eretekens is op heden niets meer weer te vinden (62).

Dienberghe ontving een antwoord van Gaspard van de Walle. Deze liet in zijn hoofding niet de minste twijfel bestaan omtrent de geringe bijval die het plan was te beurt gevallen, althans in de groep van de oud-prinsen waartoe ook hijzelf behoorde : *heer DIenberghe Ick sChryVe besChaemt* , zo drukte hij zich uit :

*Soo haest als uwen brief is in ons hof gekomen,
m'hebben de maetregelen daer noodig op genomen,
gezonden onzen knegt tot Princen overheyd
die hier vergaederden op den bestemden teyd.*

M'hielden den brief hun voor van eerschaekels te draegen,

maer sprekende van kost, o dat wierd afgeslaegen.
Den eenen was te oud, d'ander in slegten staet
omdat den Fransch uyt 't land met al hun geld weg gaet.
Dus regt ben ik beschaemt dat 'er met een van allen
om zoo een kleyne kost heeft dit gepeys doen vallen.

Wat later (25 september) zou Dienberghe laten weten dat de eretekens van de actuele prins, van de deken en van de greffier al waren afgewerkt, en de acht borstcieraden van de oud-prinsen die geene nieuwe gravueren en kunnen verdraegen als te duer zynde, van welke eenige gebroken zyn, zullen zoo goed mogelyk hersteld en gereynigd worden. Gylieden sult plaisier en vermaek hebben de zelve zoo verandert te sien (63).

Intussen was enkele boogscheuten westwaarts, in Roeselare, de jonge drukker Louis Beyaert-Feys aan het werk.

Louis Beyaert (Brugge 1784 - Kortrijk 1851) had zich kort na zijn huwelijk (Brugge 21 april 1809) (64) in Roeselare gevestigd als boekhandelaar en drukker.

Vóór hem had nooit een drukker in die stad gewoond (65). De Izegemse bundel zou dus het eerste boekwerk kunnen zijn dat ooit te Roeselare is gedrukt.

De 19e september stuurde Beyaert een drukproef met een briefje bij : *ongetwyffelt zult UE. daer eenen grooten nomber van drukkers fouten in vinden om reden door het veel werk dat ik geduerig hebbe ik het by nagt hebbe moeten doen* (66).

De drukker kreeg de zending heel snel verbeterd uit Brugge terug, en reeds tegen de avond van 23 september ontving Dienberghe de 200 exemplaren van *Lyk-traenen, gestort by het smertelyk afsterven van den zeer Edelen en menschlievenden Heer, Mynheer Aybertus Augustinus van Huerne de Schiervelde, Regtsgeleerden, en Gevolmagtigden van wegens de Hoogmogende Heeren Staeten van Vlaenderen, Borgemeester van het berugt Landshuys van den Vryen binnen Brugge, overleden den 10 van Winter-maend, als Van hlerne's WERELDSCH LEVEN, onweerroepbaer kwam begeben. Ziel-drukkend uytgesproken door M. Nuttens, Geheymshryver van het al-oud Gilde van Rhetorica, schuytende onder de heylzaeme bescherming van het eeuwig zielvoedende Manna, of alderheyligste Sacrament, gekent onder de spreuk : d'Overwinnaers in eendragtigheid, binnen de stede van Iseghem* (67).

De voorste helft van deze titel is afgeschreven van de hoofding van De Borchgra-

ves al genoemde *Cypressenkrans*.

Het werkje was acht bladzijden dun en de drukker vroeg twee oorden per stuk, dus vijf gulden in totaal voor de 200 exemplaren.

Het hele boekje volgt in bijlage I.

Eerwaarde heer Dienberghe stuurde onmiddellijk een exemplaar aan zijn vriend Jozef van Huerne, de zoon van de door de Overwinders zo bitterlijk beweende Aybertus Josephus Augustinus (wiens tweede doopnaam in de titel vergeten was).

Een aantal was voor de gildeleden bestemd. Daarmtrent schreef hun gedurige stadhouder de volgende nota : *Ik en vinde niet geraedig aen elken broeder of zuster eene mede te deelen, 1° omdat veele niet geleerd en zyn, 2° omdat vele haere jaergelden tot onderhoud der confrerie niet en betaelen nog (lees : noch) niet en konnen betaelen volgens UE. eygen bekentnisse (68).*

alcht
ô rindus
In
YsegheMsChe
sChaer.

LOGOGRAPHIQUE

Aen den zeer Eerweerden Heer Mynheer
J. B. DIENBERGHE, Priester, PROOST van het Konst-
genootschap van RYM EN REDEN, onder tytel van *Kunst*

en Eendragt, met ken-spreuk : *Slaet doog op Christi Kruys*, tot Brugge;
Beschermer en grooten Oeffenaar der edele Dieb-konst, Mede-Lid van verscheide Letterkundige
Genootschappen, enz. enz.; opgedraegen ter gelegentheid zyns verheffinge tot het STADHOUDERSCHAP
van het al-oud Gilde van RHETORICA, schuytende onder de heylraeme Bescherming van het eeuwig
zielvoedende MANNA of ALDERHEYLIGSTE SACRAMENT, gekend onder spreuk : *d'Overwinnaers in Eendragtigheid*,
Binnen de Stede van YsegheM, der 7 van Lauw-maend 't jaer 1810.

'i Is Van
rhetorIca De
YsegheMsChe
sChaer
geJont.

T H E M A :
MYNHEER DIENBERGHE, PRIESTER.

hæC
pro Voto ihI
ConCeDit
YsegheM.

DE NIMPHEN.	... hebben ... my ...	DEINSPREUK	... aen ... aen ...	STADHOUDERSCHAP	... stof ... doen ...
EN MY.	... ook ... opgew	DEINSPREUK	... om ... uyt ...	STADHOUDERSCHAP	... lert ... te ...
DEN BESTEN.	... toon ... der ...	DEINSPREUK	... ang ... die ...	STADHOUDERSCHAP	... POLLO ...
MIDS	... ons ... alh	DEINSPREUK	... er ... veel ...	STADHOUDERSCHAP	... ot .groote .vreugd .gese
EEN EER.	... waer ... door ...	DEINSPREUK	... s .HOF .VAN .	STADHOUDERSCHAP	... EM ... gaet ... k
IN EENEN.	... glan	DEINSPREUK	... waer ... mé ...	STADHOUDERSCHAP	... ns . MUSA ... komt ... v
'T IS ... Y	SEGHEM .. gelukt .. een	DEINSPREUK	... riester ... ho	STADHOUDERSCHAP	... d ...
DE HERTEN..	.. van .. ons .. Schae	DEINSPREUK	... door ... ban	STADHOUDERSCHAP	... en ... vast ... a
HET IS den ... HEER	DEINSPREUK	... PROOST ... DIENB	STADHOUDERSCHAP	... RGHE .. die .. wy .. v
DIE HIER ons ... herten .. n	DEINSPREUK	... veel ... vaste	STADHOUDERSCHAP	... zal ... gaen ... v
IN ... MINNE	... ly	DEINSPREUK	... en ... hand ... waer	STADHOUDERSCHAP	... oor .men .niet .en .v
HY IS hier .. voor .. het .. II	DEINSPREUK	... oid ... verkoore	STADHOUDERSCHAP	... om ... veel ...
MET EENE stamm'	DEINSPREUK	... an ... meer ... als ...	STADHOUDERSCHAP	... ondert ... tachtig ... L
DIE HEM gezaem	DEINSPREUK	... nlyk ... opdraeg	STADHOUDERSCHAP	... n ... het ...
DER ... ISE	GHEMSCHE .. SCHAE	DEINSPREUK	... zeer ... wy	STADHOUDERSCHAP	... vermaerd .. van ...
MET REDEN..	... vraegen	DEINSPREUK	... y ... van ... w	STADHOUDERSCHAP	... er .. komt .. dio .. ver
TE ... HEB	ben .. naer .. den .. z	DEINSPREUK	... n ... van ... a	STADHOUDERSCHAP	... van .. 'tgroots .. tot ..
DEN HEER zoo .. lang .. gewe	DEINSPREUK	... scht .. die .. acn ...	STADHOUDERSCHAP	... ns ... MAETSCHAP
TER DEEC tot .. vollen .. sta	DEINSPREUK	... d ... den ... l	STADHOUDERSCHAP	... yster .. hier .. brengt ..
DEN ... RHE	TORIQUEN ... St	DEINSPREUK	... et ... en ... 't Gil	STADHOUDERSCHAP	... e ... onzer ...
GE-EERD door .. zoo	DEINSPREUK	... en ... Man ...	STADHOUDERSCHAP	... acn .vaster .in .den .v
MET DEES ..	EENDRAGTIGHEID .. e	DEINSPREUK	... leven ...	STADHOUDERSCHAP	... n ... het ...
EN IS 'T dat ... Momu	DEINSPREUK	... hier ... met ...	STADHOUDERSCHAP	... osse ... tongen ... zw
DE EER van ...	DEINSPREUK	... SEGHEM ...	STADHOUDERSCHAP	... erf ... stoutelyk ... ontc
MEN ... HEE	ft ... van ... deze	DEINSPREUK	... HEER .. die .. ons .. w	STADHOUDERSCHAP	... l ... zal ...
DIE ... TE	derlyk ... h	DEINSPREUK	... tragt ... ons ... wel	STADHOUDERSCHAP	... aert ... die ... hy ...
EN IN dees ... Broed	DEINSPREUK	... rs - zael ...	STADHOUDERSCHAP	... l .. zyn .. behaegen .. v
DEN ... HE	ER ... VAN HUER	DEINSPREUK	... E .. heeft .. veel .. jaere	STADHOUDERSCHAP	... hier ... gez
EN IN DE vrc	DEINSPREUK	... e .. pligt .. als ... VADE	STADHOUDERSCHAP	... wel ... gckw
HY IS IN 't ... he	DEINSPREUK	... te .. nog .. van .. 't ISEG	STADHOUDERSCHAP	... EMSCH ...
DIE MET veel ... tr	DEINSPREUK	... enen ... staeg ... a	STADHOUDERSCHAP	... n 't graf zyn dood bew
DEN ... HEM	el ... door ...	DEINSPREUK	... enaed' .. wilt .. hem	STADHOUDERSCHAP	... ot ... ruste ... b
DIE SMERT heeft ... God	DEINSPREUK	... en .gekeerd ... met ...	STADHOUDERSCHAP	... ns ... te ... laeten ... z
D'HEER DIENBERGH' .. Pr	DEINSPREUK	... ESTER ... die ... PA	STADHOUDERSCHAP	... NASSUS ... brengt ... to
EN DIE MECENAS .. hier	DEINSPREUK	... eworden ... in ... 't MAETS	STADHOUDERSCHAP	... s ... veel ... k
HY IS ... T	ot ... STAD	DEINSPREUK	... ouder ... in ... 't MAETS	STADHOUDERSCHAP	... HAPPY ...
GFEN ... MIN	nerlyker ... k	DEINSPREUK	... us ...	STADHOUDERSCHAP	... n ... ons .geschiën .op
MEX BIED ..	hem ... 's eer-bew	DEINSPREUK	... s ... en ...	STADHOUDERSCHAP	... SEGHEM ... hem
DIT ... T	ot ... den ... on	DEINSPREUK	... erpand ... van ... 't gee	STADHOUDERSCHAP	... ons ... pligten ...

BRINGEN ,
SINGEN
BIED ,
HIED ,
EEREN
EREEREN ;
EEN
EN EEN ,
INDEN ,
BINDEN
RFFST
GEEST
REDEN ,
EDEN ,
BESTIER
HIER ;
DINSTE ?
'T MINSTE ,
PY ,
BY ;
STEDE ,
REDE ,
HERT ,
ERT ,
IEREN ,
BESTIEREN ,
MIND ,
IND ,
ETEN ,
EËTEN ,
GEMEENT' ,
EENT ,
RINGEN ,
INGEN ,
T EER ,
EER ,
GETREDEN ,
HEDEN ,
BRINGT ,
SINGT .

Romeynsch Jaer-Schrift.

MET DANCKBAER HERT GESCHONCEN VAN
PATTYN, GREFFIER, IN JONSTE.

J. B. DIENBERGHE, Proost.
Anagramma :
NOMIS PROBE REDIGET.

J. DIENBERGHE.
Anagramma :
BENE DIRIGE.

7. De inhuldiging van de stadhouder

Dat de Overwinders in Eendragtigheid hun weldoener Dienberghe op 17 augustus tot hun *geduerige stadhouder* hadden uitgeroepen, hebben we al verteld. De Brugse kapelaan heeft zonder verzuim zijn lettervrienden in den lande van die promotie op de hoogte gebracht. Eén van die mensen was zijn eerwaarde kollega Josse Bernard de Clerck, pastoor van Denderwindeke, aartsliedhebber van literaire snuisterijen zoals jaarschriften en anagrammen of naamsletterkeren. Hij feliciteerde de kersverse stadhouder met een ingewikkeld rijmkraam dat hij *logographique* noemde, en waarin de jaarschriften het getal 1810 vormen, jaar waarin, zoals we zullen zien, heer Dienberghe als stadhouder zou worden gehuldigd. Van die jaarschriften citeren we er één : *Met DanCkbaer hert gesChonCken Van pattYn, greffIer, In Jonste (68)*.

Dit is een volmaakt jaarschrift, wat betekent dat de Romeinse cijfers in de juiste volgorde staan : M D CCC V YIII (Y = II).

Dienberghe heeft deze *logographique* laten drukken bij Pieter de Vliegheer in Brugge, samen met een op gelijkaardige manier ineengeknutselde nieuwjaarswens van dezelfde De Clerck aan de Izegemse gildebreeders.

We kennen dit laatste gewrocht slechts in handschrift. We bewonderen er vondsten zoals *Stede van Iseghem, anagram : De eenigste Musa, en het Alderheylygste Sacrament, anagram : 't alle tyd Iseghem raeren schat*. Beschermheer Van Huerne wordt *Hunne Vaer*, en ook de bestuursleden hebben hun naamsletterkeer gekregen. Slechts enkele voorbeelden. *Joānes Sintubin : Ons nut is naeby. Josephus Verbrugge : Verus gregi Phoebus. P.J. Willemys deken : En 'k wil milden prys. A. Geldhof : Lof gehad*.

De vindingrijke pastoor van Denderwindeke hoopte, zoals hij zijn vriend op 23 november mededeelde, dat de heeren der zelve *rhetorica* (namelijk van Izegem)

het zelve met satisfactie zullen accepteren (70).

Eerwaarde heer Dienberghe zag een beetje op tegen de inhuldiging die hem als stadhouder te wachten stond. *Ik en peyse niet dat ik die inhuldige persooeel zal bywoonen want ik ben 's winters zeer op de borst geaffligeert*, liet hij pastoor De Clerck weten, maar hij zou aan het eerbetoon niet ontsnappen. De Overwinders in Eendragtigheid huldigden hem op zondag 7 januari 1810, feest van Sint-Tillo, beschermheilige van hun stad. Daags voordien, 6 januari, meldde hij zijn meergenoemde confrater in Christo : *De gecommiteerde heeren van de rhetorica van Yseghem maeken de bereydinge van myne inhuldige tot het stathouderschap, zoo ik verneme, van de welke ik beschaemt ben tot in myne ziele als onwaerdig en onverdiend. Zy komen my vandaege afhaelen met speelwagens en cy-sen, en de cavalcade komt tegen tot eene groote halve myle van de stede van Iseghem. Ik hebbe gedagt personeel die eere niet te genieten maer ik ben quasi gedwongen door den Heer Protecteur Mynheer Van Huerne de Schiervelde, etc. zwaeger van onzen doorlugtigen Meyer baron De Croeser, en dit zal de oorzaeke zyn dat ik op de prysdeeling der Belgen de eere en het vermaek niet zal kunnen hebben ... (71).*

De prijsuitreiking van de dichtwedstrijd op het onderwerp *De Belgen* had te Aalst inderdaad op diezelfde 7 januari plaats. Pieter Joost de Borchgrave kaapte er zijn zoveelste lauwer vóór David de Simpel en Augustijn Eugeen van den Poel. Over die wedstrijd had Dienberghe, schenker van twee medailles, al een kleine twee jaar gekorrespondeerd met de verantwoordelijken Jan Baptist Frans Hoffmans en (vooral) Karel Broeckaert. Op diezelfde zesde januari - waarachtig niet te vroeg dus - pende de Brugse kapelaan ook voor Broeckaert een briefje ter verontschuldiging voor zijn afwezigheid te Aalst. Ook hier weer de mening dat zijn inhuldiging in Izegem *onverdiend* is, en de bewering dat hij zich met tegenzin eraan onderwerpt, *maer ik vrees dat zy my zullen overrompelen niet tegenstaende dat ik onpasselyk ben.*

Deze brief bevat nogal veel wetenswaardigheden omtrent de Izegemse kamer van retorika. Broeckaert, die geschiedkundige gegevens over de Vlaamse kamers verzamelde, had zijn korrespondent namelijk om informatie gevraagd. Zo schreef Dienberghe hem nu, dat de borstsieraden van de Overwinders ongeveer honderd jaar oud waren, en dat de gildeleden *meer godvrugtigheyd bezitten als konste gelyk blykt*

uyt hunne werken. Hij voegde daaraan toe : *den onkost die zy in de kerke draegen is zeer groot, den pastor zoude het al inslokken dat hy konde.* Voor pastor Samuel Delaere (72) voelde priester Dienberghe dan ook weinig genegenheid. *Den pastor is een konstvyand, besloot hij.*

Geen wonder dat het genootschap op het einde van ieder jaar in de rode cijfers stond. Anderzijds bezat het, ter naleving van zijn godsdienstige taak, bijzonder rijk materiaal : *het tabernakel is van de kostelykste dat er gevonden word, het pavillioen niet min, de overheden hebben knielbanken met zyde fluweelen tapyten en kussens geboort met fyne gouden gallons* (73).

Van Dienberghes installatie als stadhouder is geen verslag bewaard. Uit de *cavalcade* die hij had gevreesd, kan worden afgeleid dat het stadje die zevende januari 1810 overeind heeft gestaan. Voor dat feest waren naast de hoger ter sprake gekomen *logographique* van De Clerck, ook twee gedichten bestemd die Karel Broeckaert heeft geschreven, en waarmee hij ver beneden het peil van zijn verhaal *Jellen en Mietje* bleef (zie bijlage III).

De Izegemse gildebroeders hebben na de installatie niet veel meer gehad aan die *geduerige stadhouder* van hen. Halfweg februari 1810 kloeg hij over het verlies van een *groot en rechtveerdig proces* (74). Hij verhuisde naar het kerkhof, waar hij de geestelijke bediening kreeg. Hij schijnt er te zijn weggekijnd. Zijn drukke letterkundige kontakten met Aalst, Izegem en andere plaatsen lijken plots geheel afgebroken, en op 3 september 1812 kwam voor hem ook aan al het andere een einde.

Boeck
Van het Broederschap
Van het alderheiligste

Sacrament
des altaers

Inghesiele

Aer Eeren van dit alderhoogste
mysterie inde Parochiale
kercke van het dorp ende
Dunsdorn van

Noten:

- (1) Alles geput uit : A. Vandromme, *Geschiedenis van de Izegemse rederijkerskamers*, in *Ten Mandere* nr. 38, jg. XIV, nr. 1, april 1974, p. 1-39.
- (2) Zie *Notitie Boekschen* van Jan Baptist van de Walle, uitgegeven in 1972, met inleiding door K.M. de Lille. J.B. van de Walle, Izegem 1703-1771, rietmaker, schreef zijn eerste toneelwerk in 1736 : *De bekeeringe van Iseghem door den heyligen Hilonius*.
- (3) A. Vandromme vermeldt de deelname, maar niet de initialen en de kenzin.
- (4) A. Vandromme, p. 29-30.
- (5) E. de Vos, *Het kuipersambacht te Brugge*, in *Biekorf*, 1901-1902-1903; J. Smeyers, *Achttiende-eeuwse en vroeg-negentiende-eeuwse Zuidnederlandse manuscripten uit de Bibliothèque Nationale te Parijs*, in *Liber alumnorum* Prof. E. Rombauts, 1968, p. 252-253; A. Vandromme, p.39.
- (6) J. Smeyers, p. 254 e.v.
- (7) Jozef Aybert Antoon Idesbald van Huerne, 1752-1844, enige zoon van Aybert Jozef Augustijn van Huerne (1720-1800) en Margareta Emmanuela Charles. Huwde te Staden in 1776 met Isabella Louisa de Carnin. Bezat een rijke verzameling. - J. Gaillard, *Bruges et le Franc*, dl. II, Brugge, 1858, p. 200-205. Zie ook *Catalogue des collections de tableaux, dessins, gravures, antiquités, curiosités, et objets d'histoire naturelle, formant le cabinet Van Huerne, dont la vente se fera à Bruges, en la maison mortuaire, rue nord du Sablon, près de la station du chemin de fer, le 21 octobre 1844...*; *Catalogue des livres, délaissés par feu messire Joseph Antoine Aybert Idesbalde van Huerne...*, 27 et 28 mai 1845...
- (8) *Levens der konst-schilders, konstenaers en konstenaeressen zoo in 't schilderen, beeldhouwen, als andere konsten, dewelke in de stad Brugge gebooren zyn, of aldaer hunne konsten geoeffent hebben, opgesteld door P. le Doulx, konstschilder, vermeerderd en verrykt met vele aenmerkelyke en historyke aenteekeningen, getrokken uyt verscheyden schryvers, handschriften ende andere bewysstukken, door J.B. Dienberghe, priester.* - Stadsbiblioteek Brugge, hs. 597, 754 p. Over Marie van Huerne : p. 719-734. Over Jan Lernous : p. 745-754.
- (9) Het anagramma *Dienberghe-Bid Gheerne* is geen vondst van Nuttens. Dienberghe pronkte er al langer mee. Hij was in dat soort spitsvondigheden zeer sterk. Een andere letterkeer voor zijn naam : *Behendiger*.

- (10) Karel Broeckaert, Gent 22 mei 1767 - Aalst 11 augustus 1826, vooral bekend als opsteller van *De Sysse-Panne* en als auteur van *Jellen en Mietje*. - J. Smeyers, p. 254.
- (11) Bibliothèque Nationale, Parijs, *Ms. Néerlandais* nr. 20, p. 163. De handschriften 20 tot 24 van de Parijse kollektie zijn van de hand van Dienberghe die er allerlei brieven, gedichten, aantekeningen van hemzelf en anderen in kopieerde, meestal betrekking hebbende op de Vlaamse letterkunde van de jaren 1800-1810. We zullen deze bron verder aanduiden met de afkorting Hs. gevolgd door het juiste nummer.
Het aangeboden portret van Kotzebue was vervaardigd door Broeckaerts stadsgenoot de dichter J.B.F. Hoffmans, betrokken bij de organisatie van de dichtwedstrijd op *De Belgen*.
Uit het antwoord van Jozef van Huerne : *Is dat echter dien Kotzebue niet die zoo ervaeren in rym-toneel-spelen was, welkers geheugenisse op de bataefsche spektakels zulken smaek geven ?* Het slot van Van Huernes brief kan zeker de folkloristen bekoren : *Iseghem S. Martha dag*
1808
Men gebloemt den keuken zag.
(Hs. 24, p. 103-106. De heilige Martha wordt gevierd op 28 juli).
- (12) Hs. 20, p. 203 e.v. (vooral p. 263).
De wedstrijd werd gewonnen door Karel Broeckaert, terwijl voor de gebruikelijke nevenwedstrijd (een lierzang, met als onderwerp de Vriendschap) zijn stadsgenoot J.B.F. Hoffmans gelauwerd werd. Duidelijk het resultaat van Dienberghes vriendjespolitiek.
- (13) Hs. 20, p. 285; hs. 21, p. 94.
De proost van Rhetorica (Slaet d'oog) was tegelijk archiefbewaarder van de verdwenen H. Geestkamer. Dat hij deze hoofdkamer wenste te zien herleven kan verband houden met zijn niet altijd goede verstandhouding met Rhetorica waar hij proost was. Een heringerichte H. Geestkamer zou over de andere kamers namelijk gezag uitoefenen.
- (14) Aybert Jozef Augustijn van Huerne, 31 december 1720 - 10 december 1800.
Voor zijn volledige titulatuur, zie bijlage I, titelbladzijde. Wijlen Aybert van Huerne had de Izegemse kamer ook zelf mild bejegend in zijn tijd. Daarmee zal hij op zijn beurt wel een oudere traditie in eer hebben gehouden. De overwindersgilde vereerde ook Ayberts vader bij zijn tweede huwelijk in 1733 met een gedicht (A. Vandromme, p. 17-18).
- (15) Jaarschrift. Het totaal der Romeinse cijfers : 1908. Dienberghe heeft zich voor één keer overhaast.
"Kunstprotecteur van Jesus" slaat op de funktie van de gilde als confrerie van het H. Sacrament.
- (16) *Zyn kroost, uw broer* : de zoon (het kroost) van Aybert van H. is medebroeder geworden van de retorikanen.
- (17) Hs. 24, p. 115-117.
- (18) De bronnen zijn omtrent de overlijdensdatum niet eensluidend : 10 december volgens de ene, 30 december volgens de andere. De juistheid van eerstgenoemde datum wordt bevestigd door de overlijdensakte (zie illustratie).

- (19) *Cypressenkrans op het afsterven van den edelen heer Mr. Aubertus (sic) Josephus Augustinus van Huerne, heere van Schiervelde, Ayshove, Banneghem (sic), Puyenbeke, Nieuwenhove, enz., regtsgeleerden, gevolmagtigden van wege de hoogmogende heeren Staeten van Vlaenderen, burgemeester van het berugt landhuys van den Vryen van Brugge. Overleden te Iseghem, den 30 december 1800. - Gedichten van De Borchgrave, ed. J. de Borchgrave, Gent, 1861, p. 158-161. In Biekorf 1966, p. 255, vroeg zekere M.D.W. zich af of De Borchgraves Cypressenkrans het enige rouwgedicht was, dat ter herinnering aan A.J.A. van Huerne werd geschreven. De vragensteller vermoedde dat ook wel Brugse rederijders de man zullen hebben beweeklaagd, want hij was tenslotte lid geweest van de kamer der Dry Santinnen. Over zulk initiatief van Brugse dichters weten we niets. Er is wel zekerheid dat het rouwgedicht van De Borchgrave niet alleen staat, maar daar hebben zes mensen uit Izegem voor gezorgd.*
- (20) Hs. 24, p. 147-149. Dienberghe voorzag aanvankelijk slechts in één medaille. Hij zou er in werkelijkheid twee uitreiken.
- (21) Hs. 24. p. 118-121.
- (22) Dienberghes zuil in de Sint-Jacobskerk : ? Aybert van Huerne (+ 10 december 1800) en zijn echtgenote zijn begraven in de Sint-Salvatorskerk in Brugge (G.F. Tanghe, *Parochieboek van Iseghem*, Brugge, 1862-1863, p. 198).
- (23) Oud gebruik : de armen die bij de begrafenis van een rijk persoon aanwezig waren, kregen brood toegereikt.
- (24) Zie G.F. Tanghe, *o.c.*, p. 369-370. De redding van de 24 terdoodveroordeelden wordt hier toegeschreven aan pastoor Braye.
- (25) Zie hoger, p. . Over Nuttens' prijzen in Ledegem en Heule anno 1806, zie Hs. 22, p. 71, met Dienberghes aantekening over de dichter, vóór de prijsuitreiking van de rouwklachtwedstrijd gestorven : ... *zoo dat de rhetorica van Yseghem door des zelfs dood groote schaede lyd in haere kunstoeffening.* Vermoedelijk dezelfde was in de Beloken Tijd (oktober 1797 - december 1799) één der Izegemnaren geweest die hun huis ter beschikking stelden van ondergedoken priesters om er missen op te dragen. Jozef van Huerne noteerde in een lijst nl. Martijn Nuijttens. Zijn huis werd door de ingewijden Sint Martinus genoemd. - A.V(iaene), *Beloken tijd te Izegem*, in *Biekorf*, 1964, p. 286.
- (26) Burgerlijke Stand Izegem, *Overlijdensregister*.
- (27) Gaspard Jan van de Walle, Izegem 1751-1826, smid. Hij heeft na de dood van zijn vader (zie hoger, voetnoot 2) diens dagboek voortgezet (met schaarse notities m.b.t. zijn rederijdersaktiviteit, en over de rouwklachtwedstrijd helemaal niets).
- (28) Zie *Notitieboekschen* (uitg. 1972), p. 5 en 23 : het familiewapen van de Van de Walles draagt o.a. een vis.
- (29) *Wie* : verschrijving voor *wat* (?)
- (30) Optelling der Rom. cijfers : 1800. - Hs. 24, p. 157-163.
- (31) Hs. 24, p. 164-169 - Burgerlijke Stand Izegem, *Overlijdensreg.*

- (32) Hij zou in zijn geboortestad Izegem overlijden op 21 februari 1818, 43 jaar. - Burg. Stand Izegem, *Overlijdensreg.*
- (33) A. Vandromme, p. 15-16. Vandromme vermeldt op p. 37 de bekende waarden uit Den Engel. Dat lijstje van drie kan worden aangevuld met Pattyn.
- (34) *Maer* : in de betekenis van slechts. (Het is maar een laag gebouw).
- (35) Aybert van Huerne was doctor in de beide rechten.
- (36) *Zoo dat* : opdat.
- (37) Hs. 24, p. 170-175.
- (38) Waarschijnlijke identiteit : Francis van Fleteren, schoenmaker, geboren in Izegem, er gestorven op 30 juni 1827, 51 jaar. - Burg. Stand Izegem, *Overlijdensreg.*
- (39) Hs. 24, p. 176-181.
- (40) Hs. 24, p. 182-186.
- (41) Frans de Potter kan zijn gegevens over Beerland als deelnemer aan de wedstrijd alleen geput hebben uit Dienberghes in Parijs bewaarde manuscripten.

Volgens de Izegemse registers van de Burgerstand - overlijdensregister 1825/ nr. 59 - kunnen we het volgende vaststellen :

JOANNES BEERLANT, wever, stierf te Izegem op 28.03.1825 in zijn woning in de Kasteelstraat, in de ouderdom van 81 jaar. Hij was geboren te Winkel Sint Elooï en zoon van Ambrosius en van Anne Marie Van Den Broucke, weduwnaar van Joanna Verstraete en echtgenoot van Marie Anne Verbrugge. (*noot van de redactie*).

- (42) *Parnassi werken* : de werken van de Parnassus(berg), d.w.z. van de dichters.

- (43) Publieke vreugd uitrusten : openbare vermakelijkheden inrichten (uitrusten : in de betekenis van toebereiden).

De 15e augustus werd ingevolge keizerlijk dekreet van 9 februari 1806 gevierd als feestdag van de heilige Napoleon.

- (44) Vert. : met verschuldigde eerbied (ben ik) geheel uw nederige dienaar. - Hs. 24, p. 199.

Van Huerne koos dus voor 15 augustus 1809. Dat hij tijdens zijn zomerverblijven in Izegem wel meer lokale initiatieven ondersteunde, blijkt uit het gedicht hem door de studenten van Roeselare opgedragen n.a.v. de gaaischiëting van 1 augustus 1809 in Izegem. (Stadsbibliotheek Kortrijk, Cod. 496).

Hier volgt de eerste strofe :

Ach ! wat goedgunstigheyd (bis)

ziet men hier zegenpraelen

in 't huys van

dien Ed'len man ?

Jongelingen,

wilt thans zingen

's Heers edelmoedigheyd (bis).

- (45) Hs. 24, p. 95 e.v.; F.Rens, *Johan B. Luyckx*, in *Nederduitsch Letterkundig Jaerboekje voor 1843*, p. 142-144.

- (46) Hs. 24, p. 199.

- (47) Hs. 24, p. 253-255.
- (48) Zie bijlage I.
- (49) A. Vandromme, p. 28, 33-34. Hier o.a. het volgende vers :
*Minnaers word niet ongezingt
 Als gy geen g'heelen koek en wint
 Om te vermyden alle druk
 Zult gy vereert zyn met een stuk.*
- (50) *Diffrente*::différents, verschillende (mensen); *abiligheyd* : habilité, handigheid.
- (51) Hs. 24, p. 242-246.
- (52) *Gerequireerd* : opgeëist.
- (53) Maarschalk Moncey, hertog van Conegliano.
- (54) De burgemeester van Brugge (Karel Aeneas de Croeser, schoonbroer van Jozef van Huerne en vriend van Dienberghe).
- (55) Afwezige patriciërs, zoals Jozef van Huerne, die bv. op hun buitengoed verblijven.
- (56) François Bernard de Chauvelin, prefect van het Leiedepartement van 15 februari 1804 tot oktober 1810.
- (57) Veurne. Het Frans leger trachtte de kust te beveiligen tegen de Engelsen, die een geslaagde inval langs Schouwen en Walcheren hadden ondernomen. Vandaar bedreigden de Britten de haven van Antwerpen.
- (58) *Sine fine* : zonder einde.
- (59) Lodewijk Napoleon, een broer van de Franse keizer. Zijn koninkrijk werd in 1810 opgedoekt en Nederland werd toen gewoon bij het keizerrijk ingelijfd.
- (60) Sinds de aanhechting van de Kerkelijke Staten bij het Keizerrijk op 17 mei 1809 was ook op godsdienstig gebied de toestand gespannen. De bisschoppen onder wie mgr. Maurice de Broglie (Gent, waartoe ook het Leiedepartement behoorde), ontvingen in Parijs direktieven om hard op te treden tegen de vele priesters die in het geschil partij kozen voor paus Pius VII tegen Napoleon.
- (61) Hs. 24, p. 275-280.
- (62) A. Vandromme, p. 11 (citeert uit de 18e eeuw : *Sinte-Hijlonius-dag, patroon der prochie : de gilde gaet met trommel, en standaert; met hals-banden; En ander wapens van Eeren, in volle nuforme En costuyme nae d'hoogmisse*). Vandromme laat uitschijnen dat de Izegemse rederijkerssieraden op bevel van de Fransen (7 Floreal IV, 26 april 1796) werden ingeleverd. Dienberghes bemoeienissen laten duidelijk blijken dat de kostbare voorwerpen aan zulke inlevering ontsnapt zijn. Zie overigens de illustratie op p.
- (63) Hs. 24 p. 288. Een beschrijving van de eretekens volgt in bijlage II.
- (64) M. de Bruyne, *De drukkers te Roeselare van 1810 tot 1830*, in *Biekorf*, 1966, p. 24.
- (65) De *Gazette van Gend*, waarin advertenties voor boeken niet zeldzaam waren, vermeldt Beyaert-Feys voor de eerste keer als boekhandelaar op 19 oktober 1809. Op 9 april 1810 wordt de burgemeester van Roeselare door de overheid van het Leiedepartement op de vingers getikt omdat hij verzuimd heeft, zijn nieuwe onderdaan als boekdrukker aan de prefektuur te signaleren (Rijksarchief Brugge, *Leiedepartement*, nr. 2686).

- (66) Hs. 24, p. 283.
- (67) Bewaard in Stadsbiblioteek Kortrijk, *Verzameling Goethals-Vercrusse*. Met bijzondere dank aan de heer bibliothekaris.
- (68) Hs. 24, p. 288. De Gilde telde in 1809 182 leden (Hs. 22, p. 45).
- (69) A. Vandromme, p. 29 (afdruk van dit gedicht; de datum is 1810 en niet 1813). Dank aan de heer Vandromme die het stuk ook voor ons artikel ter beschikking stelde.
- (70) Hs. 22, p. 203. De nieuwjaarswens : p. 209.
- (71) Hs. 22, p. 227-228. *Cysen* : sjeezen.
- (72) Samuel Delaere, afkomstig van Ingelmunster, pastoor van Izegem van 1786 tot 24 oktober 1810 (+).
- (73) Hs. 22, p. 242.
- (74) Hs. 22, p. 302-303.

LYK-TRAENEN,

GESTORT

By het smertelyk afsterven van den zeer Edeley
en menschlievendey Heer,

MTNHEER
Johannes
Cybertus Augustinus

Van Huerne de Schiervelde,

Rechtsgeleerden, en Gevolmagtigden van wegens de
Hoogmogende Heeren Staeten van Vlaenderen, Bor-
gemeester van het berugt Landsbuys van den Vryen
binnen Brugge, overleden den 10 van Winter-
maend,

ALS VAN HUERNE 'S WERELDSCH LEVEN,
ONWEERROEPBAER KWAM BEGEVEN.

Ziel-drukkend uytgesproken door M. NUTTENS, Ge-
heym-schryver van het al-oud Gilde van *Rhetorica*,
schuylende onder de heylzaeme bescherming van het
eeuwig ziel-voedende *Manna*, of alderheyligste Sa-
crament, gekent onder de spreuk: *d'Overwinnaers*
in eendragtigbeyd, binnen de stede van *Iseghem*.

—Ee. Rousselaere, by Beyaert-Feys, Boekdrukker.

LYK-TRAENEN.

Obiectus est clypeus fortium.

2 Reg. Cap. 1. V. 21.

WAT treffend' treur-gebaer! wat naere jammer-zugten
Doen thans zoo onverwagts de blydschap heénen vlugten?
Wie vult deéz' ruyme plaets met *ay! eylaes!* en *wee!*
Hoe! word *Andromedes* by't hobbelen van de zee (A)
Aen d'hard' en 'steyle rots met kluysters vast geklonken,
En 't yslyk wangedrogt, op nieuw ten prooy geschonken?
Of is 't een doods gescheurd 't geen door *Cyan* ontstaet, (B)
Daer z'in haer traenen smelt en tot een bron vergaet?
Neen! Kunst-genooten, neen! geen onderdrukte vrouwen,
Maer 't *Iseghem* Gemeent laet zyne smert beschouwen,
En drukt zyn herte-leed, hert 't geen van droefheyd sluyt
Door traenen, hand geving; en duyzend monden uyt,
Om zynen Ed'len Heer VAN HUERNE, Vriend en Vader,
Die, *laes!* maer veel te vroeg zyn hert en levens-ader,
Door 't onverbidbaer stael des doods is afgesneén,
En rust in 't vratig graf, omheymt van prael-tropheén.
Die zyne mensche-min zoo vuerig heeft gevlogten
By die, die in zyn deugd, en heyl, en bystand zogten,
Te regt, ó *Iseghem*, te regt gy treurig zyt,
Dien *Vader* is niet meer, gy zyt dien *Vader* kwyt.
Die spring-aér van geluk, die bron van minzaemheden,
Voor *Christus* hong'rig volk, voor zyne schaem'le leden,
'T zy door wat ramp geval hun herte scheen beklemt,
Is eeuwiglyk gestut, is eeuwiglyk gestremt.

(A) *Ovidius* *berscheppinge* 4 Boek. (B) *Ibidem* 5 Boek.

Is nu vap 't jok des vleesch en ouderdom ontslaegen,
 En heeft zyn dierb're ziel aen d'Almagt opgedragen,
 Daer z'om des Heerens Troon een ougst van vrugten maeyd,
 In vier-mael twintig jaer zoo vueriglyk gezaeyd.
 Treur, treur, Mynheer DIENBERGH, (I) treur, ~~treur~~ met
 ons Gemeente,

Besproeyd met traenen nat zyn lyk-asch, zyn-gebeente; :
 En gy, behoefteig mensch, die zoo getroffen zyt,
 Gy zyt met *Iseghem* uw Vriend en Vader kwyt.

Ja, overlaen van druk, zyn lyk-stoet moest verzellen, (K)
 Wie zal dit groot verlies, wie onze schaed' herstellen?
 Wat Balzem heeft de wond die zoo een doodsteek gaf?
 Wat hand droegt, grooten God! ons braeke traenen af.
 Wie zal ons Schudheer zyn? Wie onzen Vriend vervangen?
 Maer zagt!... wat hemel troost! eynd! eynd uw treur-
 gezangen!

Strooy voor Cypressen-loof uw lauweren van eer,
 VAN HUERNE, ja, 't is waer, dien *Pbenix* is niet meer,
 Maer 'k zie als uyt zyn asch een and'ren *Pbenix* ryzen,
 Zyn Zoon, (L) zyn dierb'ren Zoon, geeft duyst en duyst
 bewyzen

(I) Den zeer eerw. Heer J. B. DIENBERGHE, Priester,
 Staibouder onzer Maetschappye, Proost van het Konst Ge-
 nootschap van Rym en Reden, met kenspreuk: Slaet d'oog
 op Christi Krays, tot Brugge, Beschermmer en grooten Oef-
 fenaer der edele Dicht-kunde, Mede-Lid van verscheyde
 Letter-kundige Genootschappen, enz. enz. (K) Zynde den
 lesten wil van den Heer Van Huerne de Schiervelde, beve-
 lende zyne Erfgenaemen de arme Lieden by de zelve gela-
 genheyd dobbel brood te willen verlangen. (L) Den wel edelen
 Heer Mynheer Van Huerne De Puyenbeke, (*) Mede-Lid
 en Bewindhebber van 't Gilde van Rhetorica binnen Iseghem.

(*) Raod municipael, Bestierder, Assessor en Geldop-

Te stappen in het spoor der god-gewyde deugd,
 Die 's Vaders ed'le ziel bezat van in zyn jeugd.
 Juug, *Broed'ren*, dat uw stem door zwerk en hemel breke.
 Leev', Heer VAN HUERNE, leev'!... leev', Heer VAN
 PUYENBEKE!

Gy zyt ons Mede-Lid, ons waerden *Mecenaet*,
 Den *Mentor* van ons Guild, ons troost en toeverlaet.

GRAF-SCHRIFT.

O Mensch, die op deez' Graf-zerk ziet,
 Wat zyt gy, laes! ach! min als niet,
 Uw leven broos als 't zwakke riet,
 Gelyk een schim en schaduw' vliet,
 Zoo toond VAN HUERNE, die hier liet,
 Eer dat de dood zyn hert doorstiet.
 Zyn schatten, goed en erf of iet
 Wat hy bezat, aen die verdriet
 Of ramspoed had; bid dat geniet
 Zyn ziel Gods loon, dat 't zoo geschied.

MYN VADERS WÄL DIE VOEDE VISCH,
 DOCH NU DEN MYNEN XDEL IS.

teerden der Keyzerlyke en Koninglyke Academie van teeken-
 schilder- bouw- en beeldbouw- kunst, een van de dertien
 Edele Heeren Bestierderen van het al-oud en berugt
 Hoofd-Genootschap van den H. Geest, met ken- spreuk :
 Myn werk is hemelyk, binnen de stad van Brugge.

VAN HUERNE heeft geweest, dien Vader is verdwenen,
 Die door menschlieventheyd zoo zeer heeft uitgeschenen,
 Ja door zyn eygen hand de schoonste giften gaf,
 Rust tot elks angst en smert in 't al verzwelgend graf.
 Die voortyds 't rottend volk een tal van ingezetens, (C)
 Door losse plondering in doods gevaer gesmeten,
 Ontrok aen 't moord schavot door voorspraak en beleyd;
 Is uwe zyd' ontscheurd, *Eylaes!* in eeuwigheyd!
 Die borst-weer is verdelgt! *dien schild is weg-genomen!* (D)
 Dien Schud-Heer is voorby om nimmer weêr te komen!...
 Treur! *Iseghemmers!* treur! treur kunst en maetschappy!
 Dat nu een lang gezugt en rouw vereenigt zy
 Met die van zyne stad, met die der *Bruggelingen*; (E)
 Daer zyne liefd' en deugd nu zoo veel zonne-kringen,
 Ja twee-mael veertig jaer met blydschap wierd gezien,
 Alwaer hy 't lydend volk; ja ook ontelb're liên,
 Liet zyne zuyv're deugd en hemel-goedheyd smaeken;
 En wist hy zeer gedrukt en treurig te vermaeken:
 Geen slaeven; geen slaevin bood hun zyn offers aen;
 Hy gaf met eygen hand en droogde hun getraen;
 Ja zelf belang nog vriend weêrhielden zyne schreden:
 Hy liet zyn volk en spys, en spysde d'arme leden.
 Weg, weg, ontaerden vrek, die door uw drift misleyd,
 Het afgevallen brood aen *Laz'rus* hebt ontzeyd; (F)

(C) Binnen Iseghem ten jaere 1774. (D) 2 Boek der Koningen, 1 cap. 21 vers. (E) Brugge, zyne geboorte-plaets, waer by, boven de aengebaelde eer-titelen, zig bevond onder de 13 Edele Heeren Bestierders van het al-oud en berugt Hoofdenootschap van den H. Geest, onder kenspreuk: myn werk is hemelyk. * (F) Lucas 16 cap. 21 vers.

* Dit is eene misgreep, het was in de vermaerde Maetschappy der 3 Sanctinnen, onder kenspreuk: die lyd verwinch

Wil, overdekt van schaemt u aen dees plaets ôntrekken,
 Uw adem mogt het lyk van zoo een vriend bevelken;
 Waer in menschlieventheyd haer zetel had gevest,
 En noyt, 't zy in wat tyd, door hebzugt wierd verpest.
 Treur! *Brugg'* en *Iseghem!* omhang uw Zangeressen
 Met akk'lig *Taxis-loof* en daele *Lyk-Cypressen!*
 Paer nu uw bang gezugt; ja knets uw traenen nat:
 Op vleug'len van den wind van d'een tot d'ander stad:
 Dat d'armen van uw plaets met hemden, geld en kleeren,
 Tot eene *Tabitha* als d'Heer VAN HUERNE keeren,
 Gelyk wal eer het volk van *Joppe* heeft gedaen; (G)
 Om *Petrus* te doen zien wie hun had voorgestaen,
 En door dien harden slag met traenen overgoten:
 Die hand, die milde hand is eeuwiglyk gesloten,
 Die nu zoo ruymen tyd en spys en kleeders gaf:
 Ja, Arme, treur met ons dien Vader is in 't graf....
 Gelyk een zilv'ren stroom naer zagte regen-vlaegan
 Ons dorstig akkers laeft by heete zomer-dagen;
 Zoo was voor 't vlammehd heft van Armen en Gemeent,
 'T geen d'Alvoorzienigheyd VAN HUERNE had verleent.
 Maer, *laes!* hy heeft geweest! dat hert is ons ontnomen!
 Die zon van zoo veel goed is tot haer eynd gekomen,
 En met het floers des doods en sluyer overlaên,
 Die zont in 't westen zoutvoim noyt meer op te staen.
 Dien hoeksteen van den staet, dien schild der Priester-schaeren,
 Dien minnaer van den Heer en cieder der Altaeren,
 Die 't schoon van Godes Huys met *David* heeft bemind, (H)
 En *Jesus* minste lid omhelsd als eygen kind.

(G) Werken der Apostelen, 9 cap. 36 vers. (H) Ps. 25 vers, 8v.

EER-METAEL,

*Aen de zegepraelende Heeren, gejongd door J. B. DIENBERGHE,
Priester, over de Treur-Gedichten van Mynheer M. Hr.
VAN HUERNE DE SCHIERVELDE, enz. enza.*

Kunst-Broeders, welk een zoete lugt
Bezielt *Iseghem* in deez' dagen,
Dat gy zoo smaak'lyk een vrugt
van Helden-Dichten op komt draegen,
En VAN HUERNE tans dood voor d'oog
Nu verheft als een regen-boog.

Het kunst-beminnend oog ontmoet
Hier niet als keur van lekkernye,
Waer in de grootheyd en het zoet
Steekt in VAN HUERN'S Heerschappye,
Van daer gy op uw middag blinkt,
Daer ander volk in puyn-hoop zinkt.

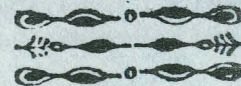
Ulie cierlyk rouw banket,
Zoo geestig door malkaer geweven,
Gedist op *Is'ghems* Kabinet,
Doet ons SCHIERVELDE herleven,
En geeft aen ons van trap tot trap
Zyn herts-togt, aerd en wetenschap.

Kunst-Broeders, neemt deez' Lauwerpand,
Wel weerdig om uw kunst te roemen,
Durv' ik om Ulie helden-trant
Met regt u zoons van *Phebus* noemen,
Ik door uw werk op 't hoogst voldaan,
Steek daer vernoegt het zegel aen.

J. B. DIENBERGHE, *Priester tot Brugge.*

*Geene afdructelen worden voor echts
berkens dan de gene, geteekens
door onzen Geheym - schryver, by
wie een oorspronkelyk Dicht - stuk
en beroepens Brieven, ten allen
tyde kunnen gezien worden.*

Als gedurig stadhouder van de Izegemse rederijderskamer wilde Dienberghe dat het hele bestuur volgens voorbeeld van sommige andere kunstgenootschappen zal verciert zyn met goude en zilvere borst cieraeten eygen aen hunne bedieninge, en hij maakte de volgende beschrijving van de gegraveerde versieringen en inskripties die hij liet aanbrengen op de eretekens van de gilde :

1. Voor de actuele prins : een zilveren pelikaan voedende zijn jongen met zijn bloed (*fyn goud verguld in het mat zynde ende gebruneert, hangende aen eenen gouden strek die verciert is met 6 schakeks of sloten ook fyn verguld op dewelke langst den eenen kant de naemen van de zes oudste princen*).
2. Voor de actuele deken : een ovaal schild met voorstelling van het Allerheiligste Sacrament in glorie, de vergulde kelk rustende op twee vlamme harten, waarvan het ene de naam VAN HUERNE droeg en het andere de naam DIENBERGHE, dit alles rond een strek met het opschrift *D'OVERWINNAERS IN EEN-DRAGTIGHEVD*. Boven het schild een keizerskroon, waaronder gegraveerd : *LAUDETUR SS. SACRAMENTUM*, en hierrond korenaren, druiveranken, krappen (1), vendels en fakkels, gebonden met een band waarop gegraveerd de namen van vier oude princen.
3. Voor de greffier : een serafijnehoofd met vergulde vederen, waarop gegraveerd : *PATTYN geheymshryver* (2).
4. Voor de acht jongste afgaande princen : ieder een zilveren schild schoon gedreven bruin en mat, waarop gegraveerd een kelk met een hostie *of misschien alleenelyk de naemen der oude princen* (3).
5. Voor de twee adjointen van het Stadhouderschap : ieder een zilveren gedreven schild, verguld, op de ene zijde dragende een gegraveerd Allerheiligste Sacrament, op de andere zijde de tekst *DIENBERGHE Anagr. BID GHEERNE*.

(1) *Krap, mv. krappen, i.p.v. krabbe, mv. krabben.*

Een krabbe druiven (Wvl.) : een tros druiven.

(2) *Het serafijnehoofd zinspeelde op de herberg "Den Engel" opengehouden door P.J. Pattyn, en lokaal van de gilde.*

(3) *Bezuiniging wegens de weigerachtigheid van de oud-princen, die opzagen tegen de kosten. Zie p. 213.*

6. Voor de adjoint ofte hoofdman van de actuele prins en voor de adjoint ofte hoofdman van de actuele deken : ieder een schild zoals hierboven nr. 5, met op de achterkant de tekst *SACRAMENTUM Anagr. SANCTUM MARE* (4).
7. De drie zilveren medailles, gewonnen in Heule en Ledegem, werden aan de ene zijde voorzien van de tekst *ConstsChrIft prYs Der YsegheMs rhetorICa*, en aan de andere zijde respectievelijk : *1 en 2 prys jonst door de konst van Heule 1806* en *1 prys retorica Ledeghem 1806*.
8. Twee zilveren medailles, respectievelijk gewonnen door wijlen Maarten Nuttens en door Gaspar van de Walle in de rouwklachtwedstrijd van 15 augustus 1809. Aan de ene zijde werd er een harp van Apollo in de glorie op gegraveerd met het opschrift *rouw over 't sterVen Van Van hIerne De sChIerVelDe proteCteln Van DIenberghe prIester*, en aan de andere zijde een kroon van laurieren, met opschrift : *GEWONNEN Door Myn Heer M.NUTTENS* en *GEWONNEN door Myn Heer G. VAN DE WALLE van Yseghem*.
De vijf stukken, vermeld onder nrs. 7 en 8 hierboven, waren bestemd om op de passende feestelijkheden, zoals processies, gedragen te worden door leden die een dichtprijs hadden gewonnen *of dood zynde door hunne naeste vrienden in het genootschap zynde*.
9. Een zilveren vergulde medaille, met aan de ene zijde een gegraveerd Allerheiligste Sacrament in glorie met onderschrift *SACRAMENTUM EUCHARISTIAE Anagr. CHARA CERES MUTATA IN IESUM* (5), en aan de andere zijde een harp van Apollo in glorie, met als opschrift : *Den zeer eerw. heer J.B. DIENBERGHE priester en proost enz. STATHOUDER van RHETORICA van Yseghem 18 $\frac{17}{8}$ 09* (6).

(4) *Heilige Zee.*

(5) *Kostbaar graan veranderd in Jezus.*

(6) *Datum als volgt te lezen : 17.8.1809 (op 17 augustus 1809 was Dienberghe tot Stadhouder benoemd).*

Twee gedichten van Karel Broeckaert. a) Hs. 22, p. 182.

Het onderstaand acrostichon werd door *Karel Broeckaert* gemaakt bij een tekening van de jonge *M. de Metter* uit *Aalst*, bestemd voor *Dienberghe*. De bestemming heeft de tekening (hem toegestuurd op 29 december 1809) als volgt beschreven :

De poësie offert harp en fluyt aen de Maegd van *Yseghem* zittende en leunende op een piedestael, onder en in haer regterhand hebbende eenige brieven met opschrift *J.B. Dienberghe Priester Steun der Geleerde*, in de slinker hand een lauwertak en nevens haer een lam.

Nieuw-jaer

aen

Dheer J.B. Dienberghe

*Aenveerd dit kleyn geschenk,
Eerweerden Vriend der kunst,
Nooyt moē van goed te doen
Dienbergh' in wie 't Parnass'
Heeft ooyt een schrander naem
En rugtbaer zig gemaekt
Eerwaarden dierb'ren Vriend,
Reeds lang verkreeg by ons
Juyck Yseghems Parnas !
Beschouwt uw dichter-koor
Dienbergh' is uwen schild,
In hem is al uw roem,
Elk medebroeder moet
Nuttens heeft hy gekroond
Benevens Van de Wall'.
Een heylster vind g'in hem
Rys met hem hemel-hoog,
Geen onheyl treft u ooyt,
Hy blyft zoo lang hy leeft
En 'k wensch dat ook het myn (°)*

*Schoon van geringe waerde,
Troost der geleerd' op aerde,
Aen allen die gy mind,
Den mecenates vind.
Ter wolken opgerezzen,
Het moet den uwen wezen.
Ofschoon gy sterflyk zyt,
Uw naem d'onsterflykheyd.
Dienbergh uw Stedehouder
En leent u d'Atlas schouder,
Rust vrylyk op zyn vlyt.
Verheft hem t'allen tyd !...
Aen zynen yver hulde.
Naer hy het doel vervulde
Yseghems dichterstoet,
Steeds klimmend' tot uw goed !
Eerweerde kunstminnaeren,
Geen ramp zal u weervaeren.
Een hoeksteen van uw gild,
Mag steunen op zyn schild.*

(°) Het myn : *Broeckaert* bedoelt de *Aalsterse rederijkersgilde van de H. Catharina*.

b) Hs. 22, p. 298-300.

Lierzang
ter gelegenheid van de inhuldiging
van d'heer J.B. Dienberghe, priester,
als Stedehouder (7 januari 1810)

Dat heden op den galm der snaeren
de feestgezangen opwaerds vaeren,
een wolk van blyde lied'ren klimm'
ten hemel, om met zuyper klanken
den Vader van 't heelal te danken,
't vuer der erkentenis ontglimm'
in aller hart, blinke uyt elks oogen,
nu wy (als) dierb're Broeder-ry
Dienberghe's hulde vieren mogen,
een tempel uwer Maetschappy.

O ed'le Dicht-kunst ! uyt den hoogen
beziel uw goddelyk vermogen
dit heyl-uer uwer zonnen-geest.
Dat zy aen 't hoofd der feestelingen
hun' schoonste en stoutste lied'ren zingen,
op heden houd de Menscheyd feest.
Dat thans door uwe harmonye
de vreugd klimt tot den hoogsten trap
op 't huldings feest der Maetschappye
van Dienberghes Stadhouderschap.

Niet in een hofstad, op den zetel
en gunst van haeren vorst vermetel,
niet in een trotsche wereldstad
van roem en rykdom overvloeyend,
den landzaet aen zyn magtspreuk boeyend,
stond uwe wieg en bakermat,
neen, een van Vlaendrens kleynste steden
zette uw dierb're Maetschappy
den eenvoud van ons oude zeden
in 't uer van uw geboorte by.

Een man om wetenschap en taelen
beroemt ver buyten onze paelen,
ge-eert en door geboorte groot,
Van Huerne was uw eersten vader,
Hy mind, hy eerd' u alle gader
tot hy het offer werd der dood.
Hy was den hoeksteen uwer stigting,
ja, was, schoon van verheven stand,
steeds vriend van waerheyd en verligting,
van godsdienst, deugd en vaderland.

Dog treên we om zyn gemis bewogen
met dankb're traenen in ons ogen
ter feest die zynen naem verbreyd,
daer wy nog op zyn lykbus staren
zal 't huldingsfeest geen stoorring baren,
neen ! 't winnen doen in staetlykheyd.
Ja, dat zich ernst en blydschap meng'len,
zich deftigheyd en vreugd vereen
daer wy een lofkrans t'zaem gaen streng'len
die 't nut bedoelt van 't algemeen.

Van Huerne zoon u zeer genegen
stapt onverschrokt op 's vaders wegen
en zal steeds uw beschermer zyn,
Van Dienberghe uw stedehouder
neemt al den last op zyne schouder
en houd uw maetschappy steeds ryn.
Juych Yseghem juych, juych met reden
de vreugd breek met een schel geluyd
dees huldings-dag dit heuchlyk heden
uw hutten en paleysen uyt.

Ja God, ja eeuwig weldoend wezen,
nooyt dan door stamel-tael geprezen,
gy schonkt dees stigting haer bestaan,
gy deed haer zoo veel jaeren bloeyen,
gy doet van dag tot dag haer groeyen,
wy schouwen 't als een wonder aen
wyl and're Maetschappyen zinken,
hoe wyd beroemd, hoe groot in eer,
blyft haere zon met luyster blinken
en schiet haer straelen zeeg'nend neêr.

Het eeuwig weldoend alvermogen
ons dankbaer voor u neergebogen,
ons loflied stygt tot wien troon,
gy hoort den klank van onze harpen,
gy zult het offer niet verwerpen
door ons allen u aengeboon.
In uwe liefde en gunst, algoede,
blyve onze Maetschappy bewaert,
dat uwe magt haer val behoede
tot aen de slooping dezer aerd.

Karel Broeckaert

100 JAAR GELEDEN

stierf E.H. Joseph Baron de Pelichy

*Adrien Vanderheeren, directeur, Lyceum de Pēlichy,
Gentsestraat 31, 8700 Izegem*

GELEGENHEIDSTOESPRAAK bij de receptie op het Stadhuis te Izegem van de V.B.P.-afdeling Izegem (Vlaamse Bond der Postzegelverzamelaars) en haar genodigden n.a.v. het honderdjarig afsterven van de Weleerwaarde en Weledele Heer Baron Jozef de Pēlichy en de speciale postafstempeling met tentoonstelling in het Sint-Jozefscollege, opgezet bij deze gelegenheid.

Zaterdag 24 april 1982

FILATELIE EN GESCHIEDENIS

Fen initiatief van de V.B.P.-afdeling Izegem, de Izegemse filatelistenkring, aangesloten bij de Vlaamse Bond van Postzegelverzamelaars, heeft ons hier vandaag samengebracht. Door hun toedoen en hun zorg herdenken wij vandaag dat honderd jaar geleden één van de groten van deze stad is overleden. Zelf ben ik geen filatelist, en over de filatelie als wetenschap of creatieve vrijetijdsbesteding kan ik helaas niet uitweiden. Wel wil ik kwijt dat mede door het initiatief dat ons hier vandaag verzamelt, dit "verzamelen van postzegels" in mijn achting en waardering is gestegen. Dat uitgerekend postzegelverzamelaars het initiatief nemen om iemand te herdenken, iemand die ons aller dank en waarderende gedachtenis verdient, wijst op de mensverheffende en recreatieve kwaliteiten van de filatelie. Het is ons allemaal bekend, en we voelen het haast dagelijks aan den lijve, dat de moderne mens in crisis dreigt te vervreemden van zichzelf, van zijn milieu, van zijn wortels.

Wie zich niet in een historisch perspectief weet te situeren, heeft een kortzichtige mensen-te-kort-doende visie op zijn eigen bestaan. Wie van zijn oorsprong en zijn geschiedenis vervreemdt, staat eigenlijk als een ontheemde in het eigen bestaan.

Het is één van de grootste verdiensten van het geschiedkundig bedrijf dat het de mens confronteert met zijn oorsprong.

In die verdienst vindt de historie als wetenschap één van haar bestaansgronden.

Welnu, juist de filatelie confronteert ons vandaag opnieuw met één van onze wortels, met onze oorsprong, een bron waarin wij onze origine puren, de stichter van het secundair onderwijs te Izegem BARON JOZEF DE PELICHY. De filatelistische aandacht voor de geschiedenis heeft verhinderd dat dit honderdjarig afsterven onopgemerkt voorbij ging. Dit siert de VBP-Izegem, we wensen haar daarvoor proficiat, en danken meteen het stadsbestuur dat met deze ontvangst hun initiatief de nodige luister bijzet.

IZEGEM EN HET BLAUWHUIS

Is ooit iemand de geschiedenis van Izegem in de 19de en 20ste eeuw zal schrijven, zal hij of zij niet kunnen voorbijgaan aan de wezenlijke rol die de bewoners van het kasteel Blauwhuis daarin hebben vervuld.

Op politiek, sociaal, economisch, religieus en cultureel vlak, op het gebied van de volksontwikkeling, welvaart en welzijn, de huisvesting en het onderwijs, hebben de leden van de weledele families VAN HUERNE, DE PELICHY en GILLES DE PELICHY, naar aloude familietradie plichtsbewust onmiskkenbaar een grote rol gespeeld.

Zij hadden en hebben blijkbaar een duidelijk merkwaardig besef van hun adellijke verantwoordelijkheid in de vorm van dienstverlening, steun en bemoediging aan de plaatselijke volksgemeenschap en kerkgemeente. Het familiebezit werd voor een deel daaraan gespendeerd.

We vermelden enkele data en gegevens.

In 1806 sticht BARON JOSEPH VAN HUERNE het klooster Ave Maria om het volksonderwijs te Izegem, dat ingevolge de troebelen van de Franse revolutie volkomen gedesorganiseerd was, terug mogelijk te maken.

In 1853 is baron LOUIS GILLES DE PELICHY, schoonbroer van Jozef de

Pélichy, de grote weldoener, samen met andere familieleden, bij de heropbouw van de Sint-Tillokerk.

In 1900 verschijnt te Brussel als tweede deel in de reeks "Les Industries à domicile en Belgique" een standaardwerk over de schoennijverheid, van de hand van senator BARON CHARLES GILLES DE PELICHY, onder de titel "L'Industrie de la Cordonnerie en pays flamand".

Dezelfde senator ligt in 1906 aan de grondslag van de oprichting van de Vrije Vakschool, later uitgegroeid tot het Vrij Technisch Instituut te Izegem, en helpt om in 1912 de gebouwen van de school in de Wijngaardstraat op te trekken.

Voor wat betreft de laatste decennia, kunnen we verwijzen naar de inspanningen van de familie Gillès de Pélichy :

- in het schoolbestuur van Ave Maria;
- in de sociale woningbouw;
- in de oprichting van de Sint-Rafaëlsparochie en de Sint-Rafaëlsschool, die beide de naam dragen van de patroonheilige van wijlen baron Rafaël Gillès de Pélichy.

Piëteitsvol herdenken we ook beide broers, tijdens de tweede wereldoorlog gestorven voor het vaderland, de ene in bevolen dienst, de andere in een concentratiekamp.

Binnen dit korte bestek kunnen we niet alle tussenkomsten en prestaties in het Izegemse leven vermelden, en volledigheid nastreven is een welhaast onbegonnen zaak. Zo is er op onderwijsgebied aan deze kant van het kanaal wel geen Izegemse vrije katholieke school te noemen, die niet van de edelmoedige weldadigheid van de familie heeft genoten om uit te groeien tot wat ze nu geworden is.

JOZEF DE PELICHY

De weleerwaarde en weledele heer baron Jozef de Pélichy is geboren te Brugge op 15 april 1809, als zoon van baron Jan de Pélichy en van barones Maria Jozefa van Huerne. Langs moederszijde was hij de kleinzoon van de boven vernoemde Jozef van Huerne, stichter van het klooster Ave Maria.

Vader Jan de Pélichy was te Brugge politiek actief, als burgemeester, lid van het Nationaal Congres en senator.

Het Nationaal Congres zetelde van 10 november 1830 tot 21 juli 1831, procla-

meerde de Belgische onafhankelijkheid, vaardigde de grondwet uit en koos de eerste koning. In 1856, bij het zilveren ambtsjubileum van koning Leopold I, was senator J. de Péligny één van de veertien leden van het Nationaal Congres die toen nog deel uitmaakten van de Wetgevende Kamers.

Jozef de Péligny werd in 1838 te Brugge priester gewijd door mgr. Boussem. In 1839 kwam hij naar Izegem als kloosterdirecteur van het door zijn grootvader opgerichte "Ave Maria" en zijn meer dan veertig jaar bestuur is er bijzonder vruchtbaar geweest. Aan hem is immers de uitbreiding en de verfraaiing van de gebouwen te danken, het kloostergebouw met zijn pittoreske neo-klassieke gevels en de erg fraaie, neo-barokke en byzantijns geïnspireerde kloosterkapellen.

In 1838 al deed hij de huidige kloosterkapel bouwen. Ze is nu een geklasseerd monument. In 1844 liet hij de bovenkapel inrichten. Later werd ze de congregatiekapel gedoopt. Ze is eigenlijk al even merkwaardig van inrichting en opsmuk als de geklasseerde gebedsruimte.

Beide kapellen liet hij door vermaarde ambachtslui - je kan ze net zo goed kunstenaars noemen - versieren en hij verrijkte ze, met de steun van zijn familieleden, met passende beelden en schilderijen, liturgische gewaden en voorwerpen. Hieruit blijkt zijn grote devotie tot O.L.Vrouw en zijn bijzondere aandacht voor haar titel "Onbevleete Ontvangenis" (die hij nog vóór de dogmaverklaring van 1854 in het licht stelde).

In 1857 zorgde hij voor het orgel van de kapel. Het kwam uit Parijs en werd door verschillende Vlaamse en Franse orgelisten en orgelkenners op zijn deugdelijkheid beproefd. Naar deskundigen van het Brusselse instrumentenmuseum en orgelspecialisten mij verzekerd hebben, is het orgel van Ave Maria een unicum voor de negentiende eeuw. Momenteel is het helaas onbespeelbaar en is het aan restauratie toe. Misschien mag ik voorzichtig suggereren dat deze herdenking een gevolg krijgt en stadsmagistraat, familie en kloostergemeenschap, samen met orgelspecialisten, muziekdeskundigen en belangstellenden in het behoud van ons cultureel erfgoed, uitzoeken hoe een weliswaar kostelijke restauratie van dit merkwaardig orgel mogelijk is om het opnieuw dienstbaar te maken aan de stedelijke gemeenschap en de muzikminnenden. Een parel aan Izegems kroon als muziekstad.

Was Jozef de Péligny de grote weldoener van het klooster waarvan hij de geestelijke leiding had, hij was evenzeer een weldoener van de stad, een vader voor de armen en noodlijdenden. Hij zorgde voor gratis bedelingen van voedsel en kleren en betaalde gedurende meer dan veertig jaar alle vormen van

kosteloos onderwijs voor die kinderen van wie de ouders zelf geen bijdrage konden betalen.

Om de zusters toch enige bron van inkomsten te geven, richtte hij in 1845 naar de mode van die tijd een Frans pensionaat voor meisjes op, mede om het kosteloos onderwijs aan armen verder mogelijk te maken. Hij voorzag het klooster van een hostiebakkerij en de daarvoor benodigde bloemmolen. Ook het didactisch materiaal voor zijn school vergat hij niet : nu nog kunnen we in de schoolgebouwen de wandkaarten bewonderen die hij liet aanbrengen (met details die dateren van vóór de Duitse en Italiaanse eenmaking, en waarop we in Afrika nog uitgestrekte "terres inconnues" aantreffen).

Met de stichting van de kostschool voor meisjes legde hij de grondslag van het secundair onderwijs in de stad. Merkwaardig genoeg was de eerste vorm van Izegems secundair onderwijs voor meisjes bestemd : emancipatie "avant la lettre" ! We kunnen hem terecht de stichter van het Izegemse secundair onderwijs noemen.

Op Ave Maria werd de school voor kosteloos lager onderwijs aan jongens en meisjes te klein. Daarom kocht Jozef de Pélichy in 1867 in de Meensestraat een boerderijtje en vestigde daar een lagere school voor jongens. Daarmee voltrok zich de scheiding der geslachten in ons lager onderwijs, scheiding die men anno 1982 niet zonder moeite probeert ongedaan te maken.

Voor zijn jongensschool trok hij de broeders van liefde aan als bestuurder en lesgevers. Nu nog noemen sommigen het *Sint-Jozefscollege* de broederschool.

Na het vertrek van de broeders nam het bisdom in 1879 de school over en de weleerwaarde heer Pieter Baes werd de nieuwe directeur van het Sint-Jozefsgesticht. De school kreeg inderdaad de naam van de patroonheilige van haar stichter en grote weldoener.

Na de ongelukswet van 1879 en de daarmee gepaard gaande eerste schoolstrijd, leverde Jozef de Pélichy opnieuw grootse inspanningen voor het vrij katholiek onderwijs. In de betalende en gelaïciseerde lagere gemeenteschool namen alle katholieke onderwijzers ontslag en ze kregen een nieuwe job in het Sint-Jozefsgesticht.

Baron de Pélichy stierf te Izegem op 28 juli 1882. Namens de bisschop sprak vicaris Vanhove de homilie uit tijdens de uitvaart. Er werden 2.150 gedachtenissen uitgedeeld. Burgemeester de Mûelenaere sprak een grafrede uit op het kerkhof. Izegem dacht met ontoering terug aan diegene die zoveel

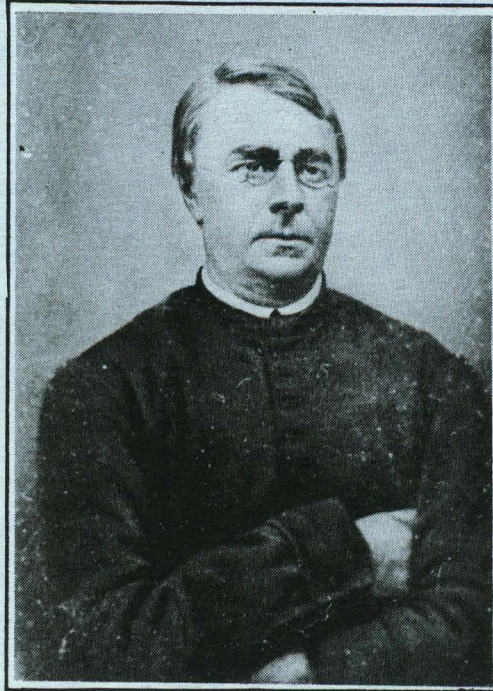
1809

1882

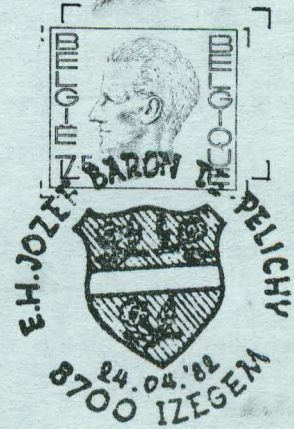
E.H. JOZEF BARON DE PELICHY

uitbouwer van het onderwijs voor de Izegemse jeugd

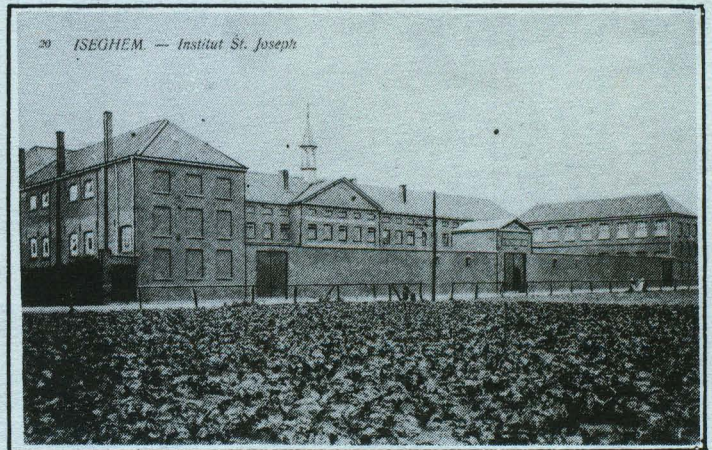
- ☆ geboren te Brugge op 15.4.1809
- ☆ priester gewijd in 1838
- ☆ naar Izegem in 1839
- ☆ pionier van het katholiek onderwijs in de schoolstrijd 1879
- ☆ gestorven te Izegem op 28.7.1882

Josef De Pelichy

Lyceum de Pelichy in 1840

St.-Jozefsgesticht in 1895

24 april 1982 25 april

gedaan had voor de stedelijke gemeenschap.

Mgr. Faict, bisschop van Brugge, getuigde van zijn priester : "Mijnheer de Pélichy was de ootmoedigste en liefdadigste priester van mijn bisdom."

De Izegemse onderwijsgemeenschap van het vrij katholiek onderwijs is haar grote weldoeners en begunstigers nooit vergeten. Uit dankbare erkentelijkheid wil zij de naam van haar grote stichter vereeuwigen. Op 12 maart 1981 beslisten de Inrichtende Machten om op 1 september 1981 twee scholengemeenschappen voor katholiek secundair onderwijs op te richten. De ene kreeg de naam "*Mandelgouw*", de andere "*de scholengemeenschap voor vrij katholiek secundair onderwijs Jozef de Pélichy*". Deze oprichting werd bij ministeriële brief van 3 september 1981 en 8 april 1982 goedgekeurd.

Reeds vroeger had de stad Izegem een straat naar baron Jozef de Pélichy genoemd.

Het is meer dan passend dat wij de gedachtenis van deze grote meneer uit de Izegemse geschiedenis in ere houden. Zijn betekenis is van onschatbare waarde geweest, en de mensen van onze jachende en jachtige tijd vergeten dat te snel, mede omdat ze alleen op eigen prestaties roemen en met de ogen van onze moderne mentaliteit de gebeurtenissen van het verleden beoordelen. Het ontgaat hen hierbij dat ze in een soort narcistische verblindheid en kortzichtigheid het verleden vals beoordelen en zodoende onrecht aandoen.

Het opzetten van deze herdenkingstweedaagse lijkt blijkbaar niet aan dit gebrek aan historisch perspectief. De initiatiefnemers en hun medewerkers danken en feliciteren we voor de organisatie en het opzet.

B R O N N E N

SINT-JOZEFSCOLLEGE JUBILEERT. 1867-1967. Strobbe, Izegem, z.d.

Verholle Raf en Billiouw Luc - T.M. nrs. 20-21 / Jg.VIII / 1-2.

RELIGIEUS KUNSTBEZIT, Izegem 1080-1980. Catalogus van de tentoonstelling in de kapel van "Ave Maria", september 1980, van religieuze kunst in kerk- en privaat bezit, n.a.v. 900 jaar Izegem.

Hoorne Chris.

TENTOONSTELLING KERKBEZIT EN INTERIEUR, Sint-Tillokerk, Izegem, catalogus van de tentoonstelling, september 1974.

Willaert Hendrik en Vandromme Antoon.

LEVENSSCHETS VAN JOSEPH BARON DE PELICHY, uitgedeeld in maart 1893 ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van het Sint-Jozefsgesticht. Overdruk.

YSEGHEM, VLYTIGH ENDE BOOS. Historisch, economisch overzicht van de Izegemse nijverheden. Strobbe, Izegem, 1956.

Geldhof Jozef.

LENTEFEEST "AVE MARIA", brochure uit het schoolarchief. *Anoniem.*

"WIJ, KONING DER BELGEN...", 1831-1981, 150 jaar grondwettelijke monarchie. Gemeentekrediet van België, catalogus van de tentoonstelling in het Koninklijk paleis te Brussel in 1981.

Diverse auteurs.

DE HEER JOZEF BEHAEGHE

Geboren te Izegem op 25 september 1898,
en er godvruchtig overleden op 23 januari 1982,

EREDIRECTEUR VAN DE LAGERE AFDELING VAN HET SINT-JOZEFSCOLLEGE
EREVOORZITTER VAN DE C. O. V. - KRING ROESLARE-IZEGEM
GEWEZEN LID VAN DE C. O. V. - MIDDENRAAD
STICHTER EN EREVOORZITTER VAN HET CONSULTATIEBUREAU VOOR LEVENS- EN GEZINSBEGELEIDING
EREVOORZITTER VAN HET GEWESTELIJK CENTRUM VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK
BESTUURSLID VAN DE KONINKLIJKE HARMONIE DER CONGREGATIE
GOUDEN PALM DER KROONORDE - GULDEN KRUIS VAN DE HEILIGE DONATIANUS

IN MEMORIAM :

Meester Jozef Behaeghe

Maurits Vandommele, ecc.-diocesaan insp. Slaagmeersenstr. 62. 8700 IZEGEM

- ° Eredirecteur van de lagere afdeling van het Sint-Jozefscollege.
- ° Erevoorzitter van de C.O.V.-Kring Roeselare-Izegem.
- ° Gewezen lid van de C.O.V.-Middenraad Brussel.
- ° Stichter en erevoorzitter van het consultatiebureau voor levens- en gezinsbegeleiding.
- ° Erevoorzitter van het gewestelijk Centrum voor Maatschappelijk Werk.
- ° Bestuurslid van de Koninklijke Harmonie der Congregatie.

Ik had het geluk vijftintig jaar te mogen samenwerken met Jozef Behaeghe, een onvergetelijke tijd om met een opvoeder van dergelijk formaat te kunnen samen bouwen aan zoveel jonge mensen van onze stad.

Jozef Behaeghe werd geboren te Izegem op 25 september 1898. Reeds aan 2,5 jaar ging hij naar school; naar een privé-schooltje met zo'n bekende naam tot aan de eeuwwisseling nml. "Kleta's schole", daar hield onze peuter het niet lang uit. Het was niet naar zijn zin om op 'n klein bankje te zitten, met een kartonnen lei op de knieën en met 'n griffel ('n cijfertouche) allerlei eigenaardige dingen te maken. Jozef Behaeghe verhuisde naar de "Avé Maria" in de Gentsestraat bij Zuster Walburga. Ondertussen stichtte de kloostergemeenschap "Avé Maria" een wijkafdeling aan de Paterswijk; daar voltooide hij zijn bewaarschoolonderwijs. Aan zes jaar belandde hij in de "broederschole" (nu Sint-Jozefscollege).

Wie Jozef Behaeghe zegt, denkt Sint-Jozefscollege. Hij leefde in en rond het Sint-Jozefscollege gedurende ongeveer 'n halve eeuw; het werd zijn tweede "thuis".

In de lagere school doorliep hij de eerste graad bij Mr. Hector Vandommele, de tweede graad bij Mr. Ev. Devrieze, de derde graad bij Mr. J. Grillet en de overgangsklas bij Mr. H. Vandekerckhove. Daarna volgde hij de middelbare klas-

sen en werd in 1913 laureaat in de hoogste klas, derde middelbare, bij E.H. Govaere.

Het schooljaar 1913-1914 ging hij naar de normaalschool te Torhout. Wegens de oorlogsomstandigheden en opeising vanwege de bezettende overheid werd de normaalschool overgeplaatst naar Brugge. Einde schooljaar 1917 behaalde J. Behaeghe het onderwijsdiploma. Er kwam een zware slag voor deze jonge onderwijzers, door vele tribulaties van de bezetting werden deze diploma's niet gehomologeerd.

De onderwijzers moesten een nieuw examen afleggen voor de centrale jury om dan hun diploma te zien bekrachtigen met ... terugwerkende kracht tot 1917. Maar reeds in 1917 begon Jozef Behaeghe zijn onderwijzersloopbaan in een noodlokaal nml. in het bovenzaaltje van de herberg "D'Halve Mane". De lokalen van het Sint-Jozefscollege waren door de bezetters opgeëist. Na 6 weken de Heer Felix Bekaert te hebben vervangen, werd hij overgeplaatst naar de H. Hartschool om er Dhr. Jacques D'Hooghe te vervangen.

In 1918 kwam hij terug naar het college als plaatsvervanger van Mr. Devrieze; het noodlokaal was nu op de duivenzolder van de familie Vercamert in de Kerkelstraat.

Op 16 september 1918 kreeg Jozef Behaeghe zijn definitieve benoeming aan het Sint-Jozefscollege.

Na enkele maanden in het 4de leerjaar ging hij over naar het 7de leerjaar en bij het hervormen van de 4de graad werd hij lesgever in het 8ste leerjaar tot 1936. Ondertussen volgde hij te Gent de speciale leergangen voor de 4de graad en behaalde het diploma van vierde-graadsonderwijzer. Laat ons aanmerken dat tussen de twee wereldoorlogen voor een groot deel van onze jongens de 4de graad (7de en 8ste leerjaar) de afsluitklassen waren, het einde van het schoolgaan.

Opvoeding en onderwijs bereikten in de 4de graad een zeer hoog peil.

In het College werd in de middelbare afdeling een bijzondere leergang voor zonen van vlassers (1928-1931) ingericht.

Jozef Behaeghe was er lesgever in technologie : de vlasteelt, de vlasbewerking, de vlasnijverheid. Hij werd ook leraar in de middelbare afdeling voor de cursus tekenen; lessen die werden gegeven de zondagvoormiddag.

In 1936 werd hij de eerste directeur van de lagere afdeling van het Sint-Jo-

zefscollege, hij nam de zware bestuursfunctie in handen op 15 september en gedurende 20 jaar was hij de grote figuur, de bezieler in de lagere school. Jozef Behaeghe was het type van de Christelijke Vlaamse opvoeder-onderwijzer gebouwd rond zijn jeugdidealen, gegroeid uit de Blauwvoeterie en gelouterd en bezield onder de stuwende leiding van Kan. D. A. Decoene, leraar aan de normaalschool, later directeur Hoofdinspecteur voor het basisonderwijs in West-Vlaanderen.

Hij was de goede meester die met hart en ziel zijn talenten ten dienste stelde aan zijn opvoedingswerk en altijd de eenvoudige man bleef; die zijn oudleerlingen bleef kennen, hielp en volgde in het werkelijke leven.

Hij hield van de mensen, hij ging er joviaal mee om, hij diende zijn Vlaamse volk zonder veel woorden maar met gans de inzet van zijn leven.

Toen Jozef Behaeghe in 1936 directeur werd van de lagere afdeling van het Sint-Jozefscollege bleef hij de dienstvaardige begeleider van zijn schoolteam. Zijn jarenlange ervaring, zijn grondige mensenkennis, zijn studiegeest, zijn meedelende vriendschap waren zoveel componenten, zoveel hulpbronnen waar leerkrachten en leerlingen wel mee vaarden. Door zijn voorbeeldige toewijding aan zijn taak, kon en mocht hij van zijn leerkrachten ook iets eisen. Samen met Raf Verholle, toen onderwijzer van het 8ste leerjaar geworden, later kantonnaal Inspecteur, stichtte hij een studiekring. Onder leiding van R. Verholle en aangemoedigd door J. Behaeghe hebben we leren verder studeren, weliswaar lastig maar toch zo verrijkend. Het is de aanloop geworden voor een permanente studiegeest bij vele leerkrachten.

Jozef Behaeghe was ook een voorman in zijn tijd in alles wat handelde over vernieuwing in de onderwijspedagogiek en didaktiek. Verwijzen we even naar taalmethoden, werkelijkheidsonderricht, leerplan 36, schoolreizen...

Het werden geen vernieuwingen om de vernieuwingen, alles werd bestudeerd, gewikt en gewogen met wijsheid, evenwicht; getoetst aan constanten en blijvende waarden, de fundamenten van zijn beleid. Hij was als het vuur van de open haard, nooit hetzelfde, maar steeds en blijvend herkenbaar.

Jozef Behaeghe was ook zeer sterk sociaal bewogen.

Is het dan ook te verwonderen dat hij een van de baanbrekers geworden is tot verheffing en ontvoogding van zijn collega's.

Het Christelijk onderwijzersverbond Roeselare-Izegem werd een stuk van zijn leven. Wanneer hij sprak over het C.O.V. kwam zijn overtuiging naar voor dat de onderwijsgemeenschap zich meer moest bekwamen, zich moest verdiepen, zich moest engageren bij opvoeding en onderwijs van de jeugd.

Door deze grotere beroepsbekwaamheid zou kunnen gestreden worden voor meer beroepswaardering. Hij wist de gouden middenweg te kiezen en te verzoenen tussen geestelijke en stoffelijke belangen van de onderwijzers-opvoeders. Zijn sociaal engagement bracht hem tot voorzitter van C.O.V.-Roeselare-Izegem gedurende 25 jaar; lid van de gouvraad West-Vlaanderen, lid van de Middenraad Brussel, lid van het Comité C.O.V.-reizen waar hij verschillende buitenlandse reizen tot in de kleinste details plande en uitgebreid beschreef. Al deze bestuursfuncties waren voor J. Behaeghe meer dan een aanwezigheids- of prestige-zaak, ze waren een realisatie in dienst van zijn volksgemeenschap.

Zijn sociale activiteiten beperkten zich niet alleen tot de school, tot het C.O.V., hij was ook actief medewerker in de parochieraad, in de geburenwerking, in verschillende schoolcomité's. Door zijn grote aandacht voor minderbegaafden, minbedeelden, de mensen met levens- en gezinsproblemen vonden deze mensen bij J. Behaeghe kansen om zich op te helpen en opnieuw gelukkig te zijn. Hij werd stichter en voorzitter van het Centrum voor Maatschappelijk Werk te Izegem in 1965.

In 1974 werd hij penningmeester van het gewestelijk Centrum voor Maatschappelijk Werk op regionaal vlak.

Bij de vele activiteiten met als grondtoon, dienstbaarheid en goed doen, zich inzetten voor de gemeenschap vond J. Behaeghe nog tijd voor zijn hobby's :

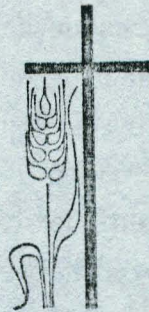
- Boeken lezen, boeken bestuderen ... hij was dan ook stichter van een boekenclub, die zorgde voor de uitlening van waardevolle werken.
- Reizen plannen, beschrijven, leiden, stil genieten van alles wat mooi en edel is ... de wonderlijke gave van moeder natuur, de onvergetelijke schepingen van de kunstenaars in gebouwen, beeldhouwwerk, schilderijen enz...
- Muziek genieten, beluisteren ... en mede besturen in de Koninklijke Harmonie van de Kongregatie. Fier mede opstappen met zijn harmonie zolang zijn lichamelijke toestand het mogelijk maakte.

- De bewuste vlaming die verantwoordelijkheid opnam en zijn aandeel presteerde in een Julicomité en Davidsfonds; die streed voor zijn volk ook in tragische perioden.
- Hij die zo graag bij de eenvoudige mensen vertoefde en herleefde bij een partijtje bollen in de bolletra "ISO".

Ik ben me bewust dat het levensbeeld van J. Behaeghe ver van volledig is, hij heeft zijn opdracht aanvaard als gave en opgave en uitgebouwd tot een meesterwerk met taaie volharding, een sterke wilskracht en grote wijsheid, diep-religieus en rustig evenwichtig. In één woord : Christelijke openheid van geest, Christelijke mildheid van oordeel, Christelijke nood om anderen te helpen.

Meester Jozef Behaeghe, uw oud collega's, uw oud-leerlingen, uw stadsgenoten danken U en zullen U niet vergeten.

Izegem, 28 januari 1982.

LIJKREDE bij de begrafenis van de Heer Jozef BEHAEGHE. Ere-Directeur van de lagere afdeling van het Sint-Jozefscollege, Ere-Voorzitter van de C.O.V.-kring Roeselare-Izegem, Gewezen lid van de C.O.V.-Middenraad. Stichter en Erevoorzitter van het Consultatiebureau voor Levens- en Gezinsbegeleiding, Erevoorzitter van het Gewestelijk Centrum voor Maatschappelijk werk. Bestuurslid van de Koninklijke Harmonie der Congregatie.

Achtbare Familie, Beste Vrienden,

Ons eerste woord is een woord van kristelijke deelneming bij het afsterven van de in-goede vader, van een onvergetelijke grootvader.

Onze aanwezigheid is een blijk van medevoelen met de achtbare familie bij het heengaan van de Heer Jozef Behaeghe; de familie weet het best dat "ten huize" Guido Gezellestraat ... de open deur was van familiegezelschap en bijeenkomst, de opvang van struikelend leven. Spijts zware tegenslagen, het overlijden van zijn lieve echtgenote in 1965 en van zijn beminde zoon in 1979, bleef hij betrouwen op de Goddelijke Voorzienigheid.

Vandaag zullen we samen dankbaar Eucharistie vieren omdat we het geluk hadden deze eenvoudige kristelijke opvoeder te mogen ervaren in ons midden, te mogen samenwerken in een van zijn zovele activiteiten. Gans het leven van de overledene was konsekvent gebouwd rond zijn jeugdidealen, idealen die hij trouw bleef tot het uiterste. Jeugdidealen gegroeid uit de Blauwvoeterie en gecultiveerd onder de stuwende leiding van Kan. Dr. A. Decoene, leraar aan de normaal-school, Torhout. De talenten die God hem in zijn onbegrepen goedheid toevertrouwde heeft hij getracht in dienst te stellen van zijn gezin, de kristelijke opvoeding van de jeugd, de Kerk en zijn geliefde mensen van de Vlaamse Volksgemeenschap.

Meester Jozef Behaeghe, de onderwijzer-opvoeder. Spreken over de groei van het Sint-Jozefscollege zonder de naam te vernoemen van Jozef Behaeghe is ondenkbaar. Hij was er negen jaar als leerling; waarvan zes jaar in de lagere en 3 jaar in de middelbare afdeling, 19 jaar als leerkracht en 22 jaar als directeur van de lagere afdeling. Een halve eeuw leefde hij in en rond het College, zijn ... tweede thuis.

Als meester van het achtste leerjaar, toen voor een groot deel van onze jongens de afsluitklas, de poort naar het werkelijke leven, vormde hij een generatie jongens tot schone jeugdige mensen vanuit het Kristelijk opvoedings-ideaal. Met zijn uitzonderlijke gaven en zijn onverwoestbaar optimisme hield hij zijn geestelijke verworvenheden niet voor zichzelf maar strooide ze kwistig rondom uit; zoals een oud-leerling, een eenvoudige arbeider, me 'n paar dagen geleden zo raak verklaarde : Meester Behaeghe heeft me leren denken met m'n hoofd, leren werken met m'n handen en leren beminnen met m'n hart.

Meester Jozef Behaeghe als directeur van de lagere afdeling van het Sint-Jozefscollege. Een goede, joviale directeur die met iedereen over de baan kon. Dienstvaardig zonder weerga, die zo wederkerig van zijn leerkrachten iets kon eisen. Voor alle leerkrachten stond hij steeds klaar met zijn ervaring, z'n mensenkennis, z'n vriendschap. Voorman was hij in zijn tijd in alles wat strekte tot vernieuwing van de onderwijspedagogiek en de didaktiek. Maar de vernieuwingen werden gelouterd door wijsheid, evenwicht, helderheid en juistheid van oordeel. Constanten en waarden bleven steeds de fundamenten van zijn beleid.

Meester Jozef Behaeghe heeft zich ook met hart en ziel gegeven voor het C.O.V., het christelijk onderwijzersverbond. Zijn dienend engagement steunde op de overtuiging dat het de moeite loont zich in te zetten voor de uitbouw van de onderwijsgemeenschap. Hij was 25 jaar voorzitter van C.O.V.-Roeselare-Izegem, lid van de Gouwraad West-Vlaanderen, lid van de Middenraad. Het C.O.V. zag hem graag zitting nemen in verschillende bestuursfuncties; zijn wijze ervaring, zijn vast en beslist karakter was een voorbeeld dat meetrok. Deze functies waren voor hem meer dan een aanwezigheids- of prestige zaak. Hij wist de juiste middenweg te kiezen tussen stoffelijke en geestelijke belangen voor de onderwijsmensen naar het motto van Meneer Pladijs "Door meer beroepsbekwaamheid naar meer beroepswaardering". Hij ontgoochelde nooit iemand die op hem

beroep deed; hij ging zover dat men zegde : "Heb je uitbetalings- of pensioenproblemen, klop maar eens aan bij Meester Behaeghe en de C.O.V.-ers kwamen van bij en ver.

Zijn sociale activiteiten beperkten zich niet alleen tot de school, tot het C.O.V. Zijn grote attentie voor de minderbegaafden, de minbedeelden, de mensen met levens- en gezinsproblemen vonden in hem een lichtbaken, een reddingsboei, een trouwe vriend. Hij is de stichter van het consultatiebureau voor levens- en gezinsbegeleiding, van het gewestelijk centrum voor maatschappelijk werk.

Zijn leuze was steeds "Een goed mens worden, begint met iets goeds te doen... en het niet moe te worden, goed te doen".

En bij al deze activiteiten vond Meester Jozef Behaeghe nog tijd voor zijn hobby's.

Reizen begeleiden, stil genieten van alles wat mooi en edel is, mijmeren in de wondere schepping van zachte landschappen, geweldige bergen, kleurrijke bloemen ... de simpele gaven van moeder natuur, in bewondering staan voor scheppingen in beeldhouwwerk, schilderijen en gebouwen ...

Boeken lezen; oprichten van een boekenclub.

Muziek beluisteren en mede besturen in de Koninklijke Harmonie van de Kongregatie. Tot eenvoudig een partijtje bollen bij zijn mensen in de bolletra "Iso".

Ik ben me bewust dat het levensbeeld van Meester Behaeghe ver van volledig is, want ook op de parochie, in de buurt was hij de stille graaggeziene bezieler.

We danken de Vader van alle tijden, omdat hij ons in één mens zoveel schonk. We danken in naam van allen waarvoor hij zoveel betekende.

De rotsvaste Kristen; de gouden draad geweven door gans zijn leven was zijn kristen-zijn;

De bewuste Vlaming die Vlaanderen diende zonder veel woorden maar met gans zijn persoonlijkheid, daarbij nog speciaal langs Davidsfonds en 11-Juli-Comité;

De eenvoudige, trouwe, kristelijke opvoeder die hield van kinderen en van onderwijsmensen.

We waren graag bij U, Meester Jozef Behaeghe in zovele vreugdevolle momenten van uw schoon en werkzaam leven. Uw beeld blijft geboetseerd in onze geest, in ons hart.

Dank U, voor alles.

Symfonische avonden in oorlogstijd

Naar gegevens van Maurice Renier (+)

Onder W.O. I, waren de culturele prestaties zeker niet "regelmatig" te noemen. Zulke uitingen waren vrij zeldzaam en zo die er dan toch kwamen, werden ze meestal voorbehouden aan de bezetters. Voor de overgrote burgerbevolking moest de gewone dagelijkse oorlogssleur maar niet onderbroken worden. Zo daarover uitleg gevraagd werd aan bekende ingekwartierde soldaten, gaven die al gauw een kort antwoord :

- "Keine Ahnung ! Es bleibt immer für jederman Krieg !"

Het daarbijkomend streng verbod om zijn eigen gemeente zonder "Schein" te verlaten, was zeker geen gunstmaatregel om aldus culturele contacten te bevorderen, laat staan van nieuwe te smeden.

En toch !

Op de Dam te Emelgem werd er in 1916 een soort "kamerensemble" gesticht dat symfonische werken zou voorbereiden en uitvoeren. Zodoende wilden ze proberen de dagelijkse sleur bij dergelijke samenkomsten wat te vergeten en pogen wat schoons en cultureels te brengen midden die harde tijd van geweld, vernieling en monotoon bestaan.

Dit kamerensemble heeft, gedurende de laatste oorlogsjaren (1916 - '17 - '18) flink stand gehouden.

Na tal van individuele en gezamenlijke herhalingen werd er dan zo nu en dan een muziekavond gegeven waar het voltallig ensemble optrad. Dit gebeurde altijd in het huis waar een piano voor handen was. Dit optreden gebeurde voor een stel vrienden van de Dam. Op die manier werd dan voor een paar uren al het triestige van het oorlogsgeweld vergeten en werd er geluisterd naar Offenbach en Chopin, naar Bizet en Strauss, naar Berlioz en Benoit.

Zittend: Kesteloot Gabriëlle - Vanderhelst Marguerite - Declercq Jeanne
Aan de piano: Decaigny Gerard
Staande: Vermaete Valere - Christiaens Camiel - Timperman Michel - Renier Maurice.

De leiding van dit muzikaal divertissemento lag in handen van de heer Christiaens Camiel. Het was dan ook diezelfde persoon die na W.O. I, gedurende verschillende jaren de functie van muziekmeester waarnam bij het Emelgems muziek "EENDRACHT EN VOORUITGANG".

De spelende leden worden hier genoemd zoals ze op de foto hiernaast te vinden zijn. (+ instrument).

Zittend : KESTELOOT Gabriëlle (1ste viool) - VANDERHELST Marguerite (2de viool) - DECLERCQ Jeanne (1ste viool).

Aan de piano : DECAIGNY Gerard (piano).

Staande : VERMAETE Valere (2de viool) - CHRISTIAENS Camiel (Dirigent) - TIMPERMAN Michel (Klarinet + cello) - RENIER Maurice (2de viool).

Een oude officiële afstempeling voor Izegem.

Antoon Vandromme, Blauwhuisstraat 52, 8700 IZEGEM

Op blz. 4 van een klein boekje (15,8 cm x 9,5 cm) "LIVRET D'OUVRIER" - in totaal 18 blz. waarvan 16 bedrukt - dat klaar kwam bij de drukkerij P.J. Bossut te Izegem en opgemaakt was volgens het Koninklijk Besluit van 10 november 1845, vinden we, naast de gebruikelijke invullingen ook nog bij de handtekening van de toenmalige politiecommissaris, een afstempeling met een wapen.

Deze afstempeling werd voordien nog nooit gevonden en toen er vroeger in ons tijdschrift een artikel verscheen over "Ons Stadswapen" (T.M. nr. 24.IX jg. /2 p. 3-16) was deze nieuwe afstempeling ons niet bekend.

OMSCHRIJVING :

We hebben de gewone concentrische cirkels (\emptyset 35 en 28 mm) met daartussen de volgende tekst :

POLICIE(sic) DER STAD ISEGHEM (WESTVLAENDEREN)

De onderlijnde letters zijn niet leesbaar. In het middenveld vinden we een accoladeschild dat met de punt op een horizontale lijn rust. Het schild zelf is horizontaal gedeeld door een horizontale en daaronder door een licht golvende lijn. In het bovenste schilddeel vinden we drie zwarte zwanen die (heraldisch) naar rechts kijken en geplaatst zijn : 2.1. Verder zijn er geen arceringen te bespeuren die naar een bepaalde kleur verwijzen. Bovenop het schild prijkt een bladerkroon met drie fleurons en twee parels.

De datum die de Izegemse politiecommissaris op dit boekje aanbracht luidt : 4 août 1853.

Er kon niet nagegaan worden HOELANG en om welke REDEN dit wapen onder Leopold I te Izegem gebruikt werd.

Al bij al is het zeker één van de vele afstempelingen die hier jaren geleden op vele plaatselijke stukken, als officiële bekrachtiging in gebruik was en die nu de lange rij van bekende zegels en afstempelingen is komen aanvullen.

— 4 —
a obtenu le présent livret, contenant seize feuillets
cotés et paraphés par nous Bourgmestre soussigné,
sur (5)

*La dernière acta
patronny*

Il déclare(6) que le présent livret
est le premier qu'elle
a obtenu

Il lui a été donné connaissance des articles 6, 7 et
8 de l'arrêté royal du 10 Novembre 1845, qui suit :

ISEGHEM, le

4 Mars 1853

Le Bourgmestre,

Signature de l'ouvroir *Com. u. de police*

de fait pasionnal

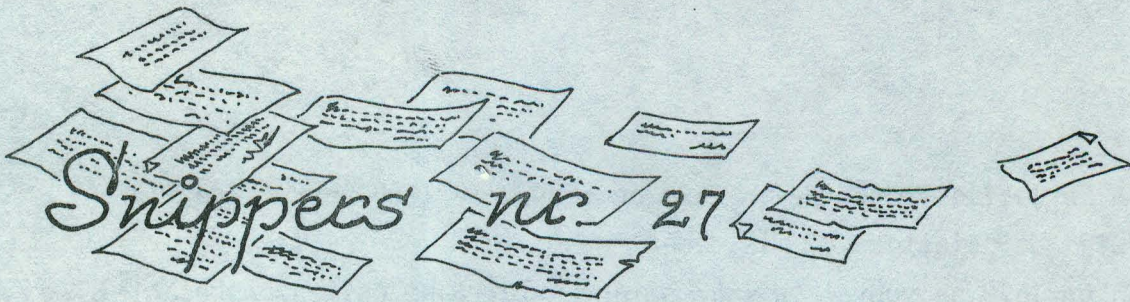
Hier de besproken bladzijde op ware
grootte met daarop de besproken af-
stempeling die de Izegemse politie-
commissaris gebruikte in 1853.

We kunnen moeilijk zoeken naar de diepere betekenis of de herkomst omdat in de plaatselijke geschiedenis nergens een dergelijk wapen voorkomt.

Bij nader onderzoek was de politiecommissaris die dit boekje ondertekende : *Jacques De Busschere*. Hierbij geven we dan de lijst van de bekende Izegemse politiecommissarissen tot op heden met daarbij de jaartallen die staan voor hun dienstperiode in deze functie :

- *Moenaert Adolf* (- 1847)
- *De Busschere Jacques* (1847 - 1883)
- *Vermeulen Leonard* (1883 - 1902)
- *Van Kesbeeck Frans* (1903 - 1927)
- *Bertrem Albert* (1927 - 1927)
- *Ranson Joseph* (1927 - 1934)
- *Mestdagh Jules* (1934 - 1945)
- *Van Herck Henri* (1945 - 1967)
- *Calcoen David* (1967 - 1975)
- *Timperman Herman* (1975 -)

Moest er toch iemand een uitleg voor het wapen gevonden hebben, dan kan hij altijd bij de schrijver van dit artikel terecht. Alle uitleg wordt met dank aanvaard.

Antoon Vandromme, Blauwhuisstraat 52, 8700 IZEGEM

- 196 - Gelijk er tot Iseghem eene "Gentstraat" is, zo was er eertijds tegen Gent, op S. Denijs-Westrem eene "Oude Iseghemsche Weg" - zie De Potter en Broeckaert S.D.W. blz. 1. *Geschreven nota van Slosse in zijn "Parochieboek van Iseghem" door Kan. G.F. Tanghe.*
- 197 - De Marel is een vlakte lands liggende tusschen den Abeele en de meerschagie van Joseph Lietaert-Rebry (Ita.1888). *Idem.*
- 198 - Op 18 sept. 1692, een donderdag, kwart voor twee 's namiddags, aardbeving in Frans-Vlaanderen en in geheel België. Zij duurde het lezen van een Miserere, schrijft de pastoor van Cappellebrouck. Leden grote schade de kerken van Socx, Spycker en Uxem. De top van de naald van Noord-Pene viel af. Kan. Tanghe stipt dit aan in zijn parochieboek over "Iseghem" p. 62 doch zonder iets in 't bijzonder te melden - (zie onder de pastoor van deze tijd). *Idem p. 62.*
- 199 - In 1635 *Petit François*, door zijn oom, de Bisschop van Doornik aanbevolen om bisschop te worden van Ieper. Wij lezen immers in "Jansenius" door Alph. Vanden Peereboom, p. 141. "L'Evesque de Tournay ne représente autre personne que le sommelier de la courtine de Vostre Altesse, prévost de Lille, baron de Rassenghien, son neveu, pour les bonnes qualités qui sont en luy, qu'il décrit bien particulièrement". *Idem (162)163).*
- 200 - Op wittendonderdag werd er vroeger in het koor een voetwassing gehouden. Deze geschiedde de laatste maal in Iseghem toen *Kanonik Lahousse* (°) choraal (= misdienaar) was. Deze ging onder die plechtigheid zodanig aan het schreeuwen dat geheel de Kerke over einde stond en dat Pastoor De Bruyne zaliger het besluit nam van dat eeuwenoud gebruik te doen achterblijven. *Idem (p. 348-439).*
(°) Kan. Lahousse, Petrus Henry. S.T.L. ° 1831.

201 - HARDE WINTERS.

"De haven van Marseille vros toe in 1507 en 1594. In 1608 bevroos de wijn in de kelk, terwijl de priesters de mis deden.

In 1638, 1665 en 1670 en vooral in 1683 stierven talrijke buitenmensen in Frankrijk door de vinnige koude. In 1709, 1735, 1740, 1783 en 1789 waren het verschrikkelijke winters. In 1795 werd de Hollandsche legervloot door het ijs ingesloten, en moest zich aan de Franschen overgeven.

Een der verschrikkelijkste winters was die van 1864. Ook de winters van 1870, 1880 en 1890 waren buitengewoon streng.

Hopen wij dat, ondanks de onheilspellende vooruitzichten der weërvorzeggers, deze winter niet al te streng wezen zal.

Wij kennen eenige bijzonderheden uit de geschiedenis van België.

In den winter van 1480-81, bracht men in Brugge "vijf voeren barnync houts (brand-out), twelck ten diverschen stonden in den burch verbarnt was omme dat de aerme scamele lieden van der stede henlieden daer by waermen mochten, mids der groter eoude ende strancheyt van tyde."

De winter van 1709 was afgrijselijk streng. "Door den grooten en langdurigen vorst - zegt Goethals - was de Leye bynaer uitgevrozen; en door den overvloedigen sneeuw, die er op gevalen was, is zy niet bevaerbaer geworden voor het einde van Mey. Vele menschen en beesten zyn gedurende desen vorst versteven. De fruytboomen waeren bynaer alle wytgedort; de eykeboomen zelfs waeren gespleten."

De winter van 1794-95 was eveneens buitengewoon streng in onze streken.

Voor Antwerpen vros de breede Schelde toe.

Uit : MARKE 1/56b, Krtkn. van 16 jan. 1908. S.B.K.

202 - Eerw. Heer *Petrus Franciscus MAES* (° Isegem 1 mei 1732) was gepromoveerd te Leuven in 1752. Hij werd pastoor te Kortrijk tot 1773 en pastoor te Bissegem tot 1795. Hij kwam rusten naar Izegem. Daar liet hij een huis timmeren hetwelk nu (1898) het postkantoor is, in hetwelk pastoor Berlamont van Coyghem geboren is. Nu is het een herberg, de "*Café Royal*" in de Nieuwsstraat.

Idem.

203 - Den 6den april 1849 stierf hier in 't oudemanhuis de laatste hondenzweper (°) van onze kerke FERDINANDUS VAN HOUTTE, weduwnaar van Joanna Van Steenkiste, oud 70 j. Hij was te gelijker tijd kruiskendrager en lijkebidder.

Zijn opvolgers in de twee laatste bedieningen waren :

- BRUNO CLEMENT dit FIEFVEZ - Vuylsteke, overleden 3 april 1875.
- Na hem zijn zoon EMILIUS CLEMENT - Meurisse
- En rond 1886 AUGUSTINUS DE CLERCQ.

Idem.

(°) *Hondenzweper : een door de kerk aangesteld persoon die er moest voor zorgen dat HONDEN het kerkgebouw niet binnenkwamen onder de diens-ten en zo dit toch gebeurde, die ze dan zo gauw mogelijk moest buiten ZWEPEN.*

Zie daarover meer in "De Mandelbode" 24.04.1954, p. 12.

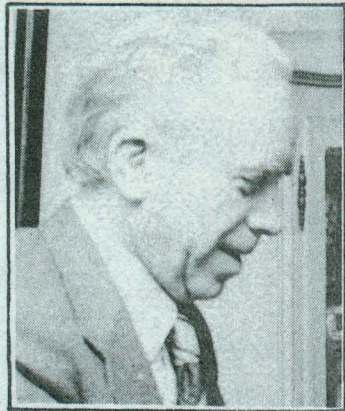
Foto's : TERMA - Jzegem.

Twee beelden uit de vernieuwde St.-Jansstoet te Kachtem.

Het nieuw borstelmuseum werd open gegeven. Officiële opening v.d. nieuwe politiewacht.

Hr. Gabr. Eeckhout.

Hulde aan "Dynamika" door de V.I.P.

Dom. Alexander Gilles de P.

Geert Bossaun
Prins Karnaval.

E.H. Maurits Vanheule.

Hr. Frans Soete (+)

Hr. Jacq Vandenbogaerde.

Actueeltjes nr. 44

De nummers gemerkt met een * verwijzen naar de bijgaande illustratieblz.

Robert LEROY, Boomforeeststraat 49 - 8700 IZEGEM

1211. - *De Vereniging van Izegemse Persmensen (VIP)* heeft voor de eerste keer haar politicus van het jaar gekozen. De eer ging naar Gabriël Eeckhout, schepen van Financiën. Motivatie was : zijn kalme en eerlijke persoonlijkheid; zijn werkkraft en dossierkennis; zijn integer optreden in het belang van Stad en bevolking. Nimmer diende hij zijn eigenbelang of zocht hij zichzelf in de kijker te brengen ! 34 Jaar reeds staat hij zijn medeburgers ten dienste en velen hopen dat dit nog wel een legislatuur mag verder gaan ! (W.B. & W.N. 23.01.1981).
1212. - 6 en 7 juni 1981. Voor de eerste maal mocht Izegem verzusteren met *Bad Zwischenahn*. "De Kerels" zorgden voor de ontvangst van de gasten. De receptie ten Stadhuisse was een meevaller, maar de avond in het vroegere Emelgemse gemeentehuis was een topper. Onze Duitse gasten zijn zeker met een beste herinnering terug naar de "heimat" vertrokken. (10.06.1981).
1213. - Op 13.06.1981 vierde het Izegemse Rijksonderwijs zijn *dertigjarig bestaan*. Dit gebeurde waardig en plechtig. Minister Callewaert vereerde de plechtigheid met zijn aanwezigheid en op het Stadhuis had een receptie plaats waarop eerste Schepen, volksvertegenwoordiger A. Bourgeois allen verwelkomde. Geschenken werden overhandigd en directeur Vanlerberghe sprak het slotwoord.
1214. - Traditioneel kende *Izegemse Batjes* hun succes en dit voor de dertiende keer. Talrijke activiteiten en evenementen lokten heel wat volk naar het centrum van onze stad en zorgden voor een goede sfeer.
1215. - Kachtem beleefde op 28.06.1981 een hoogdag : de vernieuwde *Sint-Jansstoet* ging opnieuw uit ! Zeventien verenigingen hadden hun medewerking verleend en maakten het geheel tot een merkwaardige ommegang. Met wat beter weer en ... wat meer Izegemse kijkers wordt het beslist een populaire hoogdag ! (W.N. 03.07.1981).

1216. - Vrijdag 26.06.1981 werd het *nieuwe postgebouw* op het Administratief Centrum officieel geopend. Gouverneur Vanneste en Bestendig Afgevaardigde W. Vens deden het "officiële werk" en de vele genodigden mochten dan een kijkje nemen binnenin. (W.B. 17.07.1981).
1217. - Op 06.07.1981 kreeg de Izegemse Brandweer een nieuwe kapitein-bevelhebber, in de persoon van *de heer Daniël Vanlauwe*. Lid sedert 1960 doorliep hij alle graden, volgde verschillende cursussen en verwierf als opvolger van de Heer Marcel Nuyttens, eindelijk de hoogste graad. Alle Izegemse spuitgasten gunnen hem deze eer en verantwoordelijkheid ! (W.B. 10.07.1981).
1218. - Kachtem mocht terecht opnieuw vieren : op zaterdag 11.07.1981 werd één van de dorpsgenoten, *Christiaan Geldhof*, door Mgr. E. De Smedt, tot priester gewijd. Het werd een heuglijke dag met feestelijk klokkengelui en een stemmige plechtigheid in de extra opgesmukte Sint-Janskerk !
1219. - *Mgr. De Keyzer* vierde onlangs zijn gouden priesterjubileum en 25 jaar bisschopsambt in familiekring. Geboren op 03.04.1906 te Emelgem, trok hij in 1925 naar de Gregoriaanse Universiteit te Rome. Doctor in de Wijsbegeerte geworden werd hij in 1931 priester gewijd te Brugge en doctoreerde nadien in de Godgeleerdheid. Van 1934 tot 1943 was hij leraar Wijsbegeerte aan het Kl. Seminarie en werd in 1943 directeur van de afd. Wijsbegeerte. In 1952 werd hij vicaris-generaal en president van het Seminarie te Brugge en in 1956 titelvoerend bisschop van Tinum om in 1962 hulpbisschop te worden van het bisdom Brugge.
1220. - In het weekend van 8 en 9 augustus pakten de *Landelijke Verenigingen van Izegem en Kachtem* uit met een landelijk feest : avondfeest op Mosscher Ambacht en een prijskamp voor traktorploegen. Dit alles ter gelegenheid van het *90-jarig bestaan* van de Izegemse boerengilde.
1221. - Wat velen wellicht nooit geweten hebben is dat Izegem een *eigen ruilpenning* gehad heeft ter waarde van 25,-fr. Het was een fraai stuk, geldend voor de streek Roeselare - Torhout - Izegem. Deze "munt" bleef maar in omloop van 11.07 tot 22.08.1981. Cfr. T.M. nr. 61 (XXI/3) - p. 223-224. (W.B. 07.08.1981).
1222. - Izegem is een museum rijker ! - Een BORSTELMUSEUM - In het oud huis Bral, Wolvenstraat 2, is voortaan een schat aan borstels en al wat ermee te maken heeft, te bekijken. Alle Izegemse borstelbedrijven, het Izegemse Stadsbestuur, Ten Mandere en vooral de Heer Raymond Werbrouck, verleenden hun medewerking tot deze realisatie. Aan de Burgemeester kwam de eer toe het nieuwe museum "in te vegem". (W.N. 11.09.1981).
1223. - Eén september 1981 betekende voor het vrij onderwijs - meisjes te Izegem nogal wat ! De Emelgemse Beroepsschool Ave Maria (Prinsessestraat) werd als zelfstandige school opgegeven maar niet afgeschaft : zij fuseerde onder één directie met het Instituut de Pélichy. Samen met

het Izegemse Sint-Jozefscollege, het Lendeleedse Sint-Vincentiusinstituut en het Izegemse Instituut de Péligny vormen zij de Izegemse Schoolgemeenschap Jozef de Péligny. De beroepsleergang die verdween uit Emelgem werd overgenomen door de Stedelijke Leergangen.

1224. - In de "Ave" overleed op 05.08.1981 E.Z. Irma Cappelle uit Staden. Velen hebben haar gekend als *Moeder Marie-Alphonse*. Geprofest in 1912 was zij van 1941 tot 1954 algemeen overste. Na de versmelting met "Pittem" bleef zij plaatselijke overste tot 1960.
1225. - "*Dullaers-kermesse*" nummer twee werd een succes : veel volk, veel "leven" en een enige sfeer. Meteen begonnen de inrichters te denken aan hun nummer drie ! Ook de Sint-Pietersfeesten (afsluiten van de Izegemse speelpleinwerking) kenden een meer dan verdiend succes !
1226. - De Izegemse wijken sloten één na één de vakantieperiode af. Sint-Rafaëlsparochie deed het zelfs met een volle tweedaagse die zeer veel bijval kende bij oud en jong.
1227. - *De Sint-Pietersfeesten*, in aanwezigheid van een veertigtal jongeren uit Izegems verzusteringsstad Bad Zwischenahn, kenden een reuzesucces. Kreatieve jongens en meisjes onder monitorenleiding, een kindermarkt, een monitoren-cross, volksdans, aperitiefconcert en ... "Die Boosetaart" maakten alles uniek.
1228. - Op zondag 30 Oogst was het ook "*De dag van het Gezin*". Voorzitter F. Sagon was in zijn nopjes en de landelijke zoektocht kende grote bijval. (W.B. 04.09.1981).
1229. - Op 05.09.1981 werd plechtig het gouden priesterjubiläum gevierd van *Pater Alexander Gilles de Péligny* in de dekanale Sint-Tillokerk. Samen met Vader Abt, de monniken van de Sint-Adriesabdij uit Brugge en bijgestaan door Z.E.H. Deken A.Cauwe droeg de jubilaris een dankmis op en in het Blauwhuis volgde dan een receptie waar heel wat mensen hem kwamen gelukwensen. (W.N. 11.09.1981).
1230. - Open *Kring Krea* uit Ingelmunster stelde ten toon tijdens de Izegemse kermisweek in het Stadhuis. Heel wat werk van artistieke kwaliteit werd gepresenteerd door Hilde Verstraete, Marc Claerhout, Maria Vanhecke, Freddy Demoor, Hans Vandekerckhove en Rudi d'Artois.
1231. - Op zondag 12 september bracht de *Jeugdharmonie van de Kongregatie* een aperitiefconcert dat er zijn mocht. Ruim 40 jongens en meisjes toonden dat ze reeds heel wat in hun muzikale mars hadden en oogstten dan ook een verdiend succes !
1232. - *Lyceum de Péligny bestaat 25 Jaar*. Gegroeid uit 175 jaar onderwijs (lager en "pensionaat") staat het Instituut thans meer dan ooit zijn "man", want ook de jongens leren de weg kennen naar het instituut o. a. naar de handelstechnische afdeling. De viering kende een acade-

misch verloop met een plechtige Eucharistieviering voorgegaan door Mgr. Laridon, daarna een rondgang, receptie, feestelijk koud buffet en gezellig samenzijn opgeluisterd met spirituele, literaire en andere spreekbeurten. Lyceum de Pélicy : ad multos annos !!!

1233. - De Izegemse Zwemvereniging kon wegens omstandigheden in 1981 haar "2de Doortocht" niet op Koekezondag laten doorgaan, maar kon in de plaats een zwemfeest organiseren in het Stedelijk Zwembad. Na een, gelukkig droog gebleven, barbecue, kende het feest een meer dan bevredigende meeval en betekende een flinke reclame voor de vereniging. Mevr. I. Debosschere-Deceuninck mocht terecht tevreden zijn.
1234. - Het 21ste Izegemse Herfstmuziekfestival kende voor de eerste maal regen teveel ... Daarom ging alles door in de Stedelijke Sporthal. Niet zo ideaal als buiten, maar niettemin kwam een prachtige winnaar uit de bus : *Sinte-Cecilia uit Ardooië* met dirigent Coppé. Een jeugdig korps met grote allure haalde verdiend 91,5 %.
1235. - Terwijl we toch aan muziek toe zijn : bij de Kon. Stadsfanfaren ging oud-voorzitter *Jacques Vandenbogaerde* en kwam een nieuwe voorzitter : de Heer *A. Loontjes* die voordien secretaris was. Met deze "jeugdige" voorzitter hopen de Stadsfanfaren in de toekomst hoge toppen te scheren en lang over een zelfde president te kunnen beschikken.
1236. - In marge van het Muziekfestival werd ook een verdienstelijk man gehuldigd nl. de Heer *Willy Clarysse*, die de ontwerper is van de vele Izegemse vlaggen en wimpels uit het stadspatrimonium. (W.N. 25.09.1981 - W.B. 18.09.1981).
1237. - Op vrijdag 25 september werd *Jozeף Tytgat* in de Stedelijke Muziekacademie gehuldigd bij zijn heengaan als voorzitter. 20 Jaar lang was hij de bezieler van Vollma, nu Jeugd en Muziek. De Heer Lambert, nieuwe voorzitter van Jeugd en Muziek, Schepen A. Geldhof en Burgemeester Fl. Vandenberghé vertolkten de hulde in aller naam.
1238. - V.S.V.K., dit staat voor *Vlaamse Studie en Vormingskring*, presteert het voor zijn derde werkjaar een indrukwekkende jaarkalender te presenteren. Benevens toneel (van het M.M.T. en de Gentse "d'oude Kapel") komen in de loop van 81-82 volgende sprekers aan het woord : Prof. H. Brugman, Joh. Fleerackers, Hoofdred. Goossens van 'De Morgen', Prof. Adr. Verhulst en V.U.-voorzitter Vic Anciaux.
1239. - Niettegenstaande een bar slecht weer namen toch ruim 600 sportieve joggers en wandelaars op zondag 4 oktober de start van de *2de Izegemse Internationale massaloop en wandeltocht*. Gewapend met regenjerkers en regenschermen werden de 12 of 25 km. afgelegd. Zelfs Dynamika, de dynamische groep voor minder-validen was met 41 man present ! Alles samen werd het een enige prestatie die veel weerklank vond.

1240. - De viering van het "*Zilveren*" *Lyceum de Péllichy* kende nog een schuifje met de hulde, gebracht aan noeste werkers van het eerste uur : Z.E. Zuster Tiburtia, eerste directrice en Z.E.H. Directeur de Mûle-naere. Mgr. Laridon mocht het eerst een ereteken van Sint-Donaas opspelden en vervolgens kwam het Stadsbestuur aan de beurt om geschenken over te maken. Directeur Adr. Vanderheeren bracht dan benevens een warme hulde, een overzicht van wat voorbij is en peilde dan de toekomst om de bakens uit te zetten voor de volgende 25 jaar. (W.N. 09.10.1981).
1241. - Traditioneel mogen we zeggen, kwamen de "Overwinders in Eendrachtigheid" op de planken. 4 Oktober was het weer zover en met heel veel zwier werd "*Acapulco, Liefste*" vertolkt. Wie aanwezig was genoot met volle teugen.
1242. - *De Heilige Familieparochie bestaat 40 jaar.* Wat vroeger een zeer afgescheiden wijk was met weinig comfortabele wegen is thans een bloeiende, nette, vriendelijke parochie. De pastoors waren de E.E.H.H. Vandeputte, Vanwijnsberghe, Vergote en nu Steyaert. Een plechtige H.Mis opgeluisterd door het eigen koor zette deze feestelijke dag (18.10.1981) flink wat luister bij !
1243. - *Sint-Rafaëlschool vierde weerom feest* : de nieuwe lokalen werden ingewijd. Op vrijdagavond 23.10.1981 zegende Mgr. A. Cauwe de gebouwen in. De Z.E.H. Pastoor M. Doom en ere-inspecteur M. Vandommele spraken de genodigden toe. Foto's en krantenknipsels illustreerden de schoolgroei en 's anderdaags toonde de schooljeugd zich van haar beste kant en waren de ouders present om hun sympathie voor school en jeugd te tonen.
1244. - Het Izegemse A.C.V. vierde 75 jaar activiteit. Het jubileumjaar 1981 werd afgesloten op 07.11.1981 met een echte syndikale hoogdag. Na een plechtige H. Mis in de Sint-Tillokerk, trok iedereen naar de Sporthal. Noël Wylín leidde in en Robert Van de Poele, Nat.Secretaris, hield de feestrede. Tweeëntwintig mensen werden vereremerkt en dan trad de Kunstgroep "Incar" op : een 60 jonge, dynamische jongens en meisjes die met hun programma Egovisie heel wat succes oogstten.
1245. - Op zaterdag 14 november 1981 bracht de *Koninklijke Harmonie van de Kongregatie* haar winterconcert. Niet traditioneel maar deze keer in samenwerking met het ensemble *Kreato uit Halle*. Voor de pauze bracht deze groep, meestal jeugdige mensen, zwierige en kunstige muziek ten gehore onder leiding van hun dirigent Pierre Dierickx. Na de pauze trad dan de Harmonie van de Kongregatie op met haar gekende gedegenheid. De zeer talrijke en enthousiaste opkomst in het Stedelijk Auditorium was voor alle spelers een hart onder de riem !
1246. - Het land heeft de zoveelste *verkiezingsdag* achter de rug. Zoals steeds : winnaars en verliezers. Deze maal beet de C.V.P. in 't zand en waren P.V.V. en V.U. de winnaars. Voor onze stad, alles samen toch

niet zo slecht : we hielden er een Kamerlid en drie Provinciale Raadsleden aan over !

1247. - De *Izegemse Politie* is verhuisd. Na negen lange jaren is dit korps voortaan zeer behoorlijk gehuisvest : modern, sober, comfortabel en dienstgericht. Commissaris Timperman en zijn mannen zijn in hun nopjes !
1248. - Een zilveren priesterjubiläum heeft ook niet elke dag plaats. E.H. *Maur. Vanheule*, medepastoor te Emelgem, mocht dit vieren en de Emelgemmaren deden hun best !!! (W.N. 27.11.1981).
1249. - Er is een tijd van komen en een tijd van gaan. Ook bij de S.P. geldt dit. Ere-volksvertegenwoordiger *Gustaaf Nyffels* en ere-provincieraadslid *Pierre Van Staay* weten dit. Zij werden flink gehuldigd door de Izegemse S.P. De Heer Nyffels zetelde 14 jaar als gemeenteraadslid te Lendelede, daarna 17 jaar in Izegem waarvan 6 als Burgemeester en was bovendien ruim 20 jaar parlementslid. De heer Van Staay was 29 jaar Izegems raadslid waarvan 6 jaar schepen en ongeveer 27 jaar provinciaal raadslid. (W.B. 04.10.1981).
1250. - De *Koninklijke Stadsfanfaren* en de *Koninklijke Stedelijke Brandweer* vierden samen hun patronessen. Met een plechtige H. Mis; een feestmaaltijd; heel wat vereremerkingen en toespraken werd het een feestelijke en gezellige avond.
1251. - Op 28.11.1981 vierde "*Die Boose*" zijn 25-jarig bestaan. In het Stedelijk Muziekauditorium werd een programma van de bovenste plank gebracht. Er waren afgevaardigden uit Bad Zwischenahn en Bracke (Dl.), Hellendoorn (Nl.) en zelfs uit het Baskische San-Sebastian. De avond werd gevuld met dans, orkest en zang. Een puik programma. Stippen we ook aan dat de groep een tweede, nieuw uniform kreeg naar het ontwerp van A. Vandromme. (W.B. 04.11.1981).
1252. - Zaterdag 12 december was het de beurt aan de Koninklijke Harmonie van de Kongregatie om *Sinte-Cecilia* te vieren. Na een plechtige H.Mis in de H.Familiekerk en een rondgang op de Bosmolens kwam de hoofdschotel in een bomvolle zaal Nele. President Sagon mocht twee van zijn jeugdige muzikanten huldigen om hun prestaties en deed dit galant en gul ! Jammer dat een ernstige zieke dirigent Frans Soete verstek moest geven ... (W.B. 18.12.1981).
1253. - Half december 1981 greep een zware ontploffing plaats in de *Izegemse Verbrandingsoven*. Oorzaak onbekend maar de gevolgen des te beter gekend : vernielde bodemrooster, verwrongen stalen dwarsliggers, uitgezette en verschoven wanden en tenslotte een verbroken stabiliteit van die oven. Wordt het herstel of een nieuwe oven ?
1254. - Izegem telt zijn *eerste nationale Karnavalprins* in de persoon van Geert Bossauw uit de "Orde van de Zwaan." Zijn verkiezing gebeurde te Dentergem op 19.12.1981.

1255. - Eveneens op zaterdag 19.12.1981 werd te Emelgem hulde gebracht aan Z.E. *Zuster Gerarda* die afscheid nam van Emelgem om in het moederklooster te Anzegem nieuwe taken op te nemen. Zuster Gerarda trad op 27.02.1939 in het Klooster te Emelgem. Als lerares en directrice van de familiale beroepsschool heeft zij honderden meisjes helpen vormen tot goede en flinke huismoeders of vrouwen die "hun man" konden staan in het leven ! (W.B. 25.12.1981).
1256. - De jonge toneelgroep *Hermes* kwam op 20.12.1981 voor het voetlicht met "*Bezoek van Tante Non uit Zaïre*". Een meevaller voor het publiek en een stimulans voor de groep die veelbelovend is. (W.N. 25.12.1981).
1257. - Voor de 10de maal organiseerde deken A. Cauwe zijn "*Kerstherberg*" in zaal Nele. Eenzamen, alleenstaanden en vereenzaamden kwamen erop af en genoten gelukkig een paar uur van de kerstsfeer, de geurige koffie en boterkoeken en het "kaartje leggen".
1258. - "*De Kerels*" sloten hun eeuwfeest af met een groots Kerstconcert in de Sint-Tillokerk. Medewerkers waren het Kamerorkest *Musici Academici*, het Bachcollegium en het Antwerpse Bachkoor. Dirigent was Michael Scheck. Voor de vele aanwezigen was het een enige belevenis en voor de Kerels een uniek slot van hun honderste werkjaar.
1259. - "*De Witte Spreuwen*" zorgden met de Kerstdagen voor een enig mooie vogelshow. Ruim 900 vogeltjes werden gekeurd. De massa bezoekers genoten van het levendig schouwspel en voor de inrichters was het een beste reclame !
1260. - Als gevolg van de benarde situatie in *Polen* (Staat van beleg en erg tekort aan elementaire voedingsmiddelen en kleren) werden t' allen kante hulpacties opgezet. Ook het Izegemse bleef niet ten achter. Door Guido Tanghe en Dirk Vanwalleghem werden vele duizende kilogrammen "hulp" onder alle mogelijke vorm in pakketten gebracht naar de streek van Krakow en Reszow.
1261. - De "*Overwinders in Eendrachtigheydt*" voerden "*S.O.S. Man alleen*" op. Met 4 vertoningen wisten zij een massa toneelfans tevreden te stellen en brachten, zoals het hun vereniging past, een uitstekende prestatie op.
1262. - De *nieuwjaarsmaand 1982* zal door allen onthouden worden als een echte "ouderwetse" wintermaand : overvloedige sneeuw en vorst zorgden voor heel wat tijdverlet en bijkomende mizerie in de crisistijd.
1263. - Op 23.01.1981 opende de V.U. het dienstencentrum "*'t Leeuwke*". Daar houden de mandatarissen voortaan zitdagen en worden alle verrichtingen van het ziekenfonds West-Flandria gedaan.
1264. - Dat de Izegemse Perslui het menen, bewees hun 2de persprijs. Ditmaal was *Dynamika* de uitverkorene en volgde aldus Schepen G. Eeckhout op.

Voorwaar de persmensen weten van wanten en kennen hun prijs selectie bewust en waardig toe ! (W.N. 05.02.1982).

1265. - Zaterdag 06.02.1982 werd het nieuw *politiegebouw* in de Kasteelstraat geopend en ingewijd. Gouverneur Vanneste en Z.E.H. Deken Cauwe kweten zich uitstekend van hun taak. Minister G. Geens was verontschuldigd en Burgemeester Fl. Vandenberghe schetste de lange lijdensweg die uiteindelijk leidde naar het nieuwe complex. (W.B. 12.02.1982).
1266. - Met verslagenheid vernamen de Izegemmers en vooral de leden van de Koninklijke Harmonie van de Kongregatie dat hun dirigent *Frans Soete* plots overleden was op 10.02.1982. Zarren, Roeselare, Izegem en het Westvlaamse Jeugdorkest verliezen in deze eminente figuur een talentrijke, begaafde, spirituele en fijn-menselijke dirigent. (W.B. 12.02.1982).
1267. - Ook Kachtem bleef niet ten achter met zijn gerenommeerde toneelgroep ! Op 6 en 7 februari voerden zij "*Het Zondige dorp*" van Mac Neal op. Regisseur Bert Vandoorne heeft er werkelijk het beste van gemaakt en het succes bleef ook niet uit !
1268. - Vandalisme is niet uit de wereld, ook niet te Izegem. "*Trassens*" kapel in de Gentsestraat kreeg het op 06.02.1982 erg te verduren : het H.Hartbeeld werd vernield, het ijzeren binnenhek verwrongen, de offerblok geplunderd en versieringen waren stuk geslagen. Gelukkig bleef het hoogstaand Lievevrouwbeeld gespaard ...
1269. - Het Sint-Jozefscollege probeert weer aan te knopen met een eertijds stevige traditie, nl. : klassiek toneel opvoeren. Dit jaar werd "*De Heer van Pourceaugnac*" van Molière voor het voetlicht gebracht en wel op 6 en 7 maart. Twintig acteurs (leerlingen en leraars) evolueerden met brio op de planken en brachten een fijne opvoering die alle lof verdient. Regisseur Ronny Dewaele en promotor L. Billiouw mogen tevreden en fier zijn !

De schijnwerper op Kachtem:

De knopenfabriek "MODERNA"

Ant. Vandromme, Blauwhuisstraat 52. - 8700 IZEGEM.

Het was in 1932 dat de heer *Gabriel SAELEN* (°) in een bijgebouwtje van nauwelijks 72 m² groot met zijn "KNOPENFABRIEK" startte.

Zeven jaar later werd alles omvormd tot een P.V.B.A. en de eerst kleine fabriek, nam een voortdurende groei aan en werd in een decennium van tijd, één van de grootste knopenfabrieken van ons land.

Alle fantasie- en konfektieknopen voor dames werden er vervaardigd. Er bestond zelf een bijzondere afdeling voor fantasievormen in plastic die vooral als schoengarnituur dienst moesten doen.

Weldra werd er aan uitbreiding gedacht en voor de 120 werklieden werd een moderne werkruimte geschapen van 4.000 m². Wanneer de schoenmode heel wat plastic versieringen als sieraden op de schoenen dicteerde, was het een gouden tijd voor de Kachtemse knopenfabriek.

Mode is echter zeer wisselvallig en wanneer de schoenversieringen na een tijd vervielen, kwam er ook gauw een kentering in de productie en daarmee ook samengaande in de tewerkstelling. Heden worden er ook plafondtegels gemaakt die volledig afwasbaar en antistatisch zijn.

Na het overlijden van Gabriël Saelen (+ 1977) werkt MODERNA met vernieuwde ijver onder de leiding van Jozef Saelen, zoon van Gabriël, om haar vaste plaats te vinden op de markt in de E.E.G.

BRONNEN :

- (*) SAELEN Andre : 75 JAAR KON.MUZIEKMAATSCHAPPIJ "VREDE EN EENDRACHT", in T.M. nr. 47 (XVII/1) - Ook afzonderlijk met reclames, 1976, - 39 p.
- (*) X. : "DIT IS WEST-VLAANDEREN", 3 banden, 1958. Uitg. "Flandria" N.V. Sint-Andries - p. 719.
- (*) Anoniem : MUZIEKVERENIGING "VREDE EN EENDRACHT". Verwerking van "75 JAAR KON.MUZIEKVERENIGING "VREDE EN EENDRACHT". Met aanvullingen en reclames. - 1980.

(°) SAELEN Gabriël : ° Kachtem als zoon van Victor, schoolhoofd en Elisa Van-
doorne op 7 maart 1906. Was eerst onderwijzer te Roese-
lare en daarna nijveraar in zijn geboorteplaats. Hij
was stichter van de P.V.B.A. Knopenfabriek "MODERNA" en
stichter van de S.A.R.L. "MAPLABAM" (Tourcoing, Fr).
Ook was hij erevoorzitter van de Belgische Knopenfabri-
kanten.
Van het muziek "Vrede en Eendracht", dat in 1905 door
zijn vader gesticht geworden was, nam hij de dirigent-
stok op van 1933 tot 1960. Sedert 1970 was hij Ere-Voor-
zitter van de fanfare "Vrede en Eendracht".
Hij stierf te Kachtem op 19 november 1977.

*Een bijzonder woord van dank gaat naar de heer Andre Santens en de heer Andre
Veclinde die ons bijstonden voor het opmaken van de naamlijst.*

AV

KNOPENFABRIEK "MODERNA" KACHTEM

Bestuur, bedienden en werknemers van de Kachtemse knopenfabriek "MODERNA" (1957)

1ste rij (geknield)	1ste rij (staande)	2de rij (staande) - vrouwen
1. Werner Surmont	1. Jozef Saelen	1. Elza Kerckhof (Em)
2. Michel Sabbe (+)	2. Jerome Verhaeghe	2. Hedwige Vens
3. Gerard Dewitte (+)	3. André Defour	3. Georgette Stragier
4. Marcel Verbeke	4. André Santens	4. Margaretha Lapeire
5. Pieter Reynaert	5. Jules Strobbe	5. Godelieve Lapeire (+)
6. Cyriel Gayse (+)	6. Albert Eeckhout (+) (Em)	6. Rachel Casier
7. Jozef Vandenberghe	7. Jozef Bruwier	7. Eufrasie Dewachtere
8. Lucien Wyffels	8. Leopold Huyghebaert sr.	8. Denise Lavrouw
9. Gustaaf Vanhaverbeke (+)	9. Pol Huyghebaert jr.	9. Erna Degryse
10. Cyriel Velghe	10. Gabriel Verbrugge	10. Christiane Declercq (Koolskamp)
11. Leon Deswarte	11. Kamiel Vansteenkiste	11. Mariette Semetier
12. Michel Vanneste	12. Roger Demeyere	12. Maria Daeninck
13. Jerome Cauwelier	13. Marcel Debaene	13. Jacqueline Buyse
14. Gerard Callens	14. Maurice Deceuninck	14. Rosa Rygole (+)
15. Sylveer Dierkens	15. Gerry Sabbe	15. Godelieve Engels
16. Romain Vens	16. Kamiel Degryse	16. Jeanne Engels
	17. Gerard Priem (+)	17. Elza Mulier
	18. Remi Sabbe	
	19. Jules Lefevere	
	20. Roger Lefevere	
	21. Freddy Degezelle	
	22. Maurice Nollet	
	23. Gabriel Rygole	
	24. Gabriel Saelen	

3de rij (staande) - 2de rij vrouwen

1. Mariette Debaets
2. Emma Quagebeur
3. Marie-Jeanne Vroman
4. Suzanne Dutillieux
5. Bertha Dupon
6. Jenny Platteeuw
7. Vivianne De Smet
8. Maria Maddens
9. Noëlla Snoeck
10. Annie Decru
11. Elvira Demeyere
12. Denise Deconinck
13. Marianne Shilling
14. Godelieve Decru
15. Denise Yssers
16. Paula Vandeghinste
17. ?
18. Paula Boone
19. Georgette Debaets
20. Erna Santy
21. Denise Gayse
22. Maria Warnez

4de rij (staande) - 3de rij vrouwen

1. Bertha Vandenberghe
2. Margriet Dekeersgieter
3. Margriet Samyn
4. Alice Verhoyen
5. Rosa Blomme
6. Mariette Strobbe
7. Blanche Devoldere
8. Irma Strobbe
9. Jeanette Eeckhout
10. Annie Bruwier
11. Marie-Louise Focquet
12. ?
13. Maria Bruane
14. Erna Lansens
15. Ivette Meerschaert

Dit glasraam is een initiatief van glasedecoratie W. HERMANS p.v.b.a. en gebeurt niet in opdracht van het Gemeentebestuur

Er kon daarvoor ingeschreven worden tot 25.01.1982.

Werkelijke afmetingen 44 cm x 37 cm

Kaarten

Antonius Sanderus / 1641 / Centrum van Izegem / 50 fr.

François De Bal / 1746 / Centrum van Izegem / 50 fr.

Boeken

Ten Mandere Nr. 31 Notitieboekskes van J. B. Vande Walle
Izegemse kroniek 18^e en 19^e eeuw / 100 fr.Ten Mandere Nr. 52 Gedenkboek 125 jaar Kongegratie te Izegem
Extranummer, 151 blz. / 250 fr.Ten Mandere / Negen eeuwen Izegem.
16 oude gezichten van stad + tabel met de historische data voor
plaatselijke geschiedenis. / 250 fr.

Roger Bekaert Izegem in de Franse Tijd / 250 fr.

Jan Vandromme De 14de- en 15de-eeuwse oorkonden
van de Sint-Tillokerk in Izegem
Kritische tekstuitgave - De oorkondentaal / 300 fr.Marc Vercruysse Ten Mandere Nr. 56 / Latijnse keuren in verband met de
middeleeuwse geschiedenis van Izegem / 150 fr.

Jaargangen

Jaargang I	1961	nrs. 1-2-3	uitgeput	Jaargang XI	1971	29-30-31	uitgeput
Jaargang II	1962	4-5-6	uitgeput	Jaargang XII	1972	32-33-34	uitgeput
Jaargang III	1963	7-8	uitgeput	Jaargang XIII	1973	35-36-37	uitgeput
Jaargang IV	1964	9-10	uitgeput	Jaargang XIV	1974	38-39-40	uitgeput
Jaargang V	1965	11-12-13	uitgeput	Jaargang XV	1975	41-42-43	300 fr.
Jaargang VI	1966	14-15-16	uitgeput	Jaargang XVI	1976	44-45-46	300 fr.
Jaargang VII	1967	17-18-19	300 fr.	Jaargang XVII	1977	47-48-49	300 fr.
Jaargang VIII	1968	20-21-22	300 fr.	Jaargang XVIII	1978	50-51-52	300 fr.
Jaargang IX	1969	23-24-25	uitgeput	Jaargang XIX	1979	53-54-55	300 fr.
Jaargang X	1970	26-27-28	uitgeput	Jaargang XX	1980	56-57	
				Losse nummers			100 fr.

Enkele losse nummers zijn nog in voorraad:

(nrs. 4 - 7 - 15 - 24 - 26 - 30 - 31 - 34 - 35 - 37 - 38 - 40).

Deze oude jaargangen kunnen besteld worden bij de Archivaris
stadhuis, Korenmarkt 9, bureau nr. 6

Wanneer u het nodige bedrag stort op de hieronder vermelde rekening

(+ vermelding van de gewenste jaargang(en)), worden ze u met de post toegezonden.

Al deze werken kunnen besteld worden

ofwel door storting op Prk. 712-0700260-03 van de Heemkundige Kring „Ten Mandere”, Izegem
ofwel bij de penningmeester, de Heer Alberic Deprez,
Ommegangstraat 71/1, 8700 Izegem.Telkens wordt de opgegeven prijs verhoogd met 20 fr. voor de verzendingskosten.
Vergeet ook de vermelding niet van de kaart of het boek dat u bij ons betaalt.